
Budsjett-innst. S. nr. 3

(2007-2008)

Budsjettinnstilling til Stortinget
fra utenrikskomiteen

St.prp. nr. 1 (2007-2008) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008)

**Innstilling fra utenrikskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet
for 2008 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4)**

INNHold

1.	Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (utenriks)	5
2.	Sammendrag	7
2.1	Utenriksdepartementet	7
2.2	Justis- og politidepartementet	8
3.	Komiteens alminnelige merknader	9
4.	Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler	21
4.1	Utenriksdepartementet	21
4.1.1	Kap. 100 Utenriksdepartementet	21
4.1.2	Kap. 3100 Utenriksdepartementet, inntekter	23
4.1.3	Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	23
4.1.4	Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	23
4.1.5	Kap. 115 Presse-, kultur- og informasjonsformål	23
4.1.6	Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner	24
4.1.7	Kap. 118 Nordområdetiltak mv.	25
4.1.8	Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	27
4.1.9	Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)	28
4.1.10	Kap. 150 Bistand til Afrika	29
4.1.11	Kap. 151 Bistand til Asia	32
4.1.12	Kap. 152 Bistand til Midtøsten	34
4.1.13	Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika	35
4.1.14	Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling	36
4.1.15	Kap. 161 Næringsutvikling	39
4.1.16	Kap. 162 Overgangsbistand (gap)	41
4.1.17	Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	41
4.1.18	Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati	42
4.1.19	Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering	43
4.1.20	Kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak	45
4.1.21	Kap. 167 Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	45
4.1.22	Kap. 168 Kvinner og likestilling	46
4.1.23	Kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ	46
4.1.24	Kap. 170 FN-organisasjoner mv.	48
4.1.25	Kap. 171 Multilaterale finansieringsinstitusjoner	49
4.1.26	Kap. 172 Gjeldslettetiltak	50
4.2	Justisdepartementet	51
5.	Forslag fra mindretall	51
6.	Komiteens tilråding	60

Budsjett-innst. S. nr. 3

(2007-2008)

Budsjettinnstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.prp. nr. 1 (2007-2008) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008)

Innstilling fra utenrikskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2008 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4)

Til Stortinget

1. OVERSIKT OVER BUDSJETTKAPITLER OG POSTER I RAMMEOMRÅDE 4 (UTENRIKS)

(90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 4
Utgifter i hele kroner			
<i>Utenriksdepartementet</i>			
100		Utenriksdepartementet	1 539 751 000
	1	Driftsutgifter	1 486 311 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000
	71	Diverse tilskudd	31 713 000
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000
103		Regjeringens fellebevilgning for representasjon	17 522 000
	1	Driftsutgifter	17 522 000
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	9 232 000
	1	Driftsutgifter	9 232 000
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	82 328 000
	1	Driftsutgifter	27 122 000
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	55 206 000
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	2 648 281 000
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 281 000
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	125 000 000
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	750 000 000
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	650 000 000
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i> ...	60 000 000
118		Nordområdetiltak mv.	300 318 000
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	270 927 000
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	25 598 000

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 4
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	881 434 000
	1	Driftsutgifter	867 677 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	166 920 000
	1	Driftsutgifter	166 920 000
150		Bistand til Afrika	2 743 500 000
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 743 500 000
151		Bistand til Asia	808 600 000
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	250 000 000
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	558 600 000
152		Bistand til Midtøsten	245 000 000
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	245 000 000
153		Bistand til Latin-Amerika	261 500 000
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	261 500 000
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 677 000 000
	1	Driftsutgifter	33 500 000
	50	Fredskorpset	165 000 000
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 123 000 000
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	7 000 000
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	160 500 000
161		Næringsutvikling	452 750 000
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000
	75	NORFUND – tapsavsetning	143 750 000
162		Overgangsbistand (gap)	724 000 000
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	724 000 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 588 434 000
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 253 434 000
164		Fred, forsoning og demokrati	1 830 250 000
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	820 900 000
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	600 000 000
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	336 350 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	667 000 000
	1	Driftsutgifter	139 000 000
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	318 000 000
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	210 000 000
166		Tilskudd til ymse tiltak	329 116 000
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	2 116 000
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	288 000 000
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	408 276 000
	21	Spesielle driftsutgifter	408 276 000
168		Kvinner og likestilling	235 000 000
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	235 000 000
169		Globale helse- og vaksineinitiativ	1 560 041 000
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 370 041 000
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	190 000 000
170		FN-organisasjoner mv.	4 069 420 000
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 4
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 459 200 000
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000
171		Multilaterale finansinstitusjoner	2 000 800 000
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	783 300 000
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	407 500 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	300 000 000
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i> ...	300 000 000

Justis- og politidepartementet

480		Svalbardbudsjettet	143 487 000
	50	Tilskudd	143 487 000
		Sum utgifter rammeområde 4	26 689 960 000

Inntekter i hele kroner

Inntekter under departementene

3100		Utenriksdepartementet	78 311 000
	1	Gebyr	58 992 000
	2	Gebyr – utlendingssaker	14 300 000
	4	Leieinntekter	1 947 000
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	3 072 000
		Sum inntekter rammeområde 4	78 311 000
		Netto rammeområde 4	26 611 649 000

2. SAMMENDRAG**2.1 Utenriksdepartementet**

For programområde 02 Utenriksforvaltning foreslår Regjeringen at det bevilges kr 4 597 792 000 for 2008. I saldert budsjett for 2007 utgjorde det samme programområdet kr 4 205 283 000. Dette innebærer en økning på 392 509 mill. kroner. Økningen under dette programområdet har særlig sin bakgrunn i økningen under kap. 116 deltaking i internasjonale organisasjoner.

I proposisjonen viser Regjeringen til sin nordområdestrategi og til at nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken. Strategien skal sikre norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord. Både mulighetene og utfordringene i nord henger i betydelig grad sammen med tilgang til og forvaltning av rike naturressurser - i første rekke fisk, olje og gass. Nordområdene fremstår ifølge proposisjonen i økende grad som interessante i internasjonal klimasammenheng.

Ifølge proposisjonen skal Norge lede an i utviklingen av nordområdene. Som kyststat har Regjeringen et ansvar for å sikre norsk suverenitet og trygge utviklingen av fornybare og ikke-fornybare ressurser. Samar-

beidet med Russland vil bli videreutviklet og kontakten med naboer og allierte styrket. Frem til våren 2009 vil Norges formannskap i Arktisk råd stå sentralt i nordområdearbeidet.

Formannskapet faller sammen med det internasjonale polaråret. Dette gir gode muligheter for profilering av Norge som polarnasjon.

Ved aktiv deltakelse i NATO og andre sikkerhetspolitiske organer vil Regjeringen sikre et trygt Norge. Regjeringen legger stor vekt på å bidra til at NATO fortsetter å utvikle seg på en måte som gjør den i stand til å møte de nye sikkerhetsutfordringer på en koordinert og effektiv måte. Det er også Regjeringens mål at den løpende utvidelse av alliansen og det voksende samarbeidet med NATOs ulike partnere bidrar til økt stabilitet i og utenfor Europa.

Regjeringen legger det utvidede sikkerhetsbegrep til grunn for utformingen av Norges utenriks- og sikkerhetspolitikk. Nært samarbeid med våre allierte, dialog og samhandling skal sikre at gamle og nye sikkerhetspolitiske utfordringer, nasjonalt og internasjonalt, kan møtes, herunder terror, spredning av helseproblemer og miljøødeleggelser.

Proposisjonen fremhever viktigheten av et nært forhold til USA. Regjeringen vil bruke NATO til å videre-

utvikle det transatlantiske partnerskapet og det amerikanske engasjement i Europa, så vel som et tett bilateralt samarbeid mellom Norge og USA. Afghanistan vil forbli både NATOs og Norges viktigste militære innsatsområde.

Regjeringen har tatt initiativ til å starte en prosess for et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon. Ifølge proposisjonen vil Regjeringen ha en internasjonal lederrolle og et sterkt engasjement i den videre prosess for å få et resultat som gir reelle humanitære resultater og beskyttelse for sivile. Siktemålet er å få en avtale fremforhandlet innen utgangen av 2008.

Proposisjonen fremhever de globale klimaendringene som vår tids største utfordring, og Regjeringen vil øke den internasjonale innsatsen knyttet til klima og miljø. Norges hovedinnsats i kampen mot klimaendringene internasjonalt skjer innenfor FN og på utviklingsområdet.

Regjeringen viser til St.meld. nr. 23 (2005-2006) Om gjennomføring av Europapolitikken og påpeker at alle muligheter for samarbeid og påvirkning i forhold til Europa med sikte på å ivareta norske interesser og vinne gjennomslag for norske syn, skal benyttes.

Å støtte opp om norsk næringsliv er en prioritert oppgave for Regjeringen. Derfor vil Regjeringen aktivt arbeide med å utvikle tilbudet til norske bedrifter i utlandet og holde god kontakt med norsk næringsliv.

Norsk kultursamarbeid med utlandet er en del av Regjeringens kulturløft og skal sikre det mangfold av kontakter som er en forutsetning for veksten i norsk kulturliv. Samtidig fremhever proposisjonen at synliggjøringen av norske kunstuttrykk på den internasjonale arena er med på å gi innhold til vårt profileringsarbeid ute.

Når det gjelder programområde 03, ønsker Regjeringen å bidra til en bedre arbeidsdeling mellom giverne og i økende grad fokusere på områder der Norge har særlige fortrinn og kompetanse. De fem områdene der Norge kan bidra mest er; klima, miljø og bærekraftig utvikling; fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand; olje og ren energi; kvinner og likestilling; godt styresett og kamp mot korrupsjon.

Regjeringen vil være en pådriver i det internasjonale arbeidet med å øke bevilgningene til utviklingssamarbeid. I statsbudsjettet for 2008 foreslås bistandsinnsatsen økt med 1,5 mrd. kroner. Bistanden utgjør da 22,3 mrd. kroner og vil tilsvare 0,98 pst. av BNI.

Ifølge proposisjonene er klimaendringene den største trussel verden står overfor i dag, og Regjeringen fremhever at de fattigste landene vil bli hardest rammet. Regjeringen lanserer en bredt anlagt tiltakspakke på 400 mill. kroner som skal brukes både til å redusere skadelige utslipp, og for å lette de fattige landenes tilpasning til klimaendringene. I tillegg ønsker Regjeringen å bruke disse midlene til å stimulere utviklingslandenes vilje og evne til å slutte seg til et framtidig regime for utslippsreduksjoner etter utløpet av Kyoto-perioden i 2012. Utover denne styrkingen av klimainnsatsen vil miljøbistanden styrkes med ytterligere 80 mill. kroner til oppfølging av Handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid.

Regjeringen ønsker å bidra til at FN's tusenårs mål nås og har tatt initiativet til en internasjonal mobilisering

for de helserelaterte tusenårsmålene om redusert barne- og mødredødelighet og bekjempelse av aids og andre sykdommer.

Det internasjonale samfunn har forpliktet seg til å øke bistanden til Afrika, og G8-landene har vedtatt å doble bistanden til Afrika fra 2005 til 2010. For Norges del vil det legges opp til at bevilgningene for Afrika øker i tilnærmet samme omfang i perioden.

Regjeringen vil at Norge skal lede an i den internasjonale kampen mot korrupsjon, hvitvasking av penger og kapitalflukt fasilitert av såkalte skatteparadis.

Regjeringen ønsker at Norge skal være en betydelig fredsnasjon. Norges bidrag til å forebygge, dempe og løse konflikter skal sees i sammenheng med betydelig humanitær innsats, bistand i overgangsperioden fra krig til fred, det langsiktige utviklingssamarbeidet og arbeidet for menneskerettighetene. Regjeringen ønsker å videreføre støtten til FN's fredsbyggende innsats, forebygging av væpnet konflikt og mer integrerte fredsoperasjoner. Oppfølgingen av FN's nye fredsbyggingskommisjon, der Norge sitter i organisasjonskomiteen, vil bli prioritert.

Norge vil fortsette sitt høye engasjement for å bistå sårbare, svake stater på vei ut av konflikt, og bidra med omfattende humanitær bistand for å lindre nød, sikre beskyttelse og skape muligheter for en bedre og tryggere fremtid for utsatte grupper.

Regjeringen vil fortsette å arbeide for FN-reform og bygge opp under FN som en sterkere aktør for å fremme fred og utvikling.

2.2 Justis- og politidepartementet

Fra Justisdepartementet inngår programkategori 06.80, kap. 480 svalbardbudsjettet, i rammeområde 4.

Justisdepartementet fremmer svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon samtidig med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten som begrenser adgangen til å oppkreve skatter og avgifter på Svalbard og hvordan disse midlene kan anvendes. Hvert år gis imidlertid et tilskudd fra statsbudsjettet til dekning av underskuddet på svalbardbudsjettet. For 2008 er det foreslått 221,25 mill. kroner i utgifter og 77,76 mill. kroner i inntekter på svalbardbudsjettet. Differansen på 143,49 mill. kroner danner grunnlaget for tilskuddet fra Justisdepartementet kap. 480. Dette innebærer et tilskudd som er 15,8 pst. større enn i saldert budsjett for 2007.

I tillegg til underskuddet over kap. 480 har staten andre årlige utgifter som bevilges over det ordinære statsbudsjettet under de enkelte departementers kapitler.

Regjeringen ønsker å bevare et stabilt og robust norsk familiesamfunn i Longyearbyen på Svalbard for å sikre norsk nærvær i nordområdene. Regjeringen foreslår å innføre et nytt skattesystem på Svalbard fra 2008 som tilsvarer en inntektsreduksjon og økt tilskudd til Svalbard på 14. mill. kroner. Endringene vil gjøre skattesystemet for Svalbard mer tidsmessig og bedre tilpasset det ordinære norske skattesystemet og internasjonale rammevilkår. Ordningen med et eget svalbardtillegg i barnetrygden videreføres i 2008.

3. KOMITEENS ALMINNELIGE MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Olav Akselsen, Vidar Bjørnstad, Marit Nybakk, Knut Petter Torgersen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund, Siv Jensen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Erna Solberg og Finn Martin Vallersnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, fra Senterpartiet, Alf Ivar Samuelsen, og fra Venstre, Anne Margrethe Larsen, har ved Stortingets vedtak av 18. oktober 2007 fått tildelt kapitler under rammeområdet 4 Utenriks (jf. Innst. S. nr. 3 (2007-2008)). Ved vedtak av 27. november 2007 er netto utgiftsramme for rammeområde 4 fastsatt til kr 26 611 649 000 (jf. Budsjett-innst. S. I (2007-2008)). Det fremsatte bevilgningsforslag i innstillingen bygger på disse vedtakene om rammens størrelse, jf. Stortingets forretningsorden.

Komiteen viser til at norsk utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser i en verden i rask forandring, i tillegg til å bidra til global utjamning og en bedre organisert verden. Komiteen vil sterkt vektlegge folkeretten og deltagelse i organisasjoner som FN og NATO. NATO er hjørnesteinen i vår sikkerhetspolitikk. Komiteen vil videre vektlegge kontakt og dialog med EU og med de enkelte medlemsland og EUs institusjoner for å ivareta norske interesser, ikke minst i nordområdene.

Komiteen mener at utenrikspolitikken skal ta utgangspunkt i samspillet mellom Norges strategiske og økonomiske interesser, respekt for de grunnleggende menneskerettigheter og ivaretagelse av norske borgeres interesser, sikkerhet og trygghet innenlands og utenlands. Det er komiteens syn at en av de viktigste pilarene i utenrikspolitikken er forpliktende internasjonalt samarbeid - som tar sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en åpen verdenshandel basert på felles regelverk og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Komiteen er av den oppfatning at Norge har en moralsk plikt til å heve stemmen for frihet, likeverd og rettssikkerhet - gjennom å aktivt påtale brudd på grunnleggende menneskerettigheter i de internasjonale fora hvor Norge deltar.

Komiteen vil vise til at nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde, og at Nordområdestrategien ble lagt fram av Regjeringen 1. desember 2006. Nordområdestrategiens formål er å sikre norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord. Komiteen mener utviklingen i nordområdene skaper en arena for norsk utenrikspolitikk der fokus på styrket kontakt med samarbeidspartnere i regionen og med andre land om nordområdene blir viktig. Dette gjelder utfordringer innenfor alle politikkområder, herunder marine næringer, energi og miljø. Komiteen slutter seg til at Norges politikk i nord skal være til å kjenne igjen og bygge

på nærvær, aktivitet og kunnskap, og at strategien derfor må få politiske føringer for hele Regjeringens arbeid.

Komiteen vil vise til at den ekstreme fattigdommen er vår tids største menneskerettighetsutfordring. Komiteen vil videre vise til at det nå er 7 år siden verdens statsledere undertegnet FNs tusenårsmål. Åtte mål skulle nås innen 2015, bl.a.: Fattigdommen i verden skulle halveres. Alle barn - gutter som jenter - skulle få tilgang til full grunnskoleutdanning. Barnedødeligheten skulle reduseres med to tredjedeler. Dødeligheten blant kvinner i barsel skulle reduseres med tre fjerdedeler.

Komiteen vil vise til at FNs tusenårsmål er blitt det sentrale internasjonale mobiliseringsgrunnlaget for en felles kamp mot fattigdom. Komiteen mener det er viktig at verdenssamfunnet følger opp de forpliktende tusenårsmålene. Det betinger at land og regioner har fred, velfungerende stater, en åpen økonomi, velferdsstater, et fungerende arbeidsliv og et bærekraftig miljø.

Komiteen vil vise til at Norge har tatt på seg et spesielt ansvar for de tusenårsmålene som dreier seg om barnedødelighet og mødrehelse, noe som også gjenspeiles i budsjettframlegget. Komiteen mener det her gjøres et konkret og målrettet arbeid fra norsk side, og vil blant annet vise til at vaksinasjonsprogrammet GAVI har berget livet til 2,3 millioner barn så langt. Komiteen vil videre vise til at Norge over en 10-årsperiode skal bidra med 1 mrd. dollar for å få ned barseldødeligheten og for å sikre at barn vokser opp.

Komiteen vil vise til Innst. S. nr. 20 (2007-2008), der en enstemmig komité mener at status for og oppfølging av tusenårsmålene bør legges inn i den varslede stortingsmeldingen om bistand og utvikling.

Komiteen viser til Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 1 (2006-2007), der komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, "mener at Norge som bistandsgiver og internasjonal aktør må øke sitt engasjement for at verden skal nå FNs tusenårsmål".

Komiteen vil understreke at utvikling ikke bare er bistand. Utviklingspolitikken må være en integrert del av vår utenrikspolitikk og handelspolitikk. Komiteen mener at arbeidet for en intern fordelingspolitikk i det enkelte land og "good governance" er viktig for å nå tusenårsmålene. Komiteen mener videre at Oil-for-development-programmet kan være et effektivt virkemiddel i land med store naturressurser - for å få pløyd inntektene fra f.eks. olje, gass, diamanter og kobber inn i velferd og utvikling.

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil øke den utenrikspolitiske innsatsen knyttet til miljø og klima. De globale klimaendringene er blant de største miljømessige og økonomiske utfordringene verden står overfor. Rapportene fra FNs klimapanel konkluderer med at det ikke lenger er tvil om at den globale oppvarmingen er menneskeskapt.

Komiteen mener at miljø og klima skal være et av de prioriterte satsingsområdene i utviklingspolitikken. Komiteen mener videre at det her er viktig med en

opptrapping av satsingen i årene framover. Det dreier seg i sær om å ta vare på biologisk mangfold, bærekraftig forvaltning av ressursene, sikre retten til rent vann og sørge for bedre sanitære forhold. Komiteen vil vise til handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid som framhever arbeidet for bevaring av biologisk mangfold og bærekraftig bruk av naturressursene som hovedprioritet. Komiteen mener det er viktig at vi gjør vårt for å nå det internasjonale målet om en kraftig reduksjon i tapet av biologisk mangfold innen 2010.

Komiteen viser til Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006-2007), jf. St.prp. nr.1(2006-2007) der flertallet, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter de hovedprioriteringer som Regjeringen legger opp til. Det betyr at Norge særlig skal vektlegge områder der vi har et komparativt fortrinn. Det gjelder bl.a. likestilling, miljø, energi, godt styresett og utdanning. Satsing på kvinner og miljø må knyttes sammen med en bærekraftig landbruksutvikling og styrking av fattiges organisasjoner på landsbygda. Flertallet mener at en viktig forutsetning for å nå tusenårsmålene er å sikre egen matproduksjon og legge vekt på matsikkerhet og retten til rent vann.

Komiteen har merket seg at Regjeringen i proposisjonen understreker at dersom likestilling og kvinnefrigjøring skal oppnås, må makt flyttes og kvinner kunne ta kontroll over egne liv. Komiteen er enig i at erfaringer fra den norske likestillingskampen skal brukes i utviklingssamarbeidet. Komiteen vil understreke oppfølgingen av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 og vektlegge arbeidet for å motvirke og fjerne kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Komiteen vil vise til at FNs kvinnekommisjons 51. sesjon i februar i år fokuserte på vold mot småjenter. Komiteen vil i den forbindelse understreke at utdanning er et viktig virkemiddel for frigjøring og likestilling.

Komiteen har merket seg, og støtter at urfolk og styrking av urfolksrettigheter fortsatt er en viktig oppgave for Regjeringen, og påpeker viktigheten av at arbeidet med urfolksspørsmål skjer på urfolks egne premisser, er rettighetsbasert og av høy kvalitet.

Komiteen mener det er riktig at Afghanistan får en høyere prioritet i norsk bistand. Både sikkerhet, stabilisering og utbygging av infrastruktur er viktig for å skape en positiv utvikling i landet. Dette krever bedre tjenester som helse og utdanning, bedre infrastruktur som veier og elektrisitets- og vannforsyning og institusjonsoppbygging for å hjelpe sentralmyndighetene til å få kontroll over landet. Samtidig må myndighetenes eierskap til planlegging, utvikling og administrasjon styrkes.

Komiteen vil støtte en helhetlig Afrika-politikk. Komiteen vil vise til at det i innledningen til plattformen for en helhetlig Afrika-politikk slås fast at bistanden må gjøres mer effektiv og målrettet, at Norge må koordinere sin innsats med andre aktører og i størst mulig grad legge til grunn de afrikanske lands egne prioriteringer og systemer. Erfaringer viser at bistanden vil ha best effekt i land med godt styresett og sunn økonomisk politikk.

Komiteen vil understreke behovet for en målrettet og effektiv kontroll med bistandsmidlene, uavhengig av hvilke instanser bistanden kanaliseres gjennom.

Komiteen vil styrke utenrikspolitisk forskning knyttet til andre utenrikspolitiske prioriteringer enn utviklingspolitikken. Norge trenger mer forskning knyttet til utviklingen i Russland, Kina, Kaukasus og Sentral-Asia. Styrket forsknings samarbeid kan også være et viktig utenrikspolitisk virkemiddel.

Komiteen mener at FNs tusenårs mål, med halvering av fattigdom innen 2015 som øverste prioritet, må være de førende mål for norsk utviklingspolitikk. Å integrere også de fattigste landene i den globale økonomien er nødvendig for å bekjempe fattigdom på varig basis. Utfordringen er fortsatt stor for å sikre utviklingslandenes andel av verdensmarkedene.

Komiteen viser til at FN i sin statusoversikt for tusenårs målene slår fast at Afrika, særlig landene sør for Sahara, står lengst fra å nå tusenårs målene. Komiteen mener at i bistanden må Afrika prioriteres høyt, både på bakgrunn av utviklingsutfordringene og på bakgrunn av Norges erfaring og kompetanse. Komiteen mener i tillegg at en viss grad av konsentrasjon av den statlige bistanden er nødvendig, både for å sikre kontroll med pengebruken og for å oppnå bedre resultater. Valget av kanal for bistanden bør skje på grunnlag av kompetanse, effektivitet og - der det er nødvendig - mulighet for norsk påvirkning. Komiteen viser til at FN har en utfordring knyttet til lokal samordning mellom ulike FN-organer og understreker i tillegg viktigheten av at det omfattende reformarbeidet i FN følges opp. Komiteen minner dessuten om Verdensbankens viktige rolle og kompetanse om styresett og kamp mot korrupsjon i utviklingsland. Norge er medlem i og betydelig giver gjennom begge organisasjoner. Det er viktig både for giverlandene og for mottakerne at FN og Verdensbanken samarbeider best mulig og utnytter hverandres komparative fortrinn.

Komiteen vil vise til at ett av de viktigste styringsinstrumenter Stortinget har i forhold til bistandsbudsjettet er å bestemme hvilke land som Norge skal konsentrere sin langsiktige bistand om. Et annet styringsinstrument er fordelingen av den langsiktige og relativt forutsigbare utviklingsbistandens størrelse til forskjellige land. Dessuten bestemmer Stortinget for eksempel den økonomiske rammen for egne kapitler for frivillige organisasjoner og forskjellige multilaterale bistandsorganisasjoner. I tillegg til den nevnte fordeling ut fra geografi og bistandskanaler, er det et visst innslag av tematiske eller sektorspesifikke budsjettposter.

Komiteen mener at det er positivt at 14 nye land er tatt inn som null-toll land i GSP-ordningen, Generalised System of Preferences. Komiteen mener det kan vurderes å trekke flere land inn i ordningen, og ber om at Regjeringen ser på muligheten for å sikre likere behandling mellom små økonomier i det sørlige Afrika.

Ved en utvidelse i GSP-ordningen mener komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet,

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre at Swaziland vil være et aktuelt kandidatland.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil også vise til økningen i Aid-for-trade programmet for å stimulere til lokal produksjon og næringsliv og for å formalisere den uformelle sektoren.

Flertallet vil gi sin støtte til at andelen av bistanden gjennom FN-systemet skal øke. Det er samtidig viktig med klare prioriteringer innen utviklingsbistand for å få den ønskede effekt. Det betyr økt konsentrasjon når det gjelder land, regioner, bistandskanaler og samsfunnssektorer.

Flertallet er enig med Regjeringen, som i proposisjonen ikke lenger finner å skille mellom samarbeidsland og hovedsamarbeidsland. Flertallet mener at det i den varslede stortingsmeldingen bør foretas en drøfting av både begreper og land, slik at Stortinget også blir forelagt mulige endringer av samarbeidsland.

Flertallet påpeker at utdanning er integrert i alle de fire satsingsområdene til Regjeringen, og at dette reflekterer flertallets syn på at utdanning er essensielt for å skape utvikling på alle områder. Flertallet påpeker at Regjeringens gjeldslettepolitikk har hatt en god effekt på frigjøring av lands økonomiske midler og at dette har økt mange av landenes prioritering av utdanning. Flertallet påpeker også at budsjettstøtte som kanal også har positiv effekt på utdanningsområdet. Flertallet påpeker at mangelen på utdanning er størst i land med konflikt: Derfor prioriterer flertallet skole og utdanning i Norges arbeid med fred og forsoning, og humanitær bistand.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil vise til at det i budsjettproposisjonen foreslås flere endringer i kapittel- og poststrukturen i bistandsbudsjettet. Det er mange kryssende hensyn ved utformingen av denne budsjettstrukturen, og det er gjennom tiden blitt gjort endringer både i den ene og andre retning. Som et eksempel på det siste kan nevnes at Regjeringen i budsjettproposisjonen for 2007 understreket at:

"Av hensyn til forutsigbarheten er det ønskelig at en størst mulig andel av stat-til-stat-bistanden til hovedsamarbeidslandene gis over post 70. Post 78 vil fortsatt brukes til å sikre nødvendig fleksibilitet og til å støtte andre kanaler enn de statlige, og til å støtte nye satsinger i både hovedsamarbeidslandene og samarbeidslandene."

I den foreliggende budsjettproposisjon for 2008 fjernes imidlertid post 70, som for ett år siden ble framhevet som viktig for å sikre forutsigbarheten.

Etter disse medlemmers syn er sluttresultatet av mange års endringer at dagens budsjettstruktur er blitt relativt uoversiktlig, flere kapitler overlapper hverandre, poster som hver for seg rommer flere hundre millioner blir slått sammen til milliardbevilgninger samtidig som små poster med små bevilgningsbeløp

beholdes. Disse medlemmer mener at tiden nå er inne til å foreta en mer helhetlig gjennomgang av budsjettstrukturen for å sikre Stortinget den nødvendige mulighet til styring og kontroll, samtidig som strukturen gir tilstrekkelig informasjon og dessuten imøtekommer departementets legitime behov for en viss fleksibilitet. Disse medlemmer forventer at den får seg forelagt en slik gjennomgang og forslag til revidert budsjettstruktur på egnet måte i god tid før neste års budsjettproposisjon legges fram.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at nordområdene er viktige for Norge både av økonomiske, politiske og strategiske årsaker. Disse medlemmer vil derfor arbeide for en betydelig mer aktiv politikk i forhold til nordområdene - gjennom økt norsk tilstedeværelse i nord i alle ledd, økt samarbeid og samhandling med Russland og fremtidsrettet og miljøvennlig utnyttelse av områdets naturressurser.

Disse medlemmer viser til at et ufravikelig fundament i Fremskrittspartiets utenrikspolitikk er nødvendigheten og viktigheten av gode transatlantiske relasjoner. USA er Norges viktigste allierte, og det er viktig å innrette norsk utenrikspolitikk slik at den ikke svekker dette gode forholdet, men snarere utdypet det og styrker det for fremtiden. Derfor er disse medlemmer også klare på at NATO er et nødvendig og positivt grunnelement i Norges forsvars- og sikkerhetspolitiske plattform.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å innrette norsk utenrikspolitikk slik at den til enhver tid tjener norske interesser på kort og lang sikt. Derfor vil disse medlemmer understreke viktigheten av at de norske utenriksstasjonene får de ressurser som trengs for å ivareta norske borgeres interesser ved uforutsette hendelser, og at de lokaliseres på grunnlag av vurderinger basert på norske borgeres behov, og norske strategiske og økonomiske interesser.

Disse medlemmer ser betydningen av bilaterale handelsavtaler - spesielt med land som ikke omfattes av EØS-avtalen. Målet med slike avtaler må være tosidig - de skal både bidra til å styrke norske handelsinteresser og de skal bygge ned proteksjonismen i verdensøkonomien. Disse medlemmer mener det er viktig for Norge å foreta en mer kritisk vurdering av den rollen FN spiller og de oppgaver FN er satt til å ivareta - FN må både bli mer relevant, mer effektiv og mer fokusert.

Disse medlemmer viser til at ekstrem fattigdom og mangel på vekst og utvikling dessverre kjennetegner situasjonen for millioner av mennesker i verden i dag. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets utviklingspolitikk tar sikte på å løfte mennesker ut av fattigdom og skape grunnlag for vekst og utvikling gjennom å bygge ned toll- og handelsbarrierer, sletting av illegitim statsgjeld, sikring av eiendomsrettigheter for det brede lag av befolkningen, satsing på helse og utdanning, kanalisering av bistand gjennom frivillige organisasjoner og globale fond, forsterket nød- og katastrofehjelp, økt satsing på bruk av mikrokreditt og

bistand til strukturelle tiltak som fremmer demokrati, rettsstat og markedsøkonomi. Alle tiltak som støttes, skal bli gjenstand for grundig evaluering, resultatmåling og regnskapskontroll.

Disse medlemmer foretar store kutt på flere kapitler innen bistand. Allikevel er Fremskrittspartiets alternative budsjett for bistand på ca. 12,6 mrd. kroner, pluss 1 mrd. kroner på utenlandsbudsjettet. Disse medlemmers kutt henger nøye sammen med hva Fremskrittspartiet mener er den negative virkningen av dagens politikk. Med en endret politikk vil disse medlemmer signalisere fleksibilitet og være villig til å vurdere omprioriteringer innen det vedtatte budsjett. Dette gjelder særlig i forhold til regionbevilgningene til Afrika og Midt-Østen. Disse medlemmer erkjenner at begge disse regioner har store utfordringer, men er sterkt kritisk til hvordan dagens bistand er innrettet.

Disse medlemmer er på et prinsipielt grunnlag sterkt kritiske til ordningen med tvungne bidrag til statlig utviklingshjelp gjennom beskatningen, fordi dette bidrar til å svekke den enkelte personlige ansvarsfølelse og giverglede. Videre har statlig utviklingshjelp i det store og hele vist seg å være lite effektiv og svært kostbar å administrere.

Disse medlemmer er tilfreds med at debatten om virkningen av statlige bistandsmidler er i ferd med å åpnes opp og fornyes, og at det også i Norge har begynt å komme innrømmelser når det gjelder problemer knyttet til bistandspolitikken. Disse medlemmer mener det er svært positivt at Regjeringen varsler at den vil arbeide for å oppnå bedre resultater av bistanden og en bedre samordning av arbeidet til FN-organisasjonene, andre multilaterale institusjoner og de bilaterale givne internasjonalt og under ledelse av myndighetene på landnivå. Disse medlemmer mener Regjeringen også gir positive signaler når den fremhever at den ønsker å bidra til et sterkt internasjonalt og nasjonalt fokus på kampen mot korrupsjon, og når den berører utfordringen i å kunne forbedre rapporteringen til Stortinget og offentligheten på bistandsområdet. Disse medlemmer merker seg positivt at NORAD vil utarbeide en årlig rapport om resultater av norsk bistand.

Disse medlemmer vil understreke at fundamentet i en bærekraftig utviklingspolitikk må baseres på at utviklingslandene i fremtiden skal kunne klare å stå på egne ben. Disse medlemmer er enige i kritikken fra den tidligere kenyanske parlamentarikeren David Karanja som har uttalt at "bistanden har gjort mer skade på Afrika enn det vi tør innrømme. Den har ført til en utvikling hvor Afrika har feilet i å sette sin egen takt og retning på utviklingen". Disse medlemmer viser i så måte til senegaleseren og bistandsarbeideren Birame Diouf som uttaler følgende: "Vi vil ha rettferdig handel fremfor bistand, nettopp for å beholde selvrespekten og for å slippe å bli omringet av barmhjertige samaritaner som kun er opptatt av å plassere seg selv på piedestall gjennom almisser og politisk korrekte uttalelser". På denne bakgrunn vil disse medlemmer understreke viktigheten av en rettferdig verdenshandel

hvor utviklingslandene kan selge sine produkter til Norge uten å bli møtt med skyhøye tollsatser. Handelsliberalisering fra industrilandenes side vil imidlertid ikke alene endre hverdagen til fattige mennesker. Regional handelsliberalisering er like viktig. Disse medlemmer mener det er grunn til bekymring når Verdens Handelsorganisasjon viser til at kun 8-10 pst. av eksporten fra afrikanske land er intra-regional. Sørlege Afrika kommer spesielt dårlig ut på dette området, og er også den regionen som sakter akterut i forhold til økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon. Vestlige land reduserte sine tariffene med 84 pst. i perioden 1983-2003. Det tilsvarende tallet for sørlige Afrika var 20 pst. Disse medlemmer mener sørlige Afrika spesielt, og Afrika generelt, trenger mer frihandel.

Disse medlemmer viser til at utbredelsen av markedsøkonomien har gitt opphav til den raskest voksende reduksjonen av fattigdom og sult som verden har sett hittil i historien. I løpet av de siste tiårene har vi vært vitne til at stadig flere land har byttet ut totalitære styresett med demokratiske styresett. Hovedsakelig har dette skjedd i Europa, Latin-Amerika og Øst-Asia. I disse landene har det skjedd en maktforskyvning tilbake til befolkningen. Mens det før var slik at befolkningen eksisterte på regimets nåde, er situasjonen i dag slik at flere og flere regimer nå eksisterer på befolkningens nåde. Disse medlemmer viser til utfordringen som ligger i at det er en del av verden som har vært nesten immun mot disse endringene, og det er den del av verden der islam dominerer samfunnet.

Disse medlemmer viser til at ifølge analyser fra det anerkjente instituttet Freedom House har den islamske del av verden, og spesielt de arabiske landene, nærmest stått på stedet hvil når det gjelder politisk åpenhet, respekt for menneskerettigheter og transparens i de politiske prosesser. Freedom House konkluderer med at det eksisterer et dramatisk gap mellom nivået på frihet og demokrati i land med islamsk styresett og resten av verden. Disse medlemmer viser samtidig til at gjennomsnittlige tolltariffer i arabiske land er blant de høyeste i verden, at priskontroll og offentlig innblanding hemmer private entreprenører og initiativ, og at mange av disse landene lider under fallende markedsinvesteringer. Disse medlemmer mener at de landene som har kommet lengst i forhold til økonomiske reformer og markedsliberalisering - Marokko, Jordan, Bahrain og Qatar - også er ledende i forhold til politiske reformer.

Disse medlemmer viser også til FN-rapporten "Arab Human Development 2003", en rapport som underbygger at det eksisterer et omfattende kunnskaps-gap mellom arabiske land og resten av verden. Disse medlemmer viser til at gapet er spesielt stort og alvorlig når det gjelder forskning og teknologisk utvikling. De arabiske landene produserer i dag samlet bare 1 pst. av verdens bøker. Disse medlemmer viser til at rapporten er skrevet av anerkjente arabiske forskere og analytikere, og man har analysert vilkårene for et fremtidig arabisk kunnskapsfunn innenfor de 22 medlemslandene i Den arabiske liga. Analysen viser et underskudd, både på tilgang og på effektiv bruk av

kunnskap. De arabiske landene karakteriseres ifølge rapporten generelt av mangelfull institusjonell og politisk støtte til forskning og utvikling. Disse medlemmer viser spesielt til at omfattende sensur på bok- og avisutgivelser i etterkant forverrer situasjonen ytterligere. Disse medlemmer mener FN-rapporten bekrefter det som Freedom House har funnet frem til, nemlig at demokratisering og globalisering ennå ikke har fått fotfeste i de arabiske landene, og at det eksisterer et dramatisk gap mellom disse landene og resten av verden, med spredte unntak som f.eks. Nord-Korea, Cuba, og Burma, som foreløpig ennå deler de arabiske landenes triste skjebne.

Disse medlemmer mener det er en stor misforståelse at kapitalismen er de rike og privilegertes ideologi. Disse medlemmer deler den oppfatning at det frie markedet er den rake motsatsen til privilegiesamfunnet. Disse medlemmer viser i den sammenheng til den peruanske økonomen Hernando de Soto, som er den som mer enn noen har påpekt hvor mye fattige taper på grunn av fravær av eiendomsrettigheter. I sin bok "The Mystery of Capital" fra 2000 snur han opp ned på det politisk korrekte syn om verdens fattige. Disse medlemmer viser til at de Soto slår fast at problemet for verdens fattige er verken at de er hjelpeløse eller at de ikke har noe, men at de er eiendomsrettsløse. Disse medlemmer viser til det problematiske ved at mange fattige på grunn av mangel på eiendomsrettigheter ikke kan bruke sin eiendom til å ekspandere. Disse medlemmer viser til at dette var en avgjørende årsak til den vestlige verdens vei til velstandsutvikling.

Disse medlemmer mener det grunnleggende karaktertrekket som kjennetegner et fritt samfunn, er den verdi som tillegges det aktive, skapende selvbestemmende mennesket - en grunnleggende tro på individuell frihet. Disse medlemmer mener at det særskilte ved et fritt samfunn er at menneskelig sosial samhandling i all hovedsak er selvvalgt og ikke påkrevd av andre mennesker.

Disse medlemmer viser til den anerkjente amerikanske sosiologen Seymour Martin Lipset som i studien "Political Man: The Social Bases of Politics" (Anchor Books, 1963) påviser en sterk, positiv samvariasjon mellom økonomisk utvikling, modernisering og demokrati. I denne sammenheng vil disse medlemmer understreke konklusjonene til Daniel T. Griswold (Center for Trade Policy Studies) i artikkelen "Trading Tyranny for Freedom: How Open Markets Till the Soil for Democracy" om at det i de mest økonomisk åpne landene er tre ganger større sannsynlighet for at befolkningen nyter fulle politiske og sivile rettigheter, enn hva som er tilfellet i lukkede økonomier.

Disse medlemmer viser til at erfaringene fra ombyggingen i øst viser en tydelig sammenheng mellom en konsolidering av demokratiet og fremgang for markedet. Disse medlemmer viser til at EBRD (Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling) som ble etablert for å støtte systemskiftet i øst, har fremvist en slik sammenheng. Disse medlemmer viser videre til at EBRD er av den oppfatning at marke-

det bidrar til å styrke demokratiet, fordi markedet er avgjørende for å utvikle et robust sivilt samfunn, som igjen er en forutsetning for demokrati. Disse medlemmer viser til at eiendomsretten er selve grunnmuren i et slikt byggverk, og at markedet kan vise fordelene ved et samarbeid basert på egeninteresse, som er de samme holdningene som bidrar til at et demokrati slår rot.

Disse medlemmer viser til at forfatter og Financial Times-redaktør Martin Wolf i boken "Why Globalization Works" påpeker at den sannsynligvis viktigste forskjellen mellom de samfunn som har blitt velstående og de som ikke har blitt det, var muligheten menneskene i det første samfunnet hadde til å inngå langvarige og kontraktsfestede avtaler. Disse medlemmer viser til at dette krever en høy grad av tillit menneskene imellom, og ikke minst i forhold til de politiske myndigheter. Disse medlemmer viser til at folk vil inngå slike avtaler kun dersom de vet at fruktene av deres arbeid ikke er gjenstand for en stor risiko for å bli fratatt dem av de politiske myndigheter, eller av andre individer fordi de politiske myndigheter ikke kan garantere for beskyttelse mot inngrep eller overgrep. Disse medlemmer støtter oppfatningen av at velstående samfunn har blitt velstående nettopp fordi friheten er garantert, og den er garantert med utgangspunkt i samfunnets lover. Disse medlemmer viser til følgende utsagn fra den anerkjente ungarske økonomen János Kornai som sier følgende om sammenhengen mellom demokrati og markedsøkonomi: "Det finnes ikke et eneste land med en demokratisk sfære, verken før eller nå, hvis økonomi ikke har blitt dominert av privat eierskap og markedskoordinering".

Disse medlemmer viser til at i løpet av de siste 50 årene har den materielle utviklingen ført til at verden befolkes av mer enn 3 milliarder flere mennesker som lever utenfor fattigdom. Noe slikt har aldri før verden vært vitne til. I denne sammenheng viser disse medlemmer til at FNs utviklingsprogram (UNDP) har slått fast at verdens fattigdom har blitt mer redusert de siste 50 årene enn under de 500 siste årene sammenlagt.

Disse medlemmer viser til at et av formålene med utviklingsbistanden er å hjelpe de fattige landene med kapital til investeringer som de selv mangler ressurser til, og derigjennom bidra til vekst og utvikling. Økonomen Fredrik Erixon viser i rapporten "Aid and Development: Will it Work this Time?" (International Policy Network, 2005), at dette åpenbart ikke har skjedd, og Erixon karakteriserer derfor den delen av bistandspolitikken som totalt mislykket. I bare 1 av 88 studerte land mellom 1965 og 1995 finner Erixon at bistanden førte til høyere investeringer og høyere tilvekst. Derimot har bistanden økt det offentlige forbruket. Erixon finner dessuten ut at jo høyere bistanden til et land er, desto mer tenderer det til å ødelegge kvaliteten på det politiske styret når det måles som byråkrati (governance), korrupsjon, og rettssikkerhet (rule of law). Bistandsgiverne tenderer til å gi mer penger til land som feiler i sin økonomiske politikk enn til land

som reformerer politikken. I en studie fra Verdensbanken konstaterte man at bare i 1 av 41 studerte mottakerland ble det ført en politikk som kunne klassifiseres som bra. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av Erixons oppsummering, der han avslutter med å påpeke at det er nødvendig å utvikle nye strategier for

effektiv bistand som virkelig får betydning for veksten i de fattige landene, og at fokuset må bort fra størrelsen på bistandsoverføringene.

Disse medlemmer viser for øvrig til sitt alternative forslag til statsbudsjett for 2008.

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-7	FrP
Utgifter rammeområde 4				
100		Utenriksdepartementet	1 539 751 000	1 443 776 000 (-95 975 000)
	1	Driftsutgifter	1 486 311 000	1 386 311 000 (-100 000 000)
	71	Diverse tilskudd	31 713 000	35 738 000 (+4 025 000)
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	2 648 281 000	2 640 829 000 (-7 452 000)
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 281 000	1 055 829 000 (-7 452 000)
118		Nordområdetiltak mv.	300 318 000	350 318 000 (+50 000 000)
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	270 927 000	320 927 000 (+50 000 000)
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	881 434 000	230 676 250 (-650 757 750)
	1	Driftsutgifter	867 677 000	216 919 250 (-650 757 750)
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	166 920 000	86 920 000 (-80 000 000)
	1	Driftsutgifter	166 920 000	86 920 000 (-80 000 000)
150		Bistand til Afrika	2 743 500 000	330 775 000 (-2 412 725 000)
	78	Regionbevilgning for Afrika	2 743 500 000	330 775 000 (-2 412 725 000)
151		Bistand til Asia	808 600 000	261 790 000 (-546 810 000)
	78	Regionbevilgning for Asia	558 600 000	11 790 000 (-546 810 000)
152		Bistand til Midtøsten	245 000 000	100 075 000 (-144 925 000)
	78	Regionbevilgning for Midtøsten	245 000 000	100 075 000 (-144 925 000)
153		Bistand til Latin-Amerika	261 500 000	39 225 000 (-222 275 000)
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	261 500 000	39 225 000 (-222 275 000)
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 677 000 000	1 148 875 000 (-528 125 000)
	1	Driftsutgifter	33 500 000	15 000 000 (-18 500 000)
	50	Fredskorpset	165 000 000	123 750 000 (-41 250 000)
	70	Sivilt samfunn	1 123 000 000	842 250 000 (-280 750 000)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-7	FrP
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysnings- arbeid	81 000 000	40 500 000 (-40 500 000)
	73	Kultur	107 000 000	0 (-107 000 000)
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	160 500 000	120 375 000 (-40 125 000)
162		Overgangsbistand (gap)	724 000 000	196 900 000 (-527 100 000)
	70	Overgangsbistand (gap)	724 000 000	196 900 000 (-527 100 000)
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettig- heter	2 588 434 000	2 688 434 000 (+100 000 000)
	70	Naturkatastrofer	335 000 000	385 000 000 (+50 000 000)
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	2 253 434 000	2 303 434 000 (+50 000 000)
164		Fred, forsoning og demokrati	1 830 250 000	1 587 000 000 (-243 250 000)
	70	Fred, forsoning og demokratiltak	820 900 000	770 900 000 (-50 000 000)
	71	ODA-godkjente land på Balkan	600 000 000	450 000 000 (-150 000 000)
	72	Utvikling og nedrustning	73 000 000	54 750 000 (-18 250 000)
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	336 350 000	311 350 000 (-25 000 000)
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	667 000 000	671 000 000 (+4 000 000)
	70	Forskning og høyere utdanning	318 000 000	322 000 000 (+4 000 000)
167		Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklings- hjelp (ODA)	408 276 000	247 031 000 (-161 245 000)
	21	Spesielle driftsutgifter	408 276 000	247 031 000 (-161 245 000)
170		FN-organisasjoner mv.	4 069 420 000	1 557 685 000 (-2 511 735 000)
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	215 000 000 (-645 000 000)
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	83 000 000 (-249 000 000)
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	15 000 000 (-135 000 000)
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv.	1 459 200 000	218 880 000 (-1 240 320 000)
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv.	168 220 000	42 055 000 (-126 165 000)
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps	67 000 000	16 750 000 (-50 250 000)
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning	88 000 000	22 000 000 (-66 000 000)
171		Multilaterale finansinstitusjoner	2 000 800 000	300 120 000 (-1 700 680 000)
	70	Verdensbanken	810 000 000	121 500 000 (-688 500 000)
	71	Regionale banker og fond	783 300 000	117 495 000 (-665 805 000)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-7	FrP
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner	407 500 000	61 125 000 (-346 375 000)
Sum utgifter rammeområde 4			26 689 960 000	17 010 905 250 (-9 679 054 750)
Inntekter rammeområde 4				
Sum inntekter rammeområde 4			78 311 000	78 311 000 (0)
Sum netto rammeområde 4			26 611 649 000	16 932 594 250 (-9 679 054 750)

Komiteens medlemmer fra Høyre mener den økte graden av regional og global integrasjon skaper både muligheter og utfordringer for et forholdsvis lite land som Norge. Det er behov for klare utenrikspolitiske prioriteringer fra regjering og storting, realisme hva angår norske virkemidler og målsettinger, og satsing på økt utenrikspolitisk kompetanse, både i Utenriksstjenesten og gjennom forskning. Norsk utenriks-, sikkerhets-, og utviklingspolitikk må ses mer i sammenheng. Utenrikspolitikken må ta høyde for at energi- og klimaspørsmål er en del av internasjonal politikk. Disse medlemmer mener NATO og EU er de viktigste regionale samarbeidsorganisasjonene i Norges nærområde og mener disse organisasjonene støtter opp om FNs målsettinger og mulighet til å utøve sitt mandat.

Disse medlemmer viser til at de dominerende sikkerhetstrusler mot individer og samfunn i dag er grenseoverskridende i sin natur: Organisert kriminalitet, klimautfordringene, miljøforurensning, terrorisme, fattigdom, sykdommer og epidemier er utfordringer som kun kan løses gjennom forpliktende internasjonalt samarbeid. Det er derfor i Norges interesse å bidra på alle de arenaer der beslutninger fattes som kan påvirke Norge. For disse medlemmer er det innlysende at Norge bør melde seg inn i EU, samtidig som regjeringspartiens tvetydige signaler overfor Verdens Handelsorganisasjon, WTO, er betenkelig. Norge har med sin åpne økonomi sterk interesse av at forhandlingene i forbindelse med Doha-runden gir en felles avtale som resultat. Disse medlemmer mener Norge i sitt forhold til Russland bør bidra til et bedre balanseforhold, og dermed også økt mulighet for gjennomslag, gjennom å samarbeide tettere med EU-landene og USA.

Nedleggelsen av det norske generalkonsulatet i Minneapolis rammer samarbeidet mellom Norge og USA, både når det gjelder næringslivet, forskning, utdanning og nettverksbygging mellom viktige norske og amerikanske institusjoner og miljøer.

Disse medlemmer vil styrke utenrikspolitisk forskning knyttet til andre utenrikspolitiske prioriteringer enn utviklingspolitikken. Norge trenger mer forskning knyttet til utviklingen i Russland, Kina, Kaukasus og Sentral-Asia. Styrket forskningssamarbeid kan også være et viktig utenrikspolitisk virkemiddel.

I tillegg viser disse medlemmer til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett foreslår å opprette et forskningsfond i regi av Arktisk Råd. Fondet kan danne grunnlag for styrket forskningssamarbeid i nord.

Disse medlemmer mener at FNs tusenårs mål, med halvering av fattigdom innen 2015 som øverste prioritet, må være de førende mål for norsk utviklingspolitikk. Å integrere også de fattigste landene i den globale økonomien er nødvendig for å bekjempe fattigdom på varig basis. Utfordringen er fortsatt stor for å sikre utviklingslandene sin andel av verdensmarkedene.

Disse medlemmer viser til at Høyre gjennom sine alternative budsjetter har videreført Samarbeidsregjeringens linje med årlig vekst i bistandsbudsjettene. I sitt alternative statsbudsjett for 2008 foreslår Høyre en økning av bistanden i forhold til saldert budsjett i 2007 på 1 mrd. kroner, (beløp) tilsvarende 0,95 pst. av BNI.

Disse medlemmer viser til at Høyre i finansinnstillingen gikk inn for å utvide tollfrihetsordningen til flere u-land også til lavinntektsland med større befolkninger. Forslaget innebar at India, Nigeria, Pakistan og Vietnam ble inkludert i tillegg til de mindre u-land som ligger i Regjeringens forslag. I samsvar med det la Høyre i finansinnstillingen inn 70 mill. kroner til inndekning av bortfall av toll fra disse u-landene.

Disse medlemmer viser til at FN i sin statusoversikt for tusenårs målene slår fast at Afrika, særlig landene sør for Sahara, står lengst fra å nå tusenårs målene. Disse medlemmer mener at i bistanden må Afrika prioriteres høyt, både på bakgrunn av utviklingsutfordringene og på bakgrunn av Norges erfaring og kompetanse. Disse medlemmer mener i tillegg at en viss grad av konsentrasjon av den statlige bistanden er nødvendig, både for å sikre kontroll med pengebruken og for å oppnå bedre resultater. Valget av kanal for bistanden bør skje på grunnlag av kompetanse, effektivitet og - der det er nødvendig - mulighet for norsk påvirkning. Disse medlemmer viser til at FN har en utfordring knyttet til lokal samordning mellom ulike FN-organer og understreker i tillegg viktigheten av at det omfattende reformarbeidet i FN følges opp. Disse medlemmer minner dessuten om Verdensbankens viktige rolle og kompetanse om styre- og kamp mot korrupsjon i utviklingsland. Norge er

medlem i og betydelig giver gjennom begge organisasjoner. Det er viktig både for giverlandene og for mot-takerne at FN og Verdensbanken samarbeider best mulig og utnytter hverandres komparative fortrinn.

Det er viktig for Høyre at utdanning er et av hovedsatsingsområdene i norsk utviklingspolitikk. Utdanning er grunnlaget for å gjennomføre flere av de øvrige utviklingsmålene. Når Regjeringen nå velger å integrere utdanningsmålet i andre satsingsområder, mener disse medlemmer det vil kunne føre til en nedprioritering.

Disse medlemmer viser til Samarbeidsregjeringens St.meld. nr. 30 (2004-2005) om nordområdene, som Stortinget sluttet bredt opp om. Høyre mener en vellykket nordområdepolitikk forutsetter at høye ambisjoner om å styrke Norge som kunnskapsnasjon blir fulgt opp. Disse medlemmer viser til at en betydelig del av Forsvarets virksomhet skjer i nord, og advarer mot fortsatte reduksjoner i Forsvaret og derigjennom en forverring av ubalansen mellom Forsvarets oppgaver og økonomiske rammer. Disse medlemmer viser til Høyres alternative statsbudsjett for 2008 hvor Høyre føl-

ger opp nasjonale mål for forskningspolitikken og styrker nordnorsk satsing på maritim arktisk kompetanseutvikling ved Universitetet i Tromsø. Høyre foreslår at det opprettes et nytt forskningsfond i regi av Arktisk Råd. I tillegg foreslår Høyre å styrke Norges bidrag til internasjonal energi- og klimaforskning ved å opprette et nytt forskningsprogram som skal se de globale energi- og klimautfordringene i sammenheng.

Disse medlemmer viser videre til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår å øke bevilgningene til Forsvaret, og fremmer også forslag om tiltak som vil styrke rammebetingelsene for viktige næringer i nord, både petroleumsaktiviteten, fiskeriene og reiselivet. Høyre foreslår å øke bevilgningene både til oljevernberedskap og til oppfølgingen av Forvaltningsplanen. Disse medlemmer viser videre til at Høyre vil styrke bevilgningene til prosjektsamarbeidet med Russland. Bærekraftig ressursforvaltning, energi, miljø, helse, demokrati og menneskerettigheter står sentralt. Disse medlemmer mener samarbeid som kan bidra til å styrke fri presse og sivilt samfunn i Russland, er av særlig viktighet.

Høyres nordområdeforslag:

Prosjektsamarbeid, Russland	UD, Kap 118, Nordområdetiltak mv.	10 mill. kr
Forskningsfond, Arktisk Råd	DU, Kap 116, post 70 Tilskudd til int. organisasjoner	5 mill. kr
Maritim Arktisk Kompetanse, UiTø	KD, Kap 271 Finansiering universitet	5 mill. kr
Oppfølging Forvaltningsplanen (MAREANO)	FKD, Kap 1020 Havforskningsinstituttet	5 mill. kr
Styrket oljevernberedskap	FKD, Kap 1062 Kystverket	25 mill. kr
Forskningsprogram energi klima i globalt perspektiv	KD, Kap 286 post 50 Forskningsrådet	10 mill. kr
Reiseliv i nord	NHD, Kap 2421 Innovasjon Norge	5 mill. kr

Høyres forslag, Utenriksdepartementets budsjett 2008:

Reduksjoner:		
Kap 100, post 1	Utenriksdepartementet	-10 000
Kap 141, post 1	Utenriksdepartementets Administrasjon av utvikl.hj.	-30 000
Kap 151, post 78	Bistand Asia	-75 000
Kap 152, post 78	Bistand Midtøsten	-50 000
Kap 153, post 78	Bistand Latin-Amerika	-120 000
Kap 161, post 70	Næringsutvikling	-25 000
Kap 162, post 70	Overgangsbistand	-8 000
Kap 165, post 70	Forskning, kompetanseheving og evaluering	-15 000
Kap 170, post 70	FN-organisasjoner	-150 000
Kap 171, post 71	Multilaterale finansinstitusjoner	-100 000
Totalt:		-583 000
Påplusninger:		
Kap 100, post 71	Diverse tilskudd, underpost 71.35 (FoU)	+ 15 000
Kap 116, post 70	Tilskudd til int. organisasjoner	+ 5 000
Kap 118, post 70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	+ 10 000
Totalt:		+ 30 000

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen om statsbudsjettet for 2008 både foreslo en økning av utviklingsbistanden slik at den innfrir målet om 1 pst. av brutto nasjonalinntekt (BNI), økte innsatser for fattigdomsreduksjon i pakt med FNs tusenårsmål og tollfritak for flere lavinntektsland enn Regjeringen foreslår i St.prp. nr. 1 (2007-2008).

Dette medlem viser til målsettingen om å øke rammen for utviklingshjelp til minst 1 pst. av brutto nasjonalinntekt, en forpliktelse som i Regjeringens

politiske grunnlag - Soria Moria-erklæringen - er konkretisert til "at bevilgningene til utviklingssamarbeid når målet om 1 pst. av BNI og at innsatsen deretter trappes ytterligere opp i perioden".

For å øke utviklingsbistanden i samsvar med denne opptrappingsplanen, foreslo Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen å øke bistandsrammen med 458 mill. kroner slik at målet om 1 pst. av BNI blir oppnådd i 2008-budsjettet. Tabellen nedenfor viser hvordan påplussningen ble foreslått fordelt på kapitler og poster i bistandsbudsjettet.

Kristelig Folkepartis alternative bistandsbudsjett 2008, jf. Budsjett-innst. S. nr. I (2007-2008)

Påplussninger:		Proveny mill. kroner
Kap. 150, post 78	Afrika, regionalbevilgning	+100
Kap. 160, post 50	Fredskorpset	+10
Kap. 160, post 70	Sivilt samfunn (frivillige organisasjoners bistand)	+150
Kap. 160, post 71	Frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	+10
Kap. 160, post 73	Kultur	+10
Kap. 160, post 70	Overgangsbistand	+40
Kap. 169, post 70	Vaksine og helse*	+26
Kap. 170, post 70	UNDP	+60
Kap. 170, post 72	UNICEF	+30
Kap. 170, post 77	FNs aidsprogram	+10
Kap. 170, post 81	Internasjonal landbruksforskning	+12
Totalt:		+458

* Tabellen er oppdatert i henhold til ny budsjettstruktur, jf. St. prp. nr. 1 Tillegg nr. 4

Dette medlem viser til at Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett både innebar en rammeøkning og en endret vektlegging, med følgende hovedpunkter:

- Geografisk prioritering: Afrikas andel av bistanden økes.
- Bistandskanaler: Støtten til frivillige organisasjoner øker med om lag 200 mill. kroner fordelt på ulike poster, annen bilateral bistand økes med om lag 150 mill. kroner og overføringer via internasjonale organisasjoner øker med om lag 100 mill. kroner.
- Sektorprioriteringer: Høyest prioritet blir i Kristelig Folkepartis alternativ gitt til bistand til utdanning, særlig grunnskole for alle og styrket kvalitet gjennom økt lærerutdanning, sammen med undervisningstilbud for barn i konfliktområder. Dernest vil Kristelig Folkeparti øke innsatsen for å nå FNs helserelevante tusenårsmål, ikke minst for barn og kvinner.

Dessuten går Kristelig Folkeparti inn for å øke innsatsen til landbruksutvikling og den miljørettede bistanden. Bevaring av regnskog samt forvaltning av biologisk mangfold og vannressurser blir foreslått styrket med sikte på en bedre oppfølging av Regjeringens handlingsplan for miljørettet bistand.

I Kristelig Folkepartis alternative budsjett for 2008 ligger også forslag om økte bevilgninger til fredskorpset og til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid.

I finansinnstillingen fremmet Kristelig Folkeparti også forslag om at Norge i 2008 tar større skritt for å bedre lavinntektslands adgang til det norske markedet enn det som foreslås av Regjeringen. Det er fortsatt usikkert om og når WTO-forhandlingene kan føre til at flere utviklingsland oppnår bedre markedsadgang i industrilandene. Mange fattige utviklingsland ville fått økte ressurser til å løfte befolkningen ut av fattigdom dersom økte inntekter fra internasjonal handel kunne pløyes inn i lokal næringsutvikling, kompetanseheving og jobbskaping. Dette medlem viser til at det i finansinnstillingen var bred enighet om å utvide tollfritahetsordningen til flere u-land med små befolkninger. Kristelig Folkeparti gikk i tillegg inn for å tilby fjerning eller reduksjon av toll til fire u-land med om lag samme gjennomsnittlige inntektsnivå, men med større befolkninger. Forslaget innebar at India, Nigeria, Pakistan og Vietnam ble inkludert i tillegg til de mindre u-land som ligger i Regjeringens forslag. I samsvar med dette la Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen inn 70 mill. kroner til inndekning av bortfall av toll fra disse u-landene.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti samlet - via økt bistand og bedre handelsvilkår for u-land - foreslo mer enn en halv milliard kroner mer til

utvikling og fattigdomsbekjempelse enn Regjeringen foreslo i St.prp. nr. 1 (2007-2008).

Dette medlem viser til at ingen andre partier enn Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen foreslo å øke utviklingsbistanden slik at målet om 1 pst. av BNI innfris i 2008. Innenfor den lavere ramme som følgelig må legges til grunn for utenrikskomiteens budsjettinnstilling, vil dette medlem på vegne av Kristelig Folkeparti prioritere forslag om en betydelig økning av bistanden til samarbeidslandene i Afrika og den langsiktige utviklingsbistanden via frivillige organisasjoner med inndekning ved omdisponeringer innen bistandsrammen. Sivilt samfunn har en viktig rolle i arbeidet for å styrke demokratiet, menneskerettighetene og freden så vel som den sosiale og økonomiske utvikling.

Dette medlem går i denne innstillingen inn for å endre Regjeringens forslag til bistandsbudsjett på følgende hovedpunkter:

- Bistanden til samarbeidslandene i Afrika sør for Sahara styrkes med 100 mill. kroner, som plusses på regionalbevilgningen under kap. 150.

- Kap. 160 Sivilt samfunn og demokrati, styrkes med i alt 105 mill. kroner. Av dette beløpet går 90 mill. kroner til styrking av de frivillige organisasjonenes langsiktige bistand (post 70), 8 mill. kroner går til styrking av de frivillige organisasjonenes opplysningsarbeid (post 71), 5 mill. kroner går til styrking av fredskorpset (post 50) og 2 mill. kroner går til styrking av demokratistøtte/partier (post 72).
- For øvrig foreslås det å øke bevilgningen til kap. 141, post 1 Direktoratet for utviklingshjelp (NORAD) med 15 mill. kroner, som øremerkes en styrking av uavhengig bistandsevaluering og kvalitetssikring.

De nevnte budsjettøkninger inndeckes ved en tilsvarende reduksjon på kapitlene 151, 153, 166 og 177.

Følgende tabell oppsummerer de endringer Kristelig Folkeparti innenfor den av Stortinget fastsatte ramme vil gjøre under bistandsbudsjettet for 2008, sammenlignet med Regjeringens budsjettproposisjon og dens Tillegg. nr. 4:

Kap.	Post	Budsjettformål	Proveny mill. kroner
141	1	NORAD, driftsutgifter (øremerket uavhengig bistandsevaluering)	+15
150	78	Afrika, regionalbevilgning	+100
160	50	Fredskorpset	+5
160	70	Sivilt samfunn (frivillige organisasjoners bistand)	+90
160	71	Frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	+8
160	72	Demokratistøtte/partier	+2
151	78	Regionalbevilgning for Asia	-40
153	78	Regionalbevilgning for Latin-Amerika	-40
166	72	Tilskudd til ymse tiltak, internasjonale miljøprosesser mv.	-100
171	71	Multilaterale finansinstitusjoner, regionale banker og fond	-40

Dette medlem mener det beløp som var avsatt til Afghanistan under regionalbevilgningen for Asia i Regjeringens budsjettproposisjon, var for lavt og støtter derfor den økning som senere er gitt i Tillegg nr. 4 til St.prp. nr. 1. Dette medlem ser behov for at Regjeringen presenterer for Stortinget en mer langsiktig plan for utviklingssamarbeidet med Afghanistan slik at budsjetttrammene blir mer forutsigbare.

Dette medlem vil, når det gjelder internasjonal innsats i Afghanistan, understreke at det er behov for en bedre balanse og et bedre samspill mellom den sivile utviklingsbistanden, den politiske prosessen og den militære innsatsen. Det sosiale og økonomiske utviklingssamarbeidet må styrkes.

Dette medlem støtter utvidelsen av ordningen med tollfritak til flere lavinntektsland med små befolkninger, men vil dessuten be Regjeringen om å legge fram forslag om å utvide ordningen med tollfritak for utviklingsland til flere u-land på om lag samme gjennomsnittlige inntektsnivå, slik at også noe større utviklingsland blir inkludert.

På utenriksområdet gikk Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen for øvrig imot Regjeringens forslag om å legge ned det norske generalkonsulatet i Minnea-

polis. Dette medlem vil beholde det for å videreføre viktig nettverksbygging innen næringslivssamarbeid, forskning og utdanningssamarbeid mellom Norge og det store kjerneområdet for norsk innvandring til Amerika.

Dette medlem har merket seg at det i enkelte deler av budsjettproposisjonen er formuleringer som ikke godt nok reflekterer eller følger opp prinsipper, prioriteringer og avveininger som komiteen tidligere har slått fast, herunder prioriteringen av sentrale tusenårsmaal. Andre formuleringer kan tyde på at man i valg av innsatsområder nå legger større vekt på norske egeninteresser og ikke så tydelig som før tar utgangspunkt i de fattige u-landenes egne behov og forutsetninger. Andre punkter gir grunnlag for bekymring for ivaretagelsen av mottakerorienteringen og den politiske dialogen med samarbeidslandene.

Dette medlem viser for øvrig til Kristelig Folkepartis merknader under de enkelte budsjettkapitler.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at hovedprofilen i Venstres omdisponeringer er å fremme kvalitet på bistanden og å styrke mottakerorienteringen. Utviklingslandene skal selv bestemme over og eie

sin utvikling. Dette medlem ønsker dessuten å styrke konsentrasjonen av den samlede bistandsinnsatsen, så vel tematisk som geografisk, og styrke utviklingsrettet forskning. Videre vil dette medlem styrke satsingen på det sivile samfunn som en viktig

bistandsaktør, og bidra til en bredt anlagt dialog med den muslimske verden. Sist, men ikke minst, vil dette medlem satse mer på miljørettet utviklingssamarbeid.

Venstres forslag, Utenriksdepartementets budsjett 2008:

Kap.	Post	Budsjettformål	Proveny mill. kroner
116	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	+5
118	70	Nordområdetiltak mv.	+10
141	1	NORAD, driftsutgifter (øremerket uavhengig bistandsevaluering)	+15
150	78	Afrika, regionalbevilgning	+100
151	78	Regionalbevilgning for Asia	-40
153	78	Regionalbevilgning for Latin-Amerika	-40
160	50	Fredskorpset	+5
160	70	Sivilt samfunn (frivillige organisasjoners bistand)	+90
160	71	Frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	+8
160	72	Demokratistøtte/partier	+2
161	70	Næringsutvikling	+5
166	72	Tilskudd til ymse tiltak, internasjonale miljøprosesser mv.	-100
171	71	Multilaterale finansinstitusjoner, regionale banker og fond	-40
171	70	Multilaterale finansieringsinstitusjoner, Verdensbanken	-20

Dette medlem viser til at Venstre i sitt alternative budsjett foreslår en samlet reduksjon i rammeområde 4 Utenriks på 34 mill. kroner gjennom et tilsvarende kutt på post 166.71 Internasjonale prosesser og konvensjoner mv. Dette kuttet har fått flere til å hevde at Venstre dermed kutter i de samlede bevilgninger til bistand. Dette stemmer ikke. Venstre foreslår i sitt alternative budsjett at Norge skal ta imot 500 flere kvoteflyktninger fra FN. En slik økning i antall kvoteflyktninger vil medføre 34,3 mill kroner i ODA-godkjente utgifter (utgifter som regnes inn i den samlede bistandsinnsatsen), inntektsført under rammeområde 6 Innvandring, regional utvikling og bolig.

Dette medlem vil også påpeke at Regjeringen selv har foreslått å omprioritere dvs. kutte 150 mill. kroner fra den samme post 166.71, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008).

Dette medlem mener at hvert land og folk, representert ved sine folkevalgte organer, så langt som mulig skal bestemme sine egne utviklingsmål. Norge bør bidra til å styrke folkevalgte organers innflytelse på dette området, og unngå at bistandssamarbeid og andre relasjoner til fattige land undergraver folkevalgte myndigheter og parlamenter. Mer konkret bør blant annet støtte til og samarbeid med frivillig sektor ikke føre til et ubalansert forhold der sivilsamfunnsaktører får en viktigere posisjon enn folkevalgte organer.

Dette medlem vil at Norge skal unngå å bruke sin makt som viktig donor og samarbeidspartner til å presse egne ideer om god utviklingspolitikk på fattige land. Norsk støtte skal ikke gjøres avhengig av bestemte politiske veivalg utover krav om nulltoleranse for korrupsjon, demokratiske institusjoner og prosesser, likestilling og respekt for menneskerettigheter, og at utviklingsstrategiene ikke skal gå på bekost-

ning av minoriteters interesser eller på andre måter begrense andres frihet.

Dette medlem viser til at dagens budsjettstruktur er blitt relativt uoversiktlig. Innbakt ligger en rekke politiske styringssignaler som bidrar til å binde budsjettet opp i prioriteringer som avspeiler Regjeringens bistandspolitikk. Disse prioriteringene stemmer ikke nødvendigvis overens med samarbeidslandenes prioriteringer og utviklingsstrategier. Innretningen av bistandsbudsjettet, og bruken av det for å formidle styringssignaler, kan dermed bidra til å svekke den overordende målsettingen om at bistanden skal være mottakerorientert. Dette medlem ber derfor om at det i gjennomgangen av budsjettstrukturen, som blant annet dette medlem viser til i en egen merknad, også redegjøres for hvordan bistandsbudsjettet kan innrettes for i størst mulig grad å fremme samarbeidslandenes mulighet til å styre sin egen utvikling. Siktemålet bør være å finne frem til en god balanse mellom å bruke bistandsbudsjettet til å gi politiske styringssignaler og å gi tilstrekkelig fleksibilitet for at samarbeidsland kan styre og eie sin egen utvikling.

Dette medlem viser til at miljørettet utviklingssamarbeid ikke har noe eget kapittel i bistandsbudsjettet. Dette er et "tverrgående" satsingsområde som er spredt ut på flere andre kapitler, noe som gir liten grad av oversikt over den totale satsingen på dette området. Dette medlem ber derfor om at det i gjennomgangen av budsjettstrukturen, som blant annet dette medlem viser til i en egen merknad, også fremmes et konkret forslag til hvordan satsingen på miljø og klimatililtak bedre kan synliggjøres ved for eksempel å opprette et eget kapittel for dette i bistandsbudsjettet.

Dette medlem vil understreke betydningen av at Norge bidrar til en fornuftig arbeidsdeling og koordine-

ring mellom giverland for å gjøre det lettere for mottagerland å administrere bistanden. Dette må imidlertid ikke skje på en måte som gjør at mulighetene for mottakerlandene til å velge sine egne utviklingsstrategier begrenses i møtet med et velkoordinert giverfelleskap.

Dette medlem mener at den norske bistanden bør følge klare kriterier for kvalitet. Resultatene av bistanden skal i størst mulig grad måles opp mot referansene til sluttbrukerens vurderinger, og et sentralt siktemål skal være å unngå uønskede negative effekter. Dette krever omfattende systemer for rapportering, evaluering og kvalitetssikring, og er særlig krevende i en periode med en relativt sterkt vekst i bistandsvolumet. Dette medlem mener generelt at bevilgningene til evaluering og kvalitetssikring av bistand skal økes i takt med bistandsbudsjettet.

4. KOMITEENS MERKNADER TIL DE ENKELTE BUDSJETTKAPITLER

Når det gjelder de budsjettkapitler og poster som verken er nevnt nedenfor eller i komiteens alminnelige merknader, har komiteen ingen merknader til disse, og slutter seg til St.prp. nr. 1 (2007-2008).

4.1 Utenriksdepartementet

4.1.1 Kap. 100 Utenriksdepartementet

SAMMENDRAG

Sammenslåing av poster under kapitlene 100 og 101 videreføres i budsjettet for 2007, og budsjettet for utenriksdepartementet og utenriksstasjonene er slått sammen under kap. 100. Regjeringen foreslår her et budsjett på kr 1 540 111. Sammenlignet med saldert budsjett for 2007 utgjør dette en økning på 4,4 pst.

Under post 1, driftsutgifter foreslås avsatt kr 1 486 811 000, en økning på kr 63 409 000 i forhold til saldert budsjett for 2007. Økningen har sammenheng med endringer som følge av lønnsoppgjøret og pris/kursjusteringer, samt økt satsing på utlendingsforvaltning ved stasjonene. Denne posten dekker også utgifter under Særavtale i utenriksstjenesten. Under post 71 Diverse tilskudd foreslås det avsatt 1 mill. kroner til en ny tilskuddsordning for å styrke sosial dialog i Sentral-Europa. Regjeringen foreslår videre en ny tilskuddsordning med formål å skulle bidra til økt debatt og informasjon om globaliseringen. En halv million kroner under post 71 og en million under kap. 160 post 71 foreslås avsatt til dette formål.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er enig i at utenriksstjenestens viktigste mål er fremme av grunnleggende verdier og menneskerettigheter samt effektiv ivaretagelse av norske interesser i det internasjonale samfunn gjennom bilaterale forbindelser med andre stater og medlemskap i multilaterale organisasjoner, gi effektiv bistand til norske borgere og norsk næringsliv i utlandet, videreutvikle krisehåndteringsorganisasjonen samt utvikle informasjonsteknologi som er tilpasset en global interaktiv utenriksstjeneste.

Komiteen har også merket seg at det er gjennomført en omfattende omorganisering av utenriksdepartementet som ledd i å videreutvikle utenriksstjenesten til en åpen, dynamisk og fremtidsrettet kunnskapsorganisasjon som skal løse regjeringens utenrikspolitiske oppdrag og utøve en profesjonell forvaltning.

Komiteen vil rette fokus mot utenriksstjenestens arbeid for å legge forholdene til rette for norsk næringsliv i utlandet, og vil understreke at dette må være et viktig satsingsområde i utenrikspolitikken.

Komiteen merker seg videre at et av satsingsområdene for utenriksstjenesten i 2008 er videreutvikling av tjenesten med fokus på bedre ressursutnyttelse både ute og hjemme, og der en har en særlig fokus på en tettere integrering av departementet og utenriksstasjonene.

Komiteen er kjent med at et annet prioritert satsingsområde er arbeidet med krisehåndtering og beredskap, og vil understreke hvor viktig det er å videreutvikle den etablerte krisehåndteringsorganisasjonen gjennom både opplæring og øvelser i departementet og ved utenriksstasjonene.

Komiteen vil understreke betydningen av hvor viktig det er at Utenriksdepartementet har en organisasjon som er fullt ut operativ og har en beredskap som er fullt ut i stand til å takle eventuelle krisesituasjoner.

Komiteen vil også understreke hvor viktig det er at man fokuserer på å få til en mer effektiv og bedre kvalitetsmessig håndtering av utlendingssakene ved våre utenriksstasjoner og har merket seg at det arbeides aktivt for å få til dette.

Komiteen viser i den forbindelse også til den interessante satsingen i tiden fremover på det nordiske samarbeidet om representasjonsavtaler der de nordiske land gjensidig representerer hverandre i utvalgte land. Dette samarbeidet skal bidra til bedre håndtering av utlendingssakene og i tillegg bidra til at vi kan ivareta våre Schengen-forpliktelser på en bedre måte.

Komiteen er tilfreds med at det er opprettet en ny tilskuddspost som skal bidra til debatt og informasjon om globalisering. Dette er en ordning som flere frivillige organisasjoner har vært opptatt av. Komiteen viser til forslaget om å bevilge 1,5 mill. kroner til dette formålet under kap. 100, post 71 Diverse tilskudd og kap. 160 post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid. Dette vil bidra til større debatt om viktige spørsmål som både har utenriks- og innenrikspolitiske konsekvenser.

Komiteen merker seg at post 70.20 Informasjon mv. - europeisk samarbeid er økt i budsjettforslaget. Komiteen støtter økningen og ser denne som svært positiv, da støtten gir aktørene som arbeider med europapolitiske saker større mulighet til å sette slike saker på dagsordenen gjennom ulike typer aktiviteter, og slik sett er med på å øke debatten og informasjonen om slike saker. Komiteen påpeker at fordelingen av støtten til de ulike aktørene må forsøkes fordelt så jevnt som mulig.

Komiteen slutter seg til målsettingen om at utenriksstjenesten til enhver tid må være seg bevisst hvilke

oppgaver den skal påta seg for å ivareta norske interesser i utlandet på en best mulig måte.

Komiteen er også enig i at det må sikres at ressursene både politisk og geografisk settes inn der vi har de viktigste oppgavene.

Komiteen er kjent med at departementet løpende vurderer Norges representasjon og former for nærvær i de forskjellige land for å oppnå en optimal ressursutnyttelse. Dette gir seg utslag bl.a. i at vårt ambassadekontor i Beirut vil bli oppgradert til fullverdig ambassade, ambassaden i Tirana legges ned mens ambassaden i Tunis flyttes til Alger, samt at det opprettes nytt generalkonsulat i Guangzhou.

Komiteen er videre kjent med at budsjettforslaget innebærer at personell ved våre utenriksstasjoner nå skal skatte av fri bolig i utlandet, og komiteen viser derfor til de respektive partiers merknader og forslag om dette i finansinnstillingen.

Komiteen vil understreke at utenriksstjenesten også spiller en viktig rolle for utførelsen av en samlet norsk utenrikspolitikk. Spesielt gjelder dette utenriksstjenesten i våre utviklingspolitiske samarbeidsland, der også utenriksstjenesten forvalter, bistår og overvåker norsk utviklingshjelp og vår samlede humanitære innsats.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har også merket seg at utenriksministeren har besluttet å omdanne generalkonsulatene i Edinburgh og Minneapolis til honorære stasjoner, som ledd i den løpende vurdering som Utenriksdepartementet foretar.

Flertallet har samtidig notert at Utenriksdepartementet tar sikte på å tilføre de to honorære stasjonene ressurser i form av lokalt ansatt personell som vil bidra til at de kan videreføre en så stor del som mulig av de oppgavene som i dag ivaretas av de to fagstasjonene.

Flertallet vil peke på den store betydning båndene til Midtvesten og Skottland har for våre forbindelser med henholdsvis USA og Storbritannia, og vil understreke betydningen av at Utenriksdepartementet fortsatt legger stor vekt på å støtte opp under og bidra til å videreutvikle disse i deres fulle bredde, og flertallet merker seg med tilfredshet at utenriksministeren selv har bekreftet at dette vil få den nødvendige prioritet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er også kjent med at Utenriksdepartementet vil omgjøre våre generalkonsulater i Edinburgh og Minneapolis til honorære stasjoner, men at utenriksministeren likevel mener at våre omfattende interesser i USA og Storbritannia vil bli ivaretatt på en god måte.

Disse medlemmer har mottatt en rekke henvendelser både på e-post, brev og gjennom høringer som hevder det motsatte. Engasjementet for å beholde disse generalkonsulater i sin nåværende form har vært enormt, og disse medlemmer merker seg at både næringsliv, organisasjoner og privatpersoner har argu-

mentert overbevisende for å opprettholde disse, da de så absolutt har sin berettigelse.

Disse medlemmer vil på bakgrunn av dette be Utenriksdepartementet revurdere sin beslutning om å omgjøre disse til honorære konsulater, og at dette gjøres gjennom omprioriteringer innenfor budsjettrammen.

Disse medlemmer er ikke enig i Regjeringens forslag om å legge ned det norske generalkonsulatet i Minneapolis. Innsparingen ved nedleggelsen står ikke i forhold til det tap av goodwill og den svekkede nettverksbygging som en nedleggelse vil medføre. Disse medlemmer vil beholde generalkonsulatet i Minneapolis for å videreføre viktig nettverksbygging innen næringslivssamarbeid, forskning og utdanningssamarbeid mellom Norge og det store kjerneområdet for norsk innvandring til Amerika.

Disse medlemmer vil derfor legge fram følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprettholde det norske generalkonsulatet i Minneapolis og om nødvendig komme tilbake til Stortinget med forslag om tilleggsbevilgning til kap. 100 dersom det ikke finnes inndekning ved omprioriteringer innen samme kapittel."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er også uenig i Regjeringens beslutning om å nedlegge generalkonsulatet i Edinburgh. Disse medlemmer viser til at Norge og Storbritannia deler viktige handels- og næringsinteresser. En regional norsk representasjon betyr mye for både fiskerinæringen, olje- og gassindustrien og ikke minst for de mange nordmenn som studerer i Skottland. Konsulatet representerer et knutepunkt for alle norske interesser og for de betydelige norske kolonier både i Aberdeen og Edinburgh.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprettholde det norske generalkonsulatet i Edinburgh og om nødvendig komme tilbake til Stortinget med forslag om tilleggsbevilgning til kap. 100 dersom det ikke finnes inndekning ved omprioriteringer innen samme kapittel."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at de samlede driftsutgifter for disse to generalkonsulatene var 11,5 mill. kroner i 2006. Disse medlemmer viser samtidig til at samlet foreslått ramme for kap. 100 i St.prp. nr. 1 (2007-2008) er om lag 1,5 mrd. kroner. Disse medlemmer mener derfor at Regjeringens beslutning om å legge ned generalkonsulatene ikke kan ses ut ifra et økonomisk perspektiv.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet reduserer bevilgningene til bistand, jf. blant annet kap. 150, 151, 152 og 153. De reduserte bevilgningene vil gi seg utslag i endringer i den norske ambassade- og

konsulatstrukturen. Disse medlemmer reduserer også derfor bevilgningene over kap. 100.

Disse medlemmer mener at den norske utenriksstjenesten må ha større fokus på å fremme norsk næringslivs interesser i utlandet. I en stadig mer global konkurransesituasjon må vi erkjenne at norske bedrifter agerer i et tøffere marked, noe som krever store ressurser og mye kunnskap. Det vil derfor være av stor betydning at norsk næringsliv får hjelp og assistanse fra utenriksstjenesten.

Disse medlemmer viser til at den norske ambassaden i Tunis er nedlagt fra 2007. Disse medlemmer mener det bør være en prioritert oppgave for Regjeringen å sikre at norske interesser i Tunisia ikke blir skadelidende som følge av denne nedleggelsen.

Disse medlemmer ønsker en styrking av formålet "Fremme av transatlantisk samarbeid" på post 71 Diverse tilskudd, som dekker tilskudd til arbeid for opprettholdelse og styrking av forbindelsene mellom USA og Norge. Disse medlemmer mener at tilskuddet til "Fremme av internasjonalt samarbeid" bør ligge på samme nivå som tilskuddet til "Informasjon om europeisk samarbeid". Disse medlemmer foreslår derfor en styrking av budsjettposten som øremerkes formålet "Fremme av transatlantisk samarbeid", jf. Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2008.

Disse medlemmer er kjent med at piratkopiering er et økende problem for myndigheter og næringsliv. Disse medlemmer viser til EU-statistikk som fremviser at piratkopiering siden 2003 har økt med 12 pst., og siden 1998 med 1000 pst. Disse medlemmer viser videre til at OECD anslår at markedet for piratkopiering utgjør 5-7 pst. av verdenshandelen. Disse medlemmer viser til anslag fra EU om at Europa årlig taper rundt 200 000 arbeidsplasser og opptil 3 000 mrd. kroner på produksjonen av falske varer. Disse medlemmer viser til at piratkopiering rammer alle bransjer og produkter. Disse medlemmer viser videre til sammenhengen mellom økningen i handelen med piratprodukter og økningen i organisert kriminalitet. Disse medlemmer er kjent med at det meste av piratkopieringen foregår i Asia, og spesielt i Kina. Siden også norsk næringsliv og norske bedrifter i økende grad blir utsatt for immaterielle krenkelser, mener disse medlemmer at det er nødvendig å styrke ambassadetjenestene i Asia og spesielt Kina med en "help desk" for å bistå norsk næringsliv og ivareta norske interesser og virksomheter, og som vil gjøre det enklere og billigere for norske bedrifter å forfølge kopipirater. Disse medlemmer viser til at ambasadene bør vite hvordan sakene best kan forfølges og hvilke kanaler som bør brukes.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.2 Kap. 3100 Utenriksdepartementet, inntekter

SAMMENDRAG

Inntekstpostene under kap. 3100 omfatter også inntektene som i 2006-budsjettet falt inn under kap. 3101

Utenriksstasjonene. Inntektene i 2008 forventes å bli kr 78 629 000, noe som vil utgjøre en økning på 20 729 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2007.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har ingen merknader.

4.1.3 Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår i budsjettet for 2008 å bevilge kr 17 522 000, noe som er en økning på 9,8 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2007. Økningen skyldes at fra 2008 skal husleieutgiftene for Regjeringens nye representasjonsanlegg dekkes.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen merker seg at økningen i bevilgningen skyldes husleieutgiftene for Regjeringens representasjonsanlegg i Parkveien 45 og Riddervoldsgate2, som fra 2008 vil bli inkludert i husleieordningen for statlige bygg.

4.1.4 Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

SAMMENDRAG

For 2008 foreslår Regjeringen å bevilge kr 9 232 000 mot kr 8 989 000 i saldert budsjett for 2007. Kapitlet dekker utgifter til statsbesøk og offisielle reiser til utlandet for DD.MM. Kongen og Dronningen. Det omfatter også kronprinsparets og Prinsesse Märtha Louises offisielle reiser til utlandet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil gi anerkjennelse for den store innsatsen som kongefamilien bidrar med i å profilere Norge og fremme norske interesser ved besøksvirksomhet til utlandet.

4.1.5 Kap. 115 Presse-, kultur- og informasjonsformål

SAMMENDRAG

I proposisjonen foreslås det å øke bevilgningen til presse-, kultur- og informasjonsformål fra kr 74 557 000 i saldert budsjett for 2007 til kr 82 328 000 i 2008-budsjettet. Blant satsingsområdene for 2008 fremhever proposisjonen arbeidet med å styrke Norges omdømme i utlandet, utenrikskulturell virksomhet, profileringstiltak i forbindelse med nordområdene og webbasert informasjon og kommunikasjon på intranett.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil understreke at midler til kultur- og informasjonsformål både skal styrke Norges omdømme i utlandet, fremme og prioritere norsk kultur og informere om norske verdier og politiske prioriteringer. Det er etter komiteens oppfatning viktig at verdier som demokrati, menneskerettigheter og likestilling også er viktige bidrag i det internasjonale kulturarbeidet. Komiteen vil vise til at på hver sin måte

kommuniserer oppsetningen av "Et Dukkehjem" i Beijing og "Kvinner-kan-kursene" for kvinnelige politikere, norske verdier.

Komiteen mener videre at det er viktig at det brukes ressurser på tilrettelagte reiser for utenlandske medier til områder av politisk, økonomisk og kulturell interesse, og vil i den forbindelse vise til Norges Internasjonale pressesenter (NIPS), som er et servicetiltak for utenlandske mediefolk stasjonert eller på besøk i Norge. Komiteen har merket seg at utenlandske journalister fra 30 land besøkte Norge i fjor.

Komiteen har merket seg at de initiativ som er tatt i forbindelse med nordområdestrategien skal følges og utvikles, slik at det sterkt voksende nettverket i Barentsregionen vil synliggjøres gjennom stadig flere grenseovergrepene samarbeidsprosjekt. Det må videre være et mål at nordområdestrategien ligger til grunn for de informasjons- og profileringstiltak som vil bli iverksatt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil vise til Budsjett-innst. S. nr. 7 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 1 (2006-2007), der en enstemmig komité peker på "at det er stor etterspørsel etter kunst- og kulturuttrykk skapt i vår egen tid. Det må derfor legges til rette for å utvikle ordninger som ivaretar dagens behov for mobilitet og forutsigbarhet".

Flertallet mener et aktivt kunst-, kultur- og informasjonsarbeid skal være en forutsigbar og integrert del av utenrikspolitikken. Det er derfor viktig at Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene bruker tid og ressurser på dette, som også fremmer vårt omdømme og sikrer internasjonalisering av det norske kunst- og kulturfeltet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet understreker at det allerede finnes presse-, kultur- og informasjonsavdelinger ved norske ambassader i utlandet. Disse medlemmer ser derfor ikke behovet for å styrke dette feltet ytterligere.

4.1.6 Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å bevilge kr 2 648 281 000 for 2008 til kap. 116, mot kr 2 356 490 000 i saldert budsjett for 2007, en økning på kr 291 791 000. Budsjettkapitlet omfatter pliktige bidrag og kontingenter til internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av, i tillegg til finansieringsordningene. Når det gjelder tilskudd til FN over dette kapitlet, foreslår Regjeringen å øke budsjettet fra kr 305 180 000 i saldert budsjett i 2007 til kr 393 000 000 for 2008. Det foreslås at 287 mill. kroner skal gå til FNs fredsbevarende operasjoner, mens 106 mill. kroner skal avsettes til FNs regulære budsjett. Det ble under FNs 61. generalforsamling vedtatt en ny bidragsskala som medfører at Norges andel av det regulære budsjettet er fastsatt til 0,782 pst.

Regjeringen fremhever viktigheten av FNs rolle i forhold til fred og stabilitet, og viser til at styrket norsk deltagelse og støtte til FNs fredsoperasjoner står sen-

tralt i Regjeringens FN-satsing. Økt deltagelse i Afrika er en ambisjon ifølge proposisjonen.

Under post 70 faller også bl.a. støtte til NATO, Europarådet, OSSE, EFTA, Nordisk Ministerråd, OECD og WTO.

De tre finansieringsordningene under EØS-avtalen faller inn under postene 71, 72 og 73 i dette kapitlet. I tillegg kommer i årets proposisjon en ny post 74, bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, som en følge av EØS-utvidelsesavtalen. Formålet med avtalen er å fremme sosial og økonomisk utvikling gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter. Det foreslås bevilget 60 mill. kroner til dette formålet for 2008. Når det gjelder post 71 er utbetalingene, som gjelder tilskudd til Portugal, Spania, Hellas og Irland, i ferd med å fases ut, og Regjeringen foreslår å bevilge 125 mill. kroner for 2008 mot 180 mill. kroner i saldert budsjett 2007. Regjeringen foreslår videre å bevilge 750 mill. kroner til post 72 og 650 mill. kroner til post 73. For postene 71, 72 og 73, utgjør dette en økning på 95 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007.

Det foreslås i tillegg tilsagnsfullmakter til Utenriksdepartementet for hver av postene 72, 73 og 74, jf. forslag til vedtak VIII.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil fremheve betydningen av at Norge deltar i internasjonale organisasjoner, og vurderer dette som et viktig bidrag til en global rettsorden. For Norge er noen av disse organisasjonene, som FN og NATO, bærebjelker i norsk utenrikspolitikk.

Komiteen vil understreke FNs rolle som et hovedgrunnlag for globalt samarbeid om en internasjonal rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem. Komiteen mener at Norge må støtte aktivt opp om den reformprosessen FN er inne i, for å gjøre organisasjonen best mulig i stand til å oppfylle målsettingene i Tusenårserklæringen.

Komiteen mener at Norge må være en aktiv alliansepartner i NATO med målsetting om å trygge norsk sikkerhet og bidra til internasjonal fred og stabilitet gjennom deltakelse i alliansens felles operasjoner. Komiteen er opptatt av å styrke NATOs evne til å kunne møte nye sikkerhetsutfordringer, sikre det transatlantiske samarbeidet i NATO og utvikle det strategiske samarbeidet mellom NATO og EU.

Komiteen vil understreke Europarådets betydning for å ivareta menneskerettigheter, rettsstatsprinsipper og demokrati og godt styresett i hele Europa. Komiteen mener at Norge fortsatt skal være en pådriver for å styrke Den europeiske menneskerettsdomstolen, slik at det store antallet ubehandlede saker kan reduseres. Komiteen legger vekt på at det skal være en felles standard for menneskerettigheter i Europa basert på Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, og mener at koordineringen og samarbeidet mellom Europarådet, OSSE og EU må ivareta dette.

Komiteen merker seg at Norge i det utvidede EØS vil yte betydelige bidrag til å redusere økonomiske og sosiale forskjeller i EØS-området. Komiteen mener bidragene også bør utvikle de bilaterale relasjoner mel-

lom Norge og mottakerlandene gjennom EØS' finansieringsordninger. Komiteen er fornøyd med at det ved utvidelsen av EØS til å omfatte Romania og Bulgaria i 2007, ble etablert bilaterale samarbeidsprogrammer som vil bli direkte forvaltet av Norge og forutsetter samarbeidsprosjekter med norske aktører innenfor prioriterte områder. Komiteen vil i denne sammenheng også vise til tilskudd under kap. 100 som har som målsetting å styrke den sosiale dialog i hele EØS-området og fremme samarbeid og utvikling av prosjekter mellom arbeidslivets parter i Norge og de nye EU-landene.

Komiteen merker seg at forhandlingene i Verdens handelsorganisasjon går seinere enn forutsatt, og at de ulike interessene blant medlemsstatene har blitt tydeligere. Komiteen ønsker at Doha-runden lykkes og at det kommer på plass en ny WTO-avtale, og understreker Regjeringens aktive arbeid for å videreutvikle et multilateralt handelsregelverk som både oppfyller lovnadene til utviklingslandene om en bred utviklingsagenda, og sikrer et forutsigbart regelverk for norsk næringsliv.

Komiteen mener at det, på tross av det positive resultatet av Norges tvist om EUs antidumpingtiltak mot norsk oppdrettsfisk, fremdeles trengs en revisjon av antidumpingregelverket i WTO, og at dette må få spesiell prioritet. Videre mener komiteen at det å få Russland inkludert i Verdens handelsorganisasjon bør få spesiell oppmerksomhet, med tanke på å skape et bedre og mer forutsigbart rammeverk for norske sjømatbedrifter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil at Norge skal understøtte internasjonal fred, stabilitet og utvikling ved styrket norsk deltagelse og støtte til FNs fredsoperasjoner.

Flertallet understreker at klimaendringer med tørke og flom, samt nye markeder for biodrivstoff, kan bidra til en større sårbarhet i matproduksjon, og dermed at arbeid for nasjonal og global matvaresikkerhet vil få styrket betydning.

Flertallet mener videre at det er viktig å sikre at alle land som ønsker det, kan ivareta en nasjonal matvareproduksjon, men ser også at det er nødvendig med tiltak i WTOs regelverk som hindrer dumping av matvarer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre etterlyser en mer offensiv holdning fra Regjeringen i WTO-forhandlingene som tydelig signaliserer vår sterke interesse av å få en ny internasjonal handelsavtale på plass. Både utviklingslandene og små, åpne økonomier som den norske har en interesse i å styrke rammeverket for internasjonal handel basert på et felles regelverk, snarere enn en utvikling mot stadig flere bilaterale handelsavtaler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Norge støttet opprettelsen av FNs menneskerettighetsråd i 2006. Det nye menneskerettighetsrådet, som tok over etter FNs menneskerettig-

hetskommisjon, ble ved opprettelsen sett på som en styrking av FNs menneskerettighetsmaskineri. Disse medlemmer uttrykker bekymring over utviklingen i det nye rådet. Rådet har som sin forgjenger blitt et offer for politisering, hvor regimer med tvilsomme rulleblad i forhold til menneskerettigheter kan unndra seg selv kritikk og kritisere andre.

Disse medlemmer uttrykker bekymring over at Rådet, på sitt møte i Genève 18. juni 2007, vedtok å stryke Cuba og Hviterussland fra listen over land hvor menneskerettighetene skal overvåkes særlig grundig.

Disse medlemmer viser til rapporten "Human Rights Scorecard: Canada at the UN in 2006-2007" fra organisasjonen UN Watch som påpeker at det i Rådets første leveår kun har vært 10 resolusjoner rettet mot bestemte land; 8 som fordømmer Israel og 2 som i vage ordelag retter kritikk mot Sudan. Disse medlemmer uttrykker bekymring overfor det urettmessige fokus Israel har fått i FNs menneskerettighetsråd.

Disse medlemmer ser med uro på resolusjonene "Incitement to racial and religious hatred and the promotion of tolerance" og "Combating defamation of religions", fattet henholdsvis på Rådets første og fjerde sesjon, som begrenser ytringsfriheten til fordel for religiøs toleranse overfor islam. Disse medlemmer mener at ytringsfriheten skal gjelde på generell basis og overfor alle religioner. Religiøse grupper skal fritt kunne oppfordre til respekt og toleranse, men skal ikke kunne sensurere andres ytringer på vegne av egen religion.

Disse medlemmer mener Norge må vurdere om FNs menneskerettighetsråd er et egnet og effektivt fora for fremme av globale menneskerettigheter. Disse medlemmer viser i så måte til at USA aktivt har gitt uttrykk for at de ikke ønsker å stille til valg til FNs menneskerettighetsråd, og på den måten legitimere Rådet.

Disse medlemmer viser til at det er et betydelig effektiviseringspotensial i Nordisk Råds virksomhet. Disse medlemmer viser til forslag fra Fremskrittspartiet og den Konservative Gruppen i Nordisk Råd om en reduksjon på 3 pst. av Nordisk Råds budsjett. Disse medlemmer reduserer derfor bevilgningene over post 70, underpost 70.60 Tilskudd til Nordisk ministerråds virksomhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at tverrfaglig forskning om hvordan utviklingen i Arktis påvirker både samfunnsforhold, naturmiljø og urfolk, også bør styrkes. Disse medlemmer foreslår derfor at det opprettes et nytt forskningsfond i regi av Arktisk Råd og at det bevilges 5 mill. kroner til dette formålet.

Disse medlemmer viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.7 Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

SAMMENDRAG

Av proposisjonen fremgår det at nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde og at satsingen vil styrkes ytterligere i forhold til i fjor.

Regjeringen foreslår å øke satsingen på nordområdetiltak med 196,1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007. Over Utenriksdepartementets budsjett fører dette til en økning på 20 mill. kroner fra kr 251 327 000 i 2007 til 270 927 000 under post 70 Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland. Satsingsområdene under post 70 er prosjektsamarbeidet med Russland, atomsikkerhetssamarbeid med Russland, arktisk samarbeid og Barents 2020. For 2008 foreslår Regjeringen en styrking av samarbeidet med Russland på områder som energi, bærekraftig forvaltning av fornybare ressurser, demokratifremmende tiltak samt urfolkssamarbeid. Prosjektsamarbeidet foreslås styrket med 12 mill. kroner i 2008. Proposisjonen fremhever at atomsikkerhetssamarbeidet fortsatt vil være en viktig del av det bilaterale forholdet til Russland, men at det er rom for en reduksjon av bevilgningen til disse tiltakene på 10 mill. kroner, uten at dette vil berøre innretningen på arbeidet.

Det foreslås avsatt 15 mill. kroner til Arktisk samarbeid og 32,6 mill. kroner til Barents 2020. Dette vil innebære en økning på henholdsvis 5 og 12,6 mill. kroner i forhold til fjorårets budsjett.

I tillegg fremlegges det et forslag fra Regjeringen om tilsagnsfullmakt på 188 mill. kroner under denne posten, jf. forslag til vedtak VIII.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er positiv til at prosjektsamarbeidet med Russland foreslås styrket med 12 mill. kroner. Komiteen registrerer at denne styrking i hovedsak vil benyttes til å styrke samarbeidet innen energi, bærekraftig forvaltning av fornybare ressurser, demokratifremmende tiltak og urfolkssamarbeid.

Komiteen vil understreke Regjeringens diplomatiske arbeid, samt satsing på miljø- og ressurovervåking i Barentshavet. Videre vil komiteen vise til betydningen av de militære samarbeidsavtaler som er inngått med Island og Sverige. Dette arbeidet styrker stabiliteten og forutsigbarheten i regionen. Komiteen understreker at de mange aktiviteter som er igangsatt i nordområdesatsingen, vekten det legges på befolkning og bærekraftig ressursforvaltning, til lands og til havs, er av stor betydning for hele landet.

Komiteen er tilfreds med ønsket om å stimulere til næringsutvikling på begge sider av den norsk-russiske grense. Komiteen har merket seg at man her ser for seg å bygge opp et lokalt næringsliv i tilknytning til petroleumsnæringen og annen type næringsvirksomhet. I denne sammenheng mener komiteen det er viktig å prioritere tiltak som fremmer fleksibel bevegelse og handel mellom Norge og Russland.

Komiteen har merket seg innretningen på miljøvernssamarbeidet med Russland. Samarbeid om miljøspørsmål som oljevernberedskap og HMS spørsmål vil være særlig aktuelt i forbindelse med fremtidig petroleumsvirksomhet i Barentshavet. Komiteen vil peke på behovet for kartlegging og sårbarhetsanalyser av miljøet på russisk side av Barentshavet og tiliggende landområder.

Komiteen mener det er viktig at Norge arbeider for å støtte utviklingen av et åpent og demokratisk samfunn i Russland. I den senere tid mener komiteen utviklingen på dette området har stagnert eller blitt forverret. Komiteen er bekymret over innskrenkingen av handlingsrommet til den frie pressen og frivillige organisasjoner. Komiteen er videre bekymret for fremveksten av fremmedfrykt og økende grad av vold og diskriminering.

Komiteen mener at Norge også må søke å påvirke Russland i forhold til utviklingen i sine nærområder, dette gjelder ikke minst Hviterussland, men også områder som Kaukasus og Sentral-Asia.

Komiteen er av den oppfatning at det er viktig med et bredt samarbeid på helse- og sosialfeltet med Russland, særlig i forhold til Nordvest-Russland. Bekjempelse av smittsomme sykdommer og livsstilssykdommer må stå sentralt i arbeidet. Komiteen viser til tidligere års merknader om behovet for å støtte pasienter i Arkhangelsk, som er rammet av multiresistent tuberkulose, med medisinkjøp.

Barentssekretariatets rolle er etter komiteens mening svært viktig for å realisere et bredt folk-til-folk-samarbeid med Russland. Komiteen er tilfreds med at sekretariatets rolle vil bli ytterligere videreutviklet. Komiteen har merket seg Regjeringens planer om å opprette et internasjonalt sekretariat for Barentssamarbeidet, i Kirkenes i 2008.

Komiteen har merket seg at atomsikkerhetssamarbeidet fortsatt vil være en viktig del av vårt bilaterale forhold til Russland. Komiteen har merket seg at det foretas en reduksjon i bevilgningen med 10 mill. kroner, men at innretningen på arbeidet ikke berøres. Komiteen registrerer at norsk bistand til opphugging av ikke-strategiske atomubåter vil avsluttes i 2008, når pågående prosjekter er fullført. Komiteen er tilfreds med at fjerningen av strontiumbatterier i fyrlykter fortsetter i raskt tempo.

Komiteen er innforstått med at den tyngste innsatsen fra norsk side til støtte ved prosjekter ved russiske kjernekraftverk er tilbakelagt, og at støtten nå videreføres på et moderat nivå.

Komiteen mener at det også innen arbeidet med atomsikkerhet er viktig å støtte det sivile samfunn og de uavhengige russiske organisasjoner som er opptatt av disse spørsmål, for å fremme en åpen og kritisk debatt rundt miljøarbeid generelt og atomspørsmål spesielt.

Komiteen har merket seg at prioriteringene for Norges formannskap i Arktisk Råd er helhetlig ressursutnyttelse, klimaendring og effektivisering av samarbeidet. Komiteen mener det er viktig for Norge å være synlige og til stede på alle relevante fronter i så vel Arktis som Antarktis, og mener det er av vital interesse for Norge som nasjon at vi markerer Norge som en ledende polarnasjon. Komiteen mener dette krever økt prioritering innen for eksempel forskning, utdanning på området, men også kontinuerlig arbeid med tilstrekkelig tilstedeværelse av viktige nasjonale aktører på alle relevante arenaer i både Arktis og Antarktis. Med en økende internasjonal interesse knyttet til pol-

områdene mener komiteen Norge må være godt synlige og også bruke våre diplomatiske kanaler for kontinuerlig å fremme norske interesser. Komiteen mener dette må gjenspeile seg i vårt arbeid i flere internasjonale organisasjoner, ikke bare Arktisk Råd, og således være et prioritert område for norsk utenriksstjeneste.

Komiteen stiller seg bak ønsket om å stimulere næringsutvikling på begge sider av den norsk-russiske grense. Satsing på offshore olje- og gassvirksomhet vil her stå sentralt, noe som forventes å bli ytterligere forsterket etter at StatoilHydro kom inn på eiersiden i Sjtokman-feltet. Komiteen vil understreke betydningen av å sikre en bærekraftig forvaltning av naturressursene, ivareta miljøet og å stimulere til et variert lokalt næringsliv som fremmer økonomisk samkvem mellom Norge og Russland, som omfatter andre sektorer enn bare olje og gass, og som fremmer små- og mellomstore bedrifter. Dette er viktig for å redusere sårbarheten som kan følge av et ensidig næringsgrunnlag.

Komiteen vil for øvrig vise til de viktige økologi-prosjektene som stiftelsen ØkoPomorka driver i Russland, samt tidligere års merknader om dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet uttrykker bekymring over Norges svekkede militære tilstedeværelse i nordområdene, og mener at de siste års utvikling i Russland burde tilsi en opptrapping, og ikke nedtrapping, av denne tilstedeværelsen.

Disse medlemmer forventer at Regjeringen holder Stortinget løpende orientert om utviklingen i forhandlinger rundt ressurstilgang og grense-demarkeringer i nordområdene.

Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av økt satsing på hiv/aids- og tuberkulosebekjempelse i Nordvest-Russland. Disse medlemmer viser til internasjonal forskning som har fremvist at i grensen mellom Norge og Nordvest-Russland finnes den største forskjellen i verden når det gjelder smittsomme sykdommer. Ikke noe annet sted i verden finnes det lavere forekomst av hiv/aids og tuberkulose enn i Norge og Norden. Samtidig er forekomsten av disse smittsomme sykdommene på russisk side av grensen blant de hyppigste i verden. Nordvest-Russland sliter med en svært alvorlig situasjon når det gjelder tuberkulose og hiv/aids.

Disse medlemmer vil totalt styrke bevilningene som går via dette kapittelet med 50 mill. kroner, hvorav 12 mill. kroner av disse midlene øremerkes til bekjempelse av tuberkulose og hiv/aids i Nordvest-Russland, jf. Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2008.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at Regjeringens reduksjoner i bevilningene til høyere utdanning og forskning og kuttene i forsvarsbudsjettene de to siste budsjettårene, bidrar til å svekke nordområdesatsingen. Disse medlemmer viser til Høyres alternative budsjett for 2008 og forslagene om en styrking av bevilningene både til høyere utdanning og til Forsvaret.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener at en vellykket nordområdepolitikk forutsetter at høye ambisjoner om å styrke Norge som kunnskapsnasjon blir fulgt opp, både når det gjelder grunnlaget for natur- og ressursforvaltning, klimaforskning og næringsrettet forskning. Tverrfaglig forskning om hvordan utviklingen i Arktis påvirker både samfunnsforhold og naturmiljø bør også styrkes. Disse medlemmer foreslår at det opprettes et nytt forskningsfond i regi av Arktisk Råd og at det bevilges 5 mill. kroner til dette formålet. Disse medlemmer mener også at bevilningene til prosjektsamarbeidet med Russland bør styrkes og styrker bevilningene til dette arbeidet med 10 mill. kroner. Bærekraftig ressursforvaltning, energi, miljø, helse, demokrati og menneskerettigheter skal stå sentralt. Disse medlemmer mener samarbeid som kan bidra til å styrke fri presse og sivilt samfunn i Russland, er av særlig viktighet.

4.1.8 *Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen*

SAMMENDRAG

Programkategorien 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen, dvs. kap. 140 og 141, foreslås som helhet gitt en økning på 7,9 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2007. Kap. 140 dekker bistandsadministrasjonen både i Utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene. I proposisjonen foreslår Regjeringen at det bevilges kr 881 434 000 til denne posten, noe som utgjør en økning på 9 pst. i forhold til saldert budsjett i 2007. Regjeringen fremhever at man i 2008 vil gjennomgå tilskuddsforvaltningen med sikte på effektivisering, etablering av enhetlige systemer og økt åpenhet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen mener at norsk bistandsforvaltning bør legge enda større vekt på måling og evaluering av de faktiske resultater av innsatsen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen foreslår en økning i de administrative utgiftene til bistanden. Flertallet slutter seg til en slik prioritering, og mener en tettere administrativ oppfølging og styrket evaluering er nødvendig for å kunne måle og evaluere de faktiske resultater.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre uttrykker bekymring over Regjeringens vektlegging av og økt bruk av direkte budsjettstøtte og flerårig indikativt tilsagn i bistanden. Disse medlemmer viser til at korrupsjonsforsker Brian Cooksey påpeker at direkte budsjettstøtte øker incentivene for korrupsjon i bistanden. Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2007-2008) som understreker at kontrollen med sluttbruken av slik støtte er svak, og at risikoen for misbruk av midler er høy. Disse medlemmer vil i så måte

også understreke konklusjonene i artikkelen "Aid Dependence and the Quality of Governance: Cross-country Empirical Tests" av verdensbankforskeren Stephen Knack, som slår fast at bistand tenderer til å forringe kvaliteten på et lands styresett når dette måles som byråkrati, korrupsjon og rettssikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil fremheve viktigheten av at bistandspolitikken blir mer fokusert på det kvalitative i bistanden og mindre på det kvantitative. Størrelsen på bistandsbudsjettet sier lite eller ingenting om hvor vellykket bistandssatsingen er.

Disse medlemmer viser til at store kostnader knyttet til administrasjon av utviklingshjelpen vil reduseres som følge av en reduksjon og en omlegging av den offentlige bistanden til utviklingslandene gjennom iverksettelsen av Fremskrittspartiets bistands- og utviklingspolitikk. Disse medlemmer vil redusere nivået på bistanden, og kanalisere den gjenværende bistanden gjennom frivillige organisasjoner og globale fond.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av et effektivt og rettferdig sanksjonssystem i bistanden. Mottakerland som fører en progressiv politikk og oppnår resultater innenfor områder som menneskerettigheter, korrupsjonsbekjempelse og demokrati, burde således belønnes, mens mottakerland som viser en nedgående trend på de nevnte indikatorer, burde straffes. Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at bistandsavhengige regjeringer som ikke klarer å få ned forekomsten av korrupsjon, bare i svært sjeldne tilfeller påkaller kondisjonalitet fra donorlandenes side. Det er videre disse medlemmers oppfatning at donorer tenderer til å holde korrupsjonskondisjonalitet på et generelt nivå, istedenfor å koble bistand til reell effekt. Foretrukne indikatorer vektlegger input og prosess heller enn output og effekt. Det sees ofte på antall nedsatte kommisjoner, antall antikorrupsjonslover som er vedtatt og antall rapporter som er publisert, istedenfor antall påtaler og dømte.

Disse medlemmer vil understreke behovet for å sette søkelyset på reelle virkninger av antikorrupsjonstiltak.

Disse medlemmer viser til NORAD-rapporten "Direct budget support, disbursement mechanisms and predictability" fra 2005 som viser til at andelen norsk bistand som gis som direkte budsjettstøtte, er økende. Disse medlemmer viser til at gradert respons er et utviklingspolitisk redskap hvor donorer kan gradere bistandsbevilgningene avhengig av mottakerlandets resultater på utvalgte områder eller innenfor gitte sektorer. EU har utarbeidet en modell for gradert respons som er basert på både faste og flytende komponenter. De faste komponentene er knyttet opp til makroøkonomiske indikatorer, mens de flytende delene utbetales i forhold til måloppnåelse av bestemte kriterier i utvalgte sektorer. Disse medlemmer ser positivt på at Danmark har introdusert gradert respons i sin budsjettstøtte til Tanzania som følge av at regjeringen i landet ikke har oppfylt sine forpliktelser i forhold til

antikorrupsjonsarbeidet. Disse medlemmer registrerer uttalelsene fra ministerråd Inge Herman Rydland ved den norske ambassaden i Tanzania (Bistandsaktuelt april 2006) om at Norge "ønsker heller dialog enn både gulrot og pisk: Vi mener dessuten Tanzania er tilstrekkelig stabilt til at man ikke trenger slike mekanismer". Disse medlemmer viser til at Tanzania er nr. 94 av totalt 179 land på Transparency International sin korrupsjonsindeks for 2007, og at landet de siste 5 årene har gått både opp og ned på denne indeksen.

Disse medlemmer mener eksemplet Tanzania synliggjør behovet for en revidering av sanksjonssystemet i bistanden, og ber Regjeringen trappe opp bruken av gradert respons overfor mottakerlandene.

Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2007-2008) hvor det pekes på at Utenriksdepartementet har dårlig styring på bistandsprosjekter og at betydelige midler av den grunn lett kan komme "på avveie". Videre viser disse medlemmer til at departementet har manglende rapporteringsrutiner og rutiner for rapportering av mistanke om korrupsjon og misligheter ved bistandsambassadene. Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen påpeker at utarbeidelse av oppdatert veiledning på behandling av korrupsjonsmistanker ikke er fremlagt, trass i at Utenriksdepartementet ga uttrykk for at dette ville skje i løpet av 2006.

Disse medlemmer forventer at departementet tar Riksrevisjonens konklusjoner alvorlig og kommer med konkrete tiltak for å rette opp de påpekte mangler og utilstrekkeligheter.

Disse medlemmer mener at man bør vurdere å innføre en ekstern, uavhengig kontrollmekanisme for avdekking av misligheter og korrupsjon innen bistanden.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.9 Kap. 141 Direktoratet for utviklings-samarbeid (NORAD)

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å bevilge kr 166 920 000 under dette kapitlet. Dette er en økning på 4,5 mill. kroner eller 2,8 pst. i forhold til saldert budsjett 2007.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har merket seg at den økte bevilgningen på dette kapitlet støtter opp om NORADs strategi for virksomheten fram mot 2010. Komiteen støtter denne utviklingen som gjør NORAD mer relevant som faglig organ for utviklingsspørsmål og setter etaten i stand til å utøve nødvendig administrasjon, kontroll og revisjon av bistanden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke betydningen av å opprettholde en høy kvalitet på bistanden. Evaluering av bistandsprosjekter og kvalitetssikring bør derfor

vektlegges. Dette er viktig for å fremme effektivitet og for å kunne sikre en bred politisk oppslutning om bistanden også i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sin målsetting om en utviklingspolitikk som setter mer fokus på kvaliteten på bistanden og mindre fokus på kvantiteten. Disse medlemmer er av den oppfatning at det foreligger et effektiviseringspotensial også når det gjelder administrasjonen av fagetaten NORAD, og disse medlemmer vil derfor redusere bevilgningene som går til dette formålet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det i 2006 ble brukt 12,6 mill. kroner på sentral, uavhengig evaluering som forvaltes av NORADs evalueringsavdeling, mens det ifølge departementet er allokert 20 mill. kroner til samme formål i 2007. Dette nivået skal ifølge departementet videreføres i 2008. I lys av et bistandsbudsjett som har økt til over 22 mrd. kroner mener disse medlemmer at dette er forsvinnende små beløp. Uavhengig evaluering er vitalt for å kunne lære av feil og mangler knyttet til igangsatte eller avsluttende bistandsprosjekt. Denne lærdommen bør på en systematisk måte inngå i beslutningsgrunnlaget for fremtidig bistand. Disse medlemmer vil derfor foreslå at bevilgningen til NORAD (kap. 141 post 1 Driftsutgifter) økes med 15 mill. kroner ut over dagens nivå på 20 mill. kroner, og at denne ekstra økningen øremerkes uavhengig kvalitetssikring og evaluering.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2007 fremmer forslag om en reduksjon i bistandsrammen. Disse medlemmer vil innenfor den vedtatte rammen støtte Venstres og Kristelig Folkepartis forslag som redegjort for ovenfor.

4.1.10 Kap. 150 Bistand til Afrika

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår i Tillegg nr. 4 å bevilge kr 2 743 500 000 i bistand til Afrika under kap. 150. Saldert budsjett for 2007 var på kr 2 693 500 000. I tråd med forslaget om å oppheve skillet mellom hovedsamarbeidsland og samarbeidsland, er budsjettstrukturen endret og bevilgningene nå samlet under én post, post 78, regionbevilgning til Afrika. Norges samarbeidsland er Angola, Burundi, Eritrea, Etiopia, Kenya, Madagaskar, Malawi, Mali, Mosambik, Nigeria, Sør-Afrika, Sudan, Tanzania, Uganda og Zambia. Regjeringen foreslår indikative plantall for fordelingen av bevilgningen. Proposisjonen viser til positive trekk i Afrika de senere årene, men også til at vekst og fremgang er ujevnt fordelt. Med den nåværende utvikling vil ikke Afrika nå målet om å halvere fattigdommen innen 2015. Proposisjonen viser også til at Afrika er det kontinent hvor bistand er viktigst som finansieringskilde for utviklingen, og at det er nedlagt betydelig arbeid for å effektivisere bistanden. Kampen mot kor-

rupsjon vil fortsatt stå sentralt i samarbeidet med kontinentet. I tråd med Regjeringens klimasatsing legges det opp til en styrket innsats med fokus på tilpasnings tiltak og ren energi. Samarbeidet med Afrika har som mål å bidra til fattigdomsbekjempelse og godt styresett. Utviklingssamarbeidet vil følge Regjeringens fem satsingsområder. Særlig fokus gis kapasitetsbygging og kompetanseoverføring der Norge har spesialkompetanse. Støtten til konflikthåndtering og fredsbygging har høy prioritet, gitt at krig og konflikt fortsatt er den største trussel mot vekst og fattigdomsbekjempelse. Bevilgningen for 2008 vil ifølge proposisjonen videre støtte opp om likestilling samt kvinners og barns rettigheter, utdanning og helse samt økonomisk utvikling. Støtte til tusenårsmål 4 og 5 er nå samlet under nytt kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ. I Sudan har den norske bistanden som hovedformål å støtte opp om fredsavtalen og bidra til stabilisering i regionen.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har merket seg at Regjeringen i proposisjonen understreker at den raske sosiale og økonomiske utviklingen i Asia bidrar til optimisme - viderefører vi innsatsen, er tusenårsmålene innen rekkevidde. Utviklingen på det afrikanske kontinentet er mer ujevn, og krever betydelig større internasjonal innsats. Afrika vil fortsatt være det viktigste området i norsk utviklingssamarbeid.

Komiteen vil videre vise til det som står i proposisjonen under kap. 150 og har særskilt merket seg at Afrika er det eneste kontinentet hvor forventet levealder har sunket de siste 30 årene. Med den nåværende utvikling vil Afrika ikke nå målet om å halvere fattigdommen innen 2015. Det er landene sør for Sahara som har de største utfordringene med å redusere fattigdom og skape utvikling. Veksten må økes ytterligere og fordeles jevnere og på varig basis dersom den positive utviklingen skal komme flere til gode.

Komiteen vil understreke fattigdomsorienteringen og det geografiske konsentrasjonsprinsippet for norsk bistand, og viser til at det er tverrpolitisk støtte til fortsatt konsentrasjon av den statlige bistanden om et utvalg land i det sørlige og østlige Afrika. Komiteen vil vise til at FNs siste statusoversikt i arbeidet for tusenårsmålene på ny bekrefter at det er Afrika sør for Sahara som står lengst fra å nå målene, og hvor fattigdomsgapet og utviklingsutfordringene er størst.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har imidlertid merket seg at kap. 150 Bistand til Afrika, heller ikke i år øker like mye som bistanden for øvrig. Disse medlemmer forutsetter at dette ikke blir en mer langvarig tendens, og slutter seg til den retningsgivende uttalelse som statsråden 8. juni 2007 ga i Stortinget i den utviklingspolitiske redegjørelse, hvor det ble bekreftet at:

"Den særlige innsatsen ønsker Regjeringen å gjøre i det østlige og sørlige Afrika, fordi det er områder vi har

et langvarig historisk forhold til, og derfor er det mer sannsynlig at vi kan bidra her enn andre steder."

Når det gjelder den tematiske fordeling av bistanden til Afrika, vil komiteen på den ene side slutte seg til de fem prioriterte satsingsområdene som Regjeringen har framhevet, men understreker at komiteen ved gjentatte anledninger har understreket behovet for å styrke innsatsen for utdanning, helse og landbruksutvikling.

Komiteen vil understreke at prioriteringen av norsk bistand til utdanning skal holdes oppe. Tusenårs-mål nummer 2 er å sikre grunnskoleutdanning for alle innen 2015, mens tusenårs-mål nummer 3 om likestilling skal måles ved full likestilling i grunnskole og høyere utdanningsnivåer. Norge må bidra sterkt til at våre fattige samarbeidsland klarer å nå målet om at alle barn skal ha mulighet til å gjennomføre grunnskolen.

At alle skal kunne lese og skrive er viktig for å motvirke folks avmakt, styrke politisk deltakelse, skape en informert offentlighet og bygge et sterkere demokrati. Fra et kjønnsperspektiv er det ikke minst viktig å sikre jenters og kvinners rett til utdanning i praksis. Selv i krig og konfliktsituasjoner viser frivillige og internasjonale organisasjoner at mye kan gjøres for å gi barn grunnleggende utdanning, noe som også kan være viktig for å skape håp og bygge en fredelig framtid. Komiteen mener at Norge kan bidra til sterkere innsats for å få gjennomført tusenårs-målene for grunntdanning, samtidig som utviklingssamarbeidet på høyere utdanningsnivåer videreføres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser i denne forbindelse til at departementet - på spørsmål fra komiteen - under budsjettbehandlingen har opplyst at Norge i 2007 har sektorprogrammer for utdanning i bare fem av samarbeidslandene i Afrika. Disse medlemmer har merket seg at disse bistandsprogrammene til utdanningssektoren ikke utgjør mer enn 233 mill. kroner, noe som tilsvarer knapt 8,7 pst. av årets land- og regionalbevilgninger til Afrika. Halvparten av beløpet på 233 mill. kroner kommer fra sektorprogrammet for utdanning i Zambia, et sektorprogram som departementet nå opplyser planlegges avløst av budsjettstøtte. Det varsles i departementets svar heller ikke oppstart av nye sektorprogrammer for utdanning i noen av Norges 14 nåværende samarbeidsland i Afrika. Disse medlemmer mener at dette indikerer en reell fare for at bistanden til utdanning nå går ned, stikk i strid med hva en enstemmig utenrikskomité ba om i den nylig avgitte Innst. S. nr. 20 (2007-2008).

Komiteen vil minne om at det var en enstemmig komité som i Innst. S. nr. 93 (2004-2005) påpekte at mange av verdens fattigste mennesker arbeider innen landbruket, og derfor ut fra en fattigdomsorientert strategi framhevet handlingsplanen for landbruksutvikling som innsatsområde innen norsk innsats for næringsutvikling. I handlingsplanen blir følgende syv områder særlig prioritert: Politikk og reformer for fattigdomsrettet landbruksutvikling, matsikkerhet, styrking av kvinners rettigheter, bærekraftig bruk av naturressur-

ser, fattiges bruks- og eiendomsrett til jord og vann, utdanning, forskning og formidling samt utvikling av næringslivet. Komiteen forutsetter at selv om handlingsplanen for landbruksutvikling ikke ble nevnt i redegjørelsen, så blir den i praksis fulgt opp som forutsatt av Stortinget.

Når det gjelder bistand til landbruksutvikling, vil komiteen derfor understreke behovet for at dette følges opp i virksomhetsplanene for bistanden ikke minst i samarbeidsland i Afrika hvor landbruksutviklingen er forsømt og en svært stor del av befolkningen er avhengig av og knyttet til landbruket.

Komiteen vil vise til at det var en enstemmig utenrikskomité som i den nylig avgitte Innst. S. nr. 20 (2007-2008) uttalte følgende:

"Komiteen forventer at det i den kommende melding om utviklingspolitikken gis en grundig gjennomgang av begrepene hovedsamarbeidsland og samarbeidsland, og hvilke begreper som framover skal brukes for å sikre klarhet om samarbeidsrelasjoner og geografisk konsentrasjon innen bilateral norsk utviklingsbistand, og hvordan Stortinget skal forelegges eventuelle endringer i den utvalgte kretsen av samarbeidsland før dette gjennomføres."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at det i budsjettproposisjonen - i likhet med året før - gis en opplisting av hvilke land som er Norges utvalgte samarbeidsland og hvor statlig norsk bistand skal konsentreres. Disse medlemmer må imidlertid konstatere at det i årets budsjettproposisjon uten videre er ført opp tre nye land, ett i Afrika og to i Asia, uten at disse medlemmer kan se at noe begrunnet forslag om denne endring av landkretsen er forelagt Stortinget og har fått Stortingets tilslutning. Disse medlemmer mener at eventuelle forslag om å endre kretsen av utvalgte samarbeidsland er en så viktig politisk beslutning at det krever en særskilt begrunnelse og drøfting, noe som gjør at spørsmålet egner seg godt for drøfting for eksempel i den varslede stortingsmelding om utviklingspolitikken. Disse medlemmer stiller seg åpne for å vurdere endringer i kretsen av samarbeidsland og viser til at Sverige nylig har besluttet å halvere antall samarbeidsland for å styrke den geografiske konsentrasjonen og sikre bedre oppfølging i de land hvor en har et omfattende og langsiktig bilateralt samarbeid.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn vente med å ta stilling til en slik endring av listen over Norges samarbeidsland til et slikt begrunnet forslag foreligger.

Når det gjelder den geografiske fordeling av midlene under kap. 150, gis det i den foreliggende proposisjon ikke lenger noen forslag til vedtak fordi alle midlene er samlet under en regionalbevilgning. Disse medlemmer har merket seg at det i stedet gis indikative plantall for 2008 for de fleste samarbeidslandene, men ikke alle. Det gis indikative plantall for 9 av de 14 etablerte samarbeidsland og ett land til, mens det i motsetning til i fjorårets proposisjon ikke gis plantall for blant annet Angola. Etter disse medlemmers syn ville

åpenhet om plantall for alle utvalgte samarbeidsland bidra til et bedre beslutningsgrunnlag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Regjeringens omtale av at utviklingsland der bistand utgjør en betydelig andel av statsbudsjettet, er opptatt av økt forutsigbarhet om bistandsnivået. Disse medlemmer viser videre til at Norge som et ledd i arbeidet med å øke forutsigbarheten, har startet med å gi indikative flerårige tilsagn til samarbeidsland med godkjent fattigdomsstrategi og en positiv styresettutvikling. Disse medlemmer er på et generelt grunnlag svært skeptiske til en slik utvikling, ettersom dette kan føre til ytterligere klientifisering og bistandsavhengighet for disse landene.

Disse medlemmer stiller seg også uforstående til at Regjeringen tar sikte på å øke den generelle budsjettstøtten til samarbeidslandene. Dette vil, slik disse medlemmer vurderer det, føre til ytterligere bistandsavhengighet, i tillegg til at faren for ytterligere korrupsjon vil øke. Disse medlemmer mener stat-til-stat-avtaler og direkte budsjettstøtte prinsipielt er en gal måte å yte bistand på. Disse medlemmer ser behovet for å konsentrere bistand til noen land eller regioner, men mener dette bedre kan gjøres gjennom ulike organisasjoner eller fondsordninger, og at denne bistanden i størst mulig grad går direkte til den befolkningen som trenger bistand og ikke via et omfattende og ofte kostbart byråkrati i både Norge og mottakerlandet.

Disse medlemmer viser til at land som mottar norsk utviklingshjelp er rangert blant de mest korruperte på antikorrupsjonsorganisasjonen Transparency Internationals liste for 2007. Disse medlemmer mener dette er svært alvorlig, og forventer at dette blir fulgt opp av departementet. I denne sammenheng viser disse medlemmer til rapporten RealAid2 utgitt av organisasjonen ActionAid International i juli 2006, som betegner halvparten av bistandsmidlene som blir gitt som såkalt "fantombistand" - bistand som forsvinner og aldri når de fattige. Disse medlemmer viser til at Norge kommer relativt godt ut i undersøkelsen, men at når over en fjerdedel av norske bistandsmidler betegnes som "fantombistand", mener disse medlemmer at dette ikke er godt nok.

Disse medlemmer viser til at forholdet mellom høy korrupsjon og høy bistand også blir analysert i en annen rapport som har utkommet i 2006. I rapporten "Make Poverty History - Tackle Corruption" konkluderer professor emeritus Wolfgang Kasper fra The University of New South Wales med at høy bistand tenderer til å legge til rette for høy korrupsjon, og spesielt gjelder dette multilaterale bistandsorganisasjoner, med basis i at de ikke trenger å stå ansvarlige for skattebetalerne som gir dem penger.

Disse medlemmer viser til at majoriteten av de afrikanske landene er definert som tungt avhengige av bistandsmidler. Disse medlemmer viser i så måte til at bistand utgjør over 40 pst. av nasjonalbudsjettet til et land som Mosambik.

Disse medlemmer mener det blir tydeligere for hvert år som går at vekst og utvikling på det afrikanske kontinentet ikke skjer som følge av bistand. Disse medlemmer viser at mer enn 50 år med bistand til Afrika har vist at bistanden snarere enn å hjelpe de fattige ut av fattigdommen, fungerer kontraproduktivt og bidrar til å bevare Afrika fattig, selv om dette selvsagt ikke er intensjonen bak den massive bistanden til kontinentet. Disse medlemmer erkjenner at Fremskrittspartiets syn på bistandspolitikken har vært omdiskutert, men disse medlemmer vil vise til at dette er under endring, spesielt på den internasjonale arena. Disse medlemmer viser i denne forbindelse til den kenyanske økonomen James Shikwatis rapport "The Future of Africa in the World" utgitt i mars 2006 av Inter Region Economic Network. I rapporten fremviser Shikwati at Afrika etter et halvt århundre som bistandsmottaker er mer gjeldstynget og økonomisk desorientert enn noen gang, og at bistanden i hovedsak tjener de politiske elitene som styrer i de afrikanske landene. Selv om Shikwati understreker at stat-til-stat-assistansene har spilt en viktig rolle i utviklingen av infrastruktur i Afrika, fremholder han også at den har spilt stor rolle i å ødelegge det politiske og økonomiske entreprenørskapet i disse landene.

Disse medlemmer viser også til den anerkjente utviklingsøkonomen Peter Bauer som argumenterer for at stat-til-stat-bistand har ødelagt eksisterende institusjoner som fremmet produktivitet, som hadde som konsekvens at de fattige landene ble enda fattigere. Bauer argumenterte for at stat-til-stat-bistand tilrettelegger for stillstand, som fungerer negativt for behovene til det enkelte mennesket. Slik bistand, argumenterer Bauer, støtter oppunder myndighetsstyrte prosjekter og virker som et incentiv for et system bygget på korrupsjon.

Disse medlemmer viser til den ugandiske journalisten Andrew Mwenda, som hevder at bistanden fra Vesten til Afrika har vært en katastrofe for kontinentet. Mwenda er en av Afrikas mest kjente kritikere av den multinasjonale bistandsindustrien, og han anklager bistanden for å ha ødelagt konseptet om et sivilt samfunn i Afrika. Disse medlemmer viser til at Mwenda har blitt fengslet for sine meninger i Uganda under president Museveni.

Disse medlemmer viser til at det afrikanske kontinentet fortsatt sliter med autoritære styresett, og statsledere som anser det som sitt viktigste mål å beholde makten, koste hva det koste vil for innbyggerne. James Shikwati peker på et kritisk punkt når han viser til at bistandsmidler ofte gir dårligere ledere de ressurser som de trenger for å fortsette undertrykkningen av befolkningen og at det gir legitimitet til brutale regimer.

Disse medlemmer uttrykker i denne sammenheng dyp bekymring over den kritiske situasjonen i Zimbabwe. Disse medlemmer viser til at Norge stanset bistandssamarbeidet med myndighetene i Zimbabwe i 2002, men er enige i uttalelsene til førsteamanuensis Anne Welle-Strand ved Handelshøyskolen BI om at norske bistandsmyndigheter var naive ved å gi

bistand til Zimbabwe lenge etter at president Robert Mugabe begynte å vise diktatoriske tendenser.

Disse medlemmer viser til at nabolandene i sørlige Afrika har forholdt seg til Mugabe gjennom "stille diplomati", mens forholdene i landet har gått fra ille til verre. Det er disse medlemmers inntrykk at land som Sør-Afrika, Tanzania og Kenya har unnlatt å yte tilstrekkelig press på regimet i Zimbabwe. Man burde fra norsk side også i langt større grad stilt som krav til fortsatt bistand at mottakerlandene i regionen bidro konstruktivt til en løsning på krisen i Zimbabwe.

Disse medlemmer viser til at Norge i perioden 2004 til 2005 ga 8 424 000 kroner i uallokert støtte direkte til SADC Sekretariatet i Gaborone. Disse medlemmer viser til at SADCs valgkommisjon overvåket parlamentsvalget i Zimbabwe i 2005. Valgkommisjonen erklærte valget som fritt, fredelig, rettferdig samt stabiliserende for den regionalpolitiske situasjonen. Satt opp mot denne konklusjonen, minner disse medlemmer om at menneskerettighetsorganisasjoner som Freedomhouse og Amnesty har rapportert om gjennomgripende valgfusk, korrupsjon, undertrykking av grunnleggende menneskerettigheter samt vold og tortur under de tre siste valgene i Zimbabwe.

Disse medlemmer ser svært alvorlig på at norsk bistand til sørlige Afrika bidrar til å legitimere diktatoren Robert Mugabe, og forventer at Regjeringen kutter all støtte til SADC.

Disse medlemmer ønsker som en helhet å redusere bevilgningene som går via dette kapittel, med sikte på en avvikling av ordningen med stat-til-stat-bistand.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til målsettingen om å konsentrere hovedtyngden av norsk bistand om Norges fattige samarbeidsland i Afrika sør for Sahara. Disse medlemmer konstaterer at denne regionens andel av norsk bistand har sunket de to siste årene og foreslår en økning av kap. 150 post 78 med 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer forutsetter at økningen dels konsentreres om støtte til utdanning for alle og styrket oppfølging av handlingsplanen for landbruksutvikling, og dels går til styrket oppfølging i Afrika sør for Sahara av handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid. Disse medlemmer mener handlingsplanen ikke er tilfredsstillende fulgt opp i Regjeringens forslag når det gjelder balansen mellom miljørettet utviklingssamarbeid og klimatilstand. I samsvar med handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid må det satses sterkere på bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold og naturressurser, forvaltning av vannressurser inklusive vann- og sanitærforhold, tilgang på ren energi samt reduksjon av miljøgifter. Slike miljørettede utviklingstiltak - som er viktige for å gi befolkningen en sosial og økonomisk utvikling - synes i budsjettproposisjonen å ha blitt nedprioritert i forhold til tiltak for å avbøte globale klimautslipp som i stor grad er skapt av industrialiserte land - ikke de fattigste landene.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2007 fremmer forslag om en reduksjon i bistandsrammen. Disse medlemmer vil innenfor den vedtatte rammen støtte Venstres og Kristelig Folkepartis forslag som redegjort for ovenfor.

4.1.11 Kap. 151 Bistand til Asia

SAMMENDRAG

Under dette kapitlet foreslår Regjeringen å bevilge kr 808 600 000 i 2008. I saldert budsjett for 2007 utgjorde denne bevilgningen kr 797 600 000. Det foreslås i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008) å opprette en ny post 72 for bistand til Afghanistan samt å avsette kr 250 000 000 til dette formål. Ellers er bevilgningen samlet i en budsjettpost, post 78 Regionbevilgning for Asia. Det foreslås overføringer til de tidligere hovedsamarbeidslandene Bangladesh og Nepal, samt til Pakistan, Sri Lanka og Øst-Timor, til regionalt samarbeid og andre land i regionen. Proposisjonen fremhever at de overordnede mål for norsk samarbeid med land i Asia er å bidra til fattigdomsbekjempelse og demokratisk utvikling. Proposisjonen viser til at regionen står overfor mange utfordringer, blant annet politisk uro, styresettproblemer, svake demokratiske institusjoner, manglende respekt for menneskerettighetene, mangelfullt utviklet justissektor, korrupsjon og sårbarhet for menneskehandel. Likevel fremhever Regjeringen at det er positive utviklingstrekk i mange land og at den økonomiske utviklingen i regionen er positiv. Mange vil kunne møte tusenårsålet om å halvere fattigdommen innen 2015. Naturkatastrofer utgjør imidlertid en betydelig belastning. Pakistan og Vietnam er definert som pilotland for ett FN på landnivå, en del av FN-reformen. Etablering og videreføring av klimasamarbeid vil stå sentralt i 2008. Basert på situasjonen i det enkelte land vil bevilgningen også benyttes til å støtte opp om kvinner og likestilling, barns situasjon, olje for utvikling og andre energitiltak, økonomisk utvikling, og utdanning og helse. Satsingen på tusenårs mål 4 og 5 er samlet under nytt kap. 169.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil visa til dei mange og varierte politiske utfordringar som pregar Asia. Økonomisk er regionen prega av nokre få økonomiske stormakter, som Japan, India og Kina, mens andre land i regionen ikkje nyt godt av den same økonomiske veksten. Komiteen har merka seg at den økonomisk veksten i Asia i 2006 var på vel 8 pst., som er den høgste sidan 1995, og at det for 2007 blir forventa ein noko lågare vekst. Komiteen har vidare merka seg at dersom den økonomiske trenden held fram, kan Sør-Asia nå tusenårs målet om halvering av fattigdom innan 2015. I regionen sett under eitt vil det framleis vera store variasjonar knytt til økonomisk vekst, og at ei felles utfordring mange av landa har, er svært skeiv fordeling. Komiteen har merka seg at det er over 700 millionar menneske som lever i absolutt fattigdom, ofte i område prega av sterk grad av urbanisering.

Komiteen vil peika på at Noreg er aktivt inne i fleire av landa i regionen mellom andre Afghanistan og Sri Lanka. Komiteen står fullt opp om det arbeid Regjeringa gjer overfor desse to landa, og ser det som rett at Afghanistan framleis er eit av dei landa i regionen som mottek mest bistand. Komiteen vil vidare visa til det store bidraget som det norske forsvaret deltek med i den FN-mandaterte ISAF-styrken. Komiteen vil understreka at situasjonen i Afghanistan er alvorleg, og at forsøk på å undergrava landets valde president og regjering ikkje må lukkast. Komiteen står bidraget til Afghanistan.

Komiteen vil minne om at atterreising av Afghanistan er ei særskild viktig oppgåve, men vil understreka at den sivile og militære innsatsen må gå inn i ein koordinert heilskap. Komiteen gir framleis si støtte til at gjevarlanda involverar afghanske styresmakter, institusjonar, regionar, lokale næringsdrivande og arbeidstakarar der med å auke afghansk styring og eigarskap over innsatsen.

Komiteen vil slutte seg til omdisponeringane som ligg i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008), og vil konkret vise til at Afghanistan no er teken ut av regionløyvinga, samt til tilleggslovinga til Afghanistan. Komiteen har elles merka seg at stønad til Afghanistan no er overført frå utviklingsministeren til utanriksministeren.

Komiteen har merka seg at konflikten på Sri Lanka er kraftig trappa opp det siste året, sjølv om våpenkvileavtalen ikkje er sagt opp av partane. Situasjonen har forverra dagleglivet for mange hundre tusen av dei som bur i landet. Utviklinga er også kritisk på område som omfattar menneskerettane. Mellom anna har komiteen merka seg at det no er meir vald og trugsmål mot presse og hjelpearbeidarar, samt at den nordiske observatørstyrken er halvert, på grunn av at EU har ført LTTE opp på si terrorliste. Komiteen har merka seg at det frå norsk side har vore arbeidd for å få partane tilbake til forhandlingsbordet. Komiteen står arbeidet med å få til ei fredeleg forhandlingsløyving.

Komiteen viser til at Asia som region er sårbar for naturkatastrofar som eksempelvis tsunamien i 2004, og jordskjelvet i Pakistan i 2005, og at oppbygginga etter desse katastrofane framleis vil ta mange år. Komiteen har merka seg utviklinga etter at syklonen Sidr ramma Bangladesh i midten av november, og konstaterer at dei fattigaste er dei som rammast hardest av naturkatastrofar. Komiteen sluttar seg til den ekstra tildelinga på 18 mill. kroner som Regjeringa har løyva. Komiteen er uroa over den politiske utviklinga i Pakistan. Pakistan har dei seinare åra utvikla seg til å bli eit svært sentralt land i mange av dei politiske spørsmåla som pregar regionen. Til tross for den spente politiske situasjonen internt i Pakistan, har komiteen merka seg at den økonomiske situasjonen er stabilisert med høg vekst dei seinare åra og at det til tross for den økonomiske veksten framleis er omfattande fattigdom og analfabetisme i landet. Komiteen vil også, som Regjeringa, framleis halda eit kritisk søkjelys mot menneskerettsituasjonen i Pakistan. Komiteen har også merka seg at Pakistan er

valt som pilotland for prosjektet migrasjon og utvikling og eitt FN på landnivå.

Komiteen meiner det er særskilt positivt at Nobels fredspris i 2006 gjekk til Muhammed Yunus som grunnleggjaren av ein kommersiell organisasjon som Grameen Bank i Bangladesh. Komiteen meiner eksempelet Grameen Bank spesielt og mikrofinans generelt, synleggjer at utvikling og fattigdomsreduksjon er mogleg utan massive overføringar av stønad.

Komiteen viser til høyringsfråsegnene frå Strømmestiftelsen i samband med statsbudsjettet for 2008, der det vert streka under at organisasjonen er blant dei største innan mikrofinans i Noreg. Vidare er komiteen positiv til at Regjeringa medverkar til etableringa av Norsk Mikrofinansinitiativ.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader til kap. 150 og vil gjøre de samme prinsipper gjeldende for bistandsarbeidet i Asia. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere bevilgningene som går via dette kapittel, men vil understreke at bidragene som går via denne posten til Afghanistan skjermes, som en naturlig følge av det norske engasjementet for å sikre gjenoppbygging og fred i Afghanistan, som er en viktig del av kampen mot den globale terrorismen.

Disse medlemmer vil samtidig understreke behovet for og viktigheten av at Norge koordinerer sin virksomhet i Afghanistan i forhold til andre donorers engasjement i landet.

Disse medlemmer viser til at Bangladesh er et hovedsamarbeidsland for norsk bistand. Disse medlemmer merker seg at Bangladesh vedvarende er blant de landene som kommer dårligst ut på Transparency International sin korrupsjonsindeks.

Disse medlemmer understreker viktigheten av at Norge, i samarbeid med myndighetene i Bangladesh, treffer effektive og målrettede tiltak i antikorrupsjonsarbeidet.

Disse medlemmer viser til rapporten "Aid and Development: Will it work this time" av Fredrik Erixon (International Policy Network, 2005) som påviser at bistand ikke har hatt noen signifikant og positiv effekt på økonomisk utvikling i Asia. Millioner av mennesker blir løftet ut av fattigdom i land som Kina og India, trass i at disse landene mottar minimalt med bistand.

Disse medlemmer viser til at den økonomiske utviklingen som skjød fart i Hong Kong og Singapore på 1950-tallet, i Sør-Korea og Taiwan på 1960-tallet, Thailand og Malaysia på 1970-tallet, Kina på 80-tallet og India og Vietnam på 90-tallet, sammenfaller med perioder da disse landene begynte å utvikle liberale og stabile økonomiske institusjoner med frihandel som fundament.

Disse medlemmer viser til rapporten "The Dragon and the Elephant: China's and India's Economic Reforms" fra International Food Policy Research Institute (2006) som fremholder at den rurale fattigdommen i Kina falt med over 200 millioner mennesker i perioden 1978 til 2004. Samtidig falt den rurale fattigdommen i India med 25 pst. mellom 1980 og 2000.

Disse medlemmer viser til forfatteren Johan Norberg som i boken "När Människan Skapade Världen" (Timbro 2006) påviser at Taiwan var et av de første utviklingslandene som valgte å fokusere på eiendomsrett, småbedrifter og handel. Taiwan var også blant de første utviklingslandene som ble rikt, og ti år etter at markedsreformene startet på 1960-tallet, var antallet foretak nesten blitt tredoblet og fattigdommen halvert.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen i St.prp. nr. 1 (2007-2008) har satt inn to nye samarbeidsland i listen over samarbeidsland i Asia, uten at Stortinget på forhånd er forelagt et begrunnet forslag om dette og har gitt sitt samtykke til en slik endring av landkretsen. Disse medlemmer vil understreke at endringer i kretsen av utvalgte samarbeidsland først må forelegges og godkjennes av Stortinget, noe en enstemmig utenrikskomité påpekte i Innst. S. nr. 20 (2007-2008).

Disse medlemmer viser for øvrig til at Regjeringens forslag til regionalbevilgning for Asia øker betydelig mer i prosent enn regionalbevilgningen for Afrika. Disse medlemmer ønsker å opprettholde konsentrasjonen om de fattigste landene i Afrika sør for Sahara, og foreslår at veksten i Asia-bevilgningen reduseres med 40 mill. kroner, for i stedet å styrke regionalbevilgningen for Afrika tilsvarende.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2007 fremmer forslag om en reduksjon i bistandsrammen. Disse medlemmer vil innenfor den vedtatte rammen støtte Venstres og Kristelig Folkepartis forslag som redegjort for ovenfor.

4.1.12 Kap. 152 Bistand til Midtøsten

SAMMENDRAG

Til kap. 152 Bistand til Midtøsten, post 78 Regionbevilgning for Midtøsten, foreslås i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008) bevilget kr 245 000 000. Dette er en økning på kr 74,5 mill kroner i forhold til saldert budsjett 2007. Det fremgår av proposisjonen at den historiske og politiske bakgrunnen for bistanden til Midtøsten, er ønsket om å bidra til en palestinsk statsdannelse som ledd i en fremforhandlet tostatsløsning mellom Israel og palestinerne. Til tross for tilbakeslag i fredsprosessen, består dette målet. I hovedsak foreslås bevilgningen benyttet for utviklingsfremmende tiltak i Det palestinske området og Libanon. Bevilgningen vil i tillegg kunne brukes til regionale tiltak for å styrke fredsbestrebelsene og å fremme demokrati i land i Midtøsten.

Regjeringen viser til at selvstyremyndighetenes evne til å tilby grunnleggende tjenester for befolkningen er

svekket og at det er fare for at palestinske institusjoner er i ferd med å forvitte. Proposisjonen fremhever at det er bred internasjonal enighet om humanitær støtte til befolkningen i det palestinske området. Samtidig er det viktig at den langsiktige statsbyggingsagendaen opprettholdes. Som leder av giverlandsgruppen medvirker Regjeringen til samlende løsninger. Det fremheves at det er tett samordning mellom støtte til Midtøsten over ulike budsjettposter, de langsiktige utviklingstiltak over kap. 152 og humanitære prosjekter over kap. 163 og kap. 164.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil understreke at ønsket om en politisk løsning i Israel/Palestina-konflikten ligger til grunn for det norske engasjementet, og hvor målet fortsatt er å bidra til en palestinsk statsdannelse som ledd i en fremforhandlet tostatsløsning mellom Israel og palestinerne.

Komiteen merker seg at Norge og det internasjonale samfunn har evnet å finne praktiske løsninger på fremføring av bistanden, til tross for vekslende forhold på den palestinske mottakersiden med overgang fra samlingsregjering til president Abbas kriseregjering. Situasjonen i området kan endre seg raskt, og komiteen er derfor klar over at bevilgningen må kunne anvendes fleksibelt.

Komiteen har merket seg at bistand til Midtøsten nå er overført fra utviklingsministeren til utenriksministeren.

Komiteen mener norsk støtte til det palestinske området må forutsette at den palestinske regjeringen anerkjenner staten Israels rett til å eksistere, tar avstand fra vold og terror som virkemiddel og respekterer tidligere inngåtte avtaler. Norge må sette klare krav til godt styresett, tiltak mot korrupsjon, åpenhet i økonomien, men også bidra til at slike krav kan innfris.

Komiteen er av den oppfatning at en løsning på konflikten fortsatt må søkes på grunnlag av Veikart for fred, hvor hovedelementene er grensespørsmålet, flyktningenes rett til retur, Jerusalems status og politiske løsninger til erstatning for vold og terror. Komiteen tar avstand fra bruk av kollektiv avstraffelse for enkeltindividets straffbare handlinger, straff der bl.a. befolkningsgrupper rammes.

Komiteen mener videre at også Israel må etterleve inngåtte avtaler og resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd. Komiteen mener for øvrig at all ulovlig bosetting i okkupert område må stanses.

Komiteen er kritisk til bruken av administrativ forvaring og mener at palestinske fanger har krav på å få sin sak opp for en domstol innen rimelig tid eller settes fri. Dessuten må folkevalgte palestinere frigis fra israelsk fangenskap.

Komiteen viser til Midtøsten-møtet i Annapolis i slutten av november, der Israel og de palestinske selvstyremyndighetene kom ut med en felles uttalelse hvor det heter at: "For å fremme målet om to stater, Israel og Palestina, som lever side om side i fred og sikkerhet, er vi enig om straks å sette i gang bilaterale forhandlinger i god tro for å slutføre en fredsavtale som løser alle

gjenstående spørsmål." Partenes mål er å oppnå en slik avtale innen utgangen av 2008.

Komiteen vil understreke behovet for at verdenssamfunnet og Norge gir full støtte til det svært krevende arbeid for en fredsavtale som Israel og palestinske myndigheter tar på seg i det kommende året. Både for israelsk og palestinsk økonomi vil sikkerhet og fred gi ny vekstkraft. Uten gjensidig samarbeid og en framgang i fredsarbeidet som kan normalisere situasjonen, vil også mulighetene være begrenset for at bistanden skal få en optimal og varig utviklingseffekt i området.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er også kritisk til at personer og væpnede grupper som driver organisert terror eller vilkårlig rakettbeskytning av sivile, ikke blir aktivt og konsekvent stanset og stilt for retten av ansvarlige politimyndigheter. Disse medlemmer beklager at det militærkupp som Hamas gjennomførte i Gaza, har skapt nye problemer for palestinerne mulighet til å opptre samlet og forpliktende i forhandlinger med Israel om en løsning på konflikten, men konstaterer at Hamas helt siden Oslo-avtalene i 1990-årene aktivt har motarbeidet fredsprosessen og underminert forhandlingsklimaet ved både terroraksjoner og agitasjon om at staten Israel må fjernes.

Disse medlemmer vil understreke Israels rett og plikt til å beskytte sin befolkning og sitt territorium.

Samtidig vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet også understreke at israelske myndigheter, på samme vis som de palestinske selvstyremyndigheter, må etterstrebe etterlevelse av inngåtte avtaler og følge opp de vedtak som FNs sikkerhetsråd har gjort. Disse medlemmer mener israelske myndigheter har et ansvar for å iverksette tiltak som hindrer ytterligere bosetting i okkupert område, samtidig som det arbeides for en stabil løsning i forhold til den israelske bosettingen som allerede eksisterer i okkupert område. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at israelske myndigheter på tross av den vanskelige situasjonen sørger for at palestinske fanger, som andre fanger, får oppfylt sine krav om å få sine saker opp for en domstol innen rimelig tid og i tråd med ordinære rettsstatlige prinsipper. Disse medlemmer mener at palestinske folkevalgte som er i israelsk fangenskap, bør frigis, forutsatt at de ikke er siktet eller dømt for grove voldsforbrytelser eller terrorhandlinger.

Disse medlemmer er generelt skeptiske til bruk av direkte budsjettstøtte i bistanden. Disse medlemmer uttrykker bekymring over at en betydelig andel av den norske bistanden til de palestinske selvstyremyndighetene fremdeles gis som direkte budsjettstøtte, til tross for at anerkjente korrupsjonsforskere som Brian Cooksey understreker at denne formen for bistand er spesielt korrupsjonsutsatt.

Disse medlemmer viser til at det palestinske selvstyreområdet hvert år kommer dårlig ut på Transparency International sin korrupsjonsindeks. Disse medlemmer viser i så måte til forsker Inge Amundsen ved Christian Michelsen Institutt som fremholder

at mange palestinske ledere har brukt bistanden til å berike seg selv. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å ha på plass gode, uavhengige kontrollmekanismer for å unngå at bistanden til de palestinske selvstyremyndighetene forsvinner i korrupsjon.

Disse medlemmer forventer at Regjeringen holder Stortinget løpende orientert om utviklingen i forhold til antikorrupsjonsarbeidet i det palestinske selvstyreområdet.

Disse medlemmer vil påpeke at én av begrunnelsene for å gi bistand til de palestinske selvstyremyndighetene, var å unngå fremveksten av ekstreme grupper. I så måte viser disse medlemmer til den palestinske professoren Sari Hanafi som i boken "The Emergence of a Palestinian Globalized Elite" fremholder at bistanden til de palestinske myndighetene indirekte bidro til Hamas' valgseier.

Disse medlemmer viser til Matthew Levitt som i boken " Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad " fremholder at det ikke er noen forskjell mellom den militære, politiske og sosiale fraksjonen av Hamas. Disse medlemmer mener at Hamas er en terroristorganisasjon som blant annet skjuler sine aktiviteter bak påskuddet av å ha en sosial profil. Disse medlemmer vil i så måte understreke at Fremskrittspartiet var motstander av å normalisere forholdet til den Hamas-ledede palestinske samlingsregjeringen våren 2007.

Disse medlemmer mener at Norges utenrikspolitikk blant annet må ta utgangspunkt i respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Disse medlemmer vil i så måte påpeke at den norske regjeringens anerkjennelse av den Hamas-ledede regjeringen, var et brudd på Norges forpliktelser overfor FNs folkefordragskonvensjon av 12. januar 1951.

Disse medlemmer mener at det palestinske lederskap har stort potensial når det gjelder effektivisering og fordeling av bevilgede midler, i forhold til hvordan dette løses i dag. Disse medlemmer ønsker derfor på et helhetlig grunnlag å redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.13 Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika

SAMMENDRAG

Bistanden over kap. 153 kanaliseres gjennom post 78 Regionbevilgning for Latin-Amerika. Proposisjonen foreslår at det bevilges 261,5 mill. kroner til dette formål. Nicaragua vil være Norges samarbeidsland i regionen og Regjeringen legger opp til at det avsettes 60 mill. kroner til Nicaragua og 201,5 mill. kroner til Guatemala, regionalt samarbeid og land i Sør-Amerika. Målet for samarbeidet er ifølge proposisjonen å bidra til å bekjempe fattigdom, utvikle godt styresett, bidra til økonomisk og sosial inkludering, likestilling og bevaring av miljø/bærekraftig bruk av naturressurser. Norsk støtte til Nicaragua kan fortsatt gis som budsjett-

støtte, ifølge proposisjonen. Proposisjonen fremhever at anti-korrupsjonsarbeidet står sentralt innenfor alle områder der Norge yter støtte. Det ble opprettet en ambassadeseksjon i La Paz, Bolivia i 2007. Innsatsen i forhold til Bolivia skal fokusere på demokratutvikling og støtte til naturressursforvaltning, særlig gjennom Olje for Utvikling-programmet.

Når det gjelder Guatemala, gir Norges bidrag støtte til gjennomføringen av fredsavtaleverket. I forhold til Brasil vil det bli fokusert på samarbeid innenfor miljø og sosial dialog.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at til tross for at Latin-Amerika de senere år har vist betydelige fremskritt på mange områder, så sliter regionen med store utfordringer knyttet til fattigdomsbekjempelse, freds- og demokratibygging, samt store miljøproblemer som også har store økonomiske og sosiale konsekvenser. Mangelfullt styresett hindrer mange steder økonomisk vekst og gir sammen med ofte svake rettssystemer utilstrekkelig beskyttelse mot brudd på menneskerettighetene. Svake helsesystemer fører til betydelige og alvorlige helseproblemer i regionen. Barnedødeligheten er høy, og antallet hiv/aids-rammede øker raskt i deler av regionen.

Komiteen påpeker at miljøutfordringene i regionen må ses i sammenheng med bekjempelsen av fattigdom. Mange av verdens fattige er direkte avhengige av naturressursene for å få dekket sine grunnleggende behov. Forurensning av jord, luft og vann rammer de fattigste hardest. Komiteen støtter Regjeringens satsing på godt styresett, menneskerettigheter, miljøretta tiltak, klimatilpasning, forvaltning og bærekraftig bruk av naturressurser og likestilling og sosial og økonomisk inkludering, herunder støtte til urfolk.

Komiteen vil også anerkjenne arbeidet med utvikling av sivilt samfunn gjennom støtte til partene i arbeidslivet, og påpeker viktigheten av satsing på anti-korrupsjonsarbeid, og støtter derfor Regjeringens vektlegging på bistand til implementering av EITI-kriteriene i de aktuelle landene. Komiteen påpeker at Norge som første industriland i høst sluttet seg til EITI, og at EITI har til hensikt å fremme åpenhet rundt pengestrømmene fra olje-, gass- og gruveselskaper til myndigheter i land med store naturressursinntekter. I EITI-prosessen deltar stater, internasjonale selskaper og frivillige organisasjoner, og man har kommet frem til et sett med standarder for åpen rapportering om inntekts- og andre fordelsstrømmer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at statsbudsjettet for 2007 innebar en økning i bistanden til Latin-Amerika med 61,9 pst. og at Regjeringen har foreslått en økning i bevilgningene også for budsjettåret 2008. Disse medlemmer er skeptiske til Regjeringens nye satsing på mellominntektsland i Latin-Amerika, og anser Regjeringens omprioritering i stor grad å være politisk motivert snarere enn motivert ut ifra hensynet til fattig-

domsorientering og geografisk konsentrasjon av bistanden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader til kap. 150 og vil gjøre de samme prinsipper gjeldende for bistandsarbeidet i Latin-Amerika. Disse medlemmer viser til at bistanden til Latin-Amerika ble nesten tredoblet av Regjeringen på statsbudsjettet for 2007, og at dette blir fulgt opp med en 6,1 pst. økning på statsbudsjettet for 2008. Disse medlemmer ønsker ikke en politisk styrt bistand til fordel for land der myndighetene deler Regjeringens politiske oppfatning. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Disse medlemmer viser til at Cuba under Raul Castro fortsetter å ha de mest restriktive lovene for ytrings- og pressefrihet i hemisfæren, og at menneskerettighetssituasjonen i landet er alarmerende. Disse medlemmer uttrykker bekymring over stadig tettere bånd og flere kontaktmøter mellom diktaturer som Cuba, Hviterussland, Zimbabwe og Venezuela. I denne sammenheng vil også disse medlemmer advare mot president Hugo Chavez' vei mot "sosialisme for det 21. århundre", som har gitt presidenten anledning til å sitte på ubestemt tid, hvor statens rett til ekspropriasjon har blitt kraftig utvidet og oljeindustrien har blitt nasjonalisert. I så måte vil disse medlemmer også understreke konklusjonene fra Freedomhouses rapport *Freedom in the World 2007*, hvor det for Venezuela pekes på utstrakt bruk av tilfeldig fengsling og torturering av mistenkte samt drap i regi av korrump politi og militære.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

For å kunne styrke regionalbevilgningen for Afrika ytterligere, foreslår komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre en reduksjon av kap. 153 post 70 med 40 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2007 fremmer forslag om en reduksjon i bistandsrammen. Disse medlemmer vil innenfor den vedtatte rammen støtte Venstres og Kristelig Folkepartis forslag som redegjort for ovenfor.

4.1.14 Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til kap. 160 med 35 mill. kroner, fra kr 1 642 000 000 i saldert budsjett for 2007 til kr 1 677 000 000.

Hovedhensikten med postene under dette kapitlet er å styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å skape mer åpne og demokratiske samfunn, og for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale utvik-

lingsmål. Midlene skal også fremme gjensidig forståelse og samarbeid mellom det sivile samfunn i Norge og i utviklingsland. Bevilgningen foreslås benyttet til Utenriksdepartementets informasjonsvirksomhet knyttet til utviklingsspørsmål, Fredskorpset, sivilt samfunn, støtte til norske frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, demokratistøtte via de politiske partier, kulturtiltak og støtte til internasjonale organisasjoner og nettverk. Dette omfattes av postene 1, 50, 70, 71, 72, 73 og 75.

Til post 70, sivilt samfunn, foreslår Regjeringen en bevilgning på kr 1 123 000 000, noe som representerer en økning på 30 mill. kroner. Bevilgningen til kultursamarbeid med utviklingsland økte med 5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007. Det fremgår at bevilgningen under kap. 160 er den viktigste finansieringskilden for norske frivillige organisasjoners langsiktige utviklingsarbeid og benyttes til å finansiere samarbeidsavtaler eller enkeltavtaler med norske frivillige organisasjoner. Den kan også brukes til samarbeidstiltak med næringslivet.

I forbindelse med arbeidet med å styrke sør-orienteringen i bistanden og tilpasse innsatsen i tråd med forholdene og behovene i det enkelte land, opplyser Regjeringen at retningslinjene for støtte til frivillige organisasjoner og det sivile samfunn vil bli gjennomgått og eventuelt revidert.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er enig i betydningen av å styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å skape mer åpne og demokratiske samfunn, og for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål. Et aktivt sivilt samfunn har en viktig påvirkningsrolle og kontrollfunksjon overfor myndighetene, bl.a. for å fremme godt styresett, demokratisk utvikling og respekt for menneskerettighetene. Et aktivt sivilt samfunn er dessuten den beste garanti for å skape åpne og demokratiske samfunn, og for at utviklingslandene fører en politikk hvor reduksjon av fattigdom står i høysetet. Det sivile samfunn spiller dessuten en viktig rolle i å fremme næringslivets samfunnsansvar. Sett i lys av dette er komiteen enig i at det sivile samfunns kompetanse og kapasitet styrkes. Dets virksomhet skal, så langt som mulig, innrettes i forhold til lokale partnere og partnerlands egen innsats og strategier for fattigdomsbekjempelse og utvikling. Fokus på resultater skal vektlegges.

Komiteen innser problemet forbundet med at de frivillige organisasjonene er avhengige av store offentlige overføringer, samtidig som de skal fylle rollen som kritiker av regjeringens politikk, noe som er av stor betydning for å gi regjeringen nødvendige korrigeringer og skape offentlig debatt om regjeringens prioriteringer. Komiteen erkjenner at det ikke er noen enkel løsning på dette dilemmaet, men ønsker ikke at rollen som kritiker skal svekkes.

Komiteen vil vise til at et sivilt samfunn har en viktig rolle i arbeidet for å styrke demokratiet, menneskerettighetene, miljøet og freden så vel som den sosiale

og økonomiske utvikling. Bevilgningene over kap. 160 er det som gir grunnlag for de frivillige organisasjonenes planlegging av langsiktig utviklingsbistand gjennom forutsigbare avtaler med NORAD. Det gir organisasjonene mulighet til å utvikle et langsiktig samarbeid med partnere i Sør og videreutvikle de nettverk og den spesialkompetanse som de enkelte organisasjonene har opparbeidet gjennom mange år. Også når det gjelder å bevare organisasjonenes uavhengighet er dette bevilgningskapitlet derfor viktig.

Komiteen viser til innsatsen som norske NGO-er nedlegger, både som operatør av konkrete prosjekter, som pådrivere og som "vaktbikkjer". NGO-ene har dessuten en bred kompetanse og et stort kontaktnett i samarbeidsland som er av stor betydning.

Komiteen viser til arbeidet som politiske partier nedlegger gjennom Norsk senter for demokratistøtte (NDS) for å fremme demokrati og forståelse for demokratiske prosesser i partier i den tredje verden. Dette vurderes som et viktig praktisk og jordnært arbeid for å fremme demokrati.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, innser at norsk utviklingssamarbeid har bred støtte i det norske folk, men at kunnskapen om utviklingspolitiske spørsmål og resultatene av innsatsen er relativt lav. Flertallet er derfor enig i at etablerte og nye informasjonskanaler bør brukes for å styrke dialogen og debatten omkring utviklingspolitiske spørsmål. Dette er ikke minst viktig for å sikre en bred politisk støtte om bistanden også i fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke betydningen av det sivile samfunn som en viktig kanal for norsk bistand. Flertallet vil videre understreke at det sivile samfunn også er viktig for en effektiv kanalisering av miljøbistanden. Flertallet vil på denne bakgrunn øke kap. 160 post 70 med 35 mill. kroner og mener at midlene i hovedsak skal benyttes i tråd med handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid, med hovedvekt på biologisk mangfold og forsvarlig forvaltning av naturressursene. Midlene tas fra kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre gir subsidiært sin støtte til dette forslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil gå inn for å øke post 50 Fredskorpset med 5 mill. kroner. Det vises til merknad med reduksjon under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre gir subsidiært sin støtte til dette forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at mens det er bred enighet om sivilt samfunns viktige rolle i utviklings samarbeidet, får de frivillige organisasjonenes langsiktige utviklingsbistand nå ikke del i den reelle veksten i budsjettene.

Disse medlemmer har merket seg at bevilgningen til det "Sivile samfunn" (kap. 160 post 70) ikke har hatt noen vekst i senere år, i en tid med kraftig vekst i bistandsbudsjettet.

Disse medlemmer har merket seg at støtten som gis til samarbeid om langsiktig, demokratisk organisasjonsbygging og kunnskapsoverføring mellom politiske partier i Norge og utviklingsland (kap. 160 post 72), ikke forelås økt. Støtten skal stimulere til fellesprosjekter av tverrpolitisk karakter og ha et særlig fokus på kvinner og ungdom. Prosjektene skal forankres i lokalbefolkningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet forutsetter at de norske bistandsorganisasjonene blir behandlet likt ut ifra bistandsfaglighet, folkelig forankring og kostnadseffektivitet. Disse medlemmer mener det må stilles krav til de organisasjoner som mottar offentlig støtte om effektivitet i administrasjon og effektivitet og måloppnåelse i den bistand og hjelp som gis. Disse medlemmer mener at så langt det er mulig, må det settes konkrete krav til organisasjonene om resultatoppnåelse. Disse medlemmer forutsetter at departementet velger å samarbeide med de organisasjoner som til enhver tid er best og kan gi mest bistand for pengene. Videre ønsker disse medlemmer å redusere bevilgningen og derved fremtvinge en fornuftig prioritering av engasjement. Disse medlemmer vil understreke betydningen av korrupsjonsbekjempelse i bistanden, og vil av den grunn skjerme bevilgningene til Transparency International.

Disse medlemmer viser til den internasjonale Evalueringgruppen etter Tsunamien (TEC) som i juli 2006 fremla sin rapport om nødhjelpsarbeidet etter flodbølgekatastrofen i Asia, hvor det konkluderes med at både donorregjeringer og internasjonale frivillige organisasjoner unnlot å forsikre seg om at det var behov for deres bevilgninger. Disse medlemmer viser videre til Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2006-2007) hvor det slås fast at det var høy risiko for at tilskuddsmottakerne fikk utbetalt mer penger enn hva kapasitet og behov skulle tilsi. Det er videre disse medlemmers mening at konklusjonene i Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2007-2008) er alvorlige. Det pekes her blant annet på at Utenriksdepartementet har utilstrekkelige rutiner for å følge opp bruken av norske bistandskroner kanalisert gjennom frivillige organisasjoner.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at Regjeringen tar signalene fra TEC-rapporten samt Rikrevisjonens konklusjoner på alvor og setter søkelys-

set på hvordan bistand ofte virker mot sin hensikt, ved å fortrenge lokalt næringsliv og kompetanse, gjennom å skape koordinasjonsproblemer og konflikter mellom donorer og gjennom å overbelaste lokale institusjoner, som igjen legger forholdene til rette for korrupsjon.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at sivilt samfunn ikke har fått sin del av veksten i bistandsbudsjettet de siste årene og foreslår å øke bevilgningen til kap. 160 med 105 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Av dette beløpet vil disse medlemmer bruke 90 mill. kroner til å øke støtten til de frivillige organisasjonenes langsiktige utviklingsbistand over post 70. Disse medlemmer vil påpeke at mens det er bred enighet om sivilt samfunns viktige rolle i utviklings samarbeidet, får de frivillige organisasjonenes langsiktige utviklingsbistand nå ikke del i den reelle veksten i budsjettene.

Disse medlemmer vil vise til at sivilt samfunn har en viktig rolle i arbeidet for å styrke demokratiet, menneskerettighetene, miljøet og freden så vel som den sosiale og økonomiske utvikling. Bevilgningene over kap. 160 post 70 gir de frivillige organisasjonene grunnlag for planlegging av langsiktig utviklingsbistand gjennom forutsigbare avtaler med NORAD. Det gir organisasjonene mulighet til å utvikle et langsiktig samarbeid med partnere i Sør og videreutvikle de nettverk og den spesialkompetanse som de enkelte organisasjonene har opparbeidet gjennom mange år. Dette budsjettkapitlet gir dermed organisasjonene bedre mulighet for selvstendig programutvikling enn mer kortsiktig og oppdragsbetont støtte som gis over flere andre budsjettposter.

Disse medlemmer vil videre foreslå å øke tilskuddet over post 71 til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid med 8 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil også foreslå at støtten til fredskorpset økes med 5 mill. kroner utover Regjeringens forslag for å forhindre realverdinedgang i tilskuddet.

Disse medlemmer viser til arbeidet som politiske partier nedlegger gjennom Norsk senter for demokratistøtte (NDS) for å fremme demokrati og forståelse for demokratiske prosesser i søsterpartier i den tredje verden. Dette vurderes som et viktig og praktisk arbeid for å fremme demokrati. Disse medlemmer foreslår derfor å øke bevilgningen over kap. 160 post 72 med 2 mill. kroner. NDS ble i 2006 omorganisert for å gi de politiske partiene større innflytelse, men også mer ansvar forbundet med bruken av disse midlene.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2008 fremmer forslag om en reduksjon i bistandsrammen. Disse medlemmer vil innenfor den vedtatte rammen støtte Venstres og Kristelig Folkepartis forslag som redegjort for ovenfor.

4.1.15 Kap. 161 Næringsutvikling

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår i proposisjonen å bevilge kr 794 000 000 på dette kapitlet, som er 69 mill. kroner mer enn i saldert budsjett for 2007. Bevilgningen skal ha som formål å stimulere til økt næringsvirksomhet og handel i utviklingsland. En større del av støtten foreslås knyttet opp mot områder der Norge har særlig kompetanse og der bistandsmidler kan brukes til å mobilisere privat kapital.

Regjeringen foreslår en sammenslåing av postene 70, 72 og 73 til én post 70 Næringsutvikling. Ifølge proposisjonen legger dette grunnlaget for en effektiv og fleksibel utnyttelse av bevilgningene under kap. 161. Behovet for fleksibilitet øker, ifølge proposisjonen, med Regjeringens vektlegging av aktiv næringsutvikling og handel som en av de tre viktigste forutsetningene for å skape utvikling.

Regjeringen fremhever at NORFUND fortsatt årlig bør bli tilført ny kapital, og til post 75 NORFUND - tapsavsetning og post 95 NORFUND - grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland, foreslås bevilget 485 mill. kroner.

Proposisjonen anmoder om tilsagnsfullmakter innenfor en ramme på 550 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII. Det foreslås også en garantifullmakt på inntil 50 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IX.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen noterer at de foreslåtte bevilgningene innen næringsutvikling har økt med 69 mill. kroner.

Komiteen er enig i at det er viktig å bidra til at utviklingslandene kan skape vekst gjennom økt handel. Komiteen viser videre til vedtak i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006-2007), der komiteen understreket at det kreves spesiell innsats for å styrke produksjonskapasiteten i mange fattige utviklingsland. Videre at spesielt Afrika har problem med produksjonskapasiteten både for å bidra i eget marked og for de handelsmuligheter som måtte åpne seg internasjonalt. Komiteen understreker behovet for målrettede tiltak for å bidra til slik økning i produksjon og bearbeiding.

Komiteens bekymring i vedtak i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006-2007) knyttet til at investeringer i Afrika stort sett retter seg mot råstoffutvinning, har blitt bekreftet av rapporter fra UNCTAD i 2007, som understreker behov for en aktiv næringspolitikk i afrikanske land, for å bidra til å utvikle næringsklynger og leverandørvirksomhet som også kan bidra til sysselsetting og velferdsutvikling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ønsker at norsk støtte til næringsutvikling følger dette sporet, med vekt på den nordiske modellen der utvikling er et resultat av samsunnsaktørens aktive rolle.

Komiteen viser til at ordningen med 0-toll for de minst utviklede landene i liten grad har bidratt til økt import fra disse landene. Komiteen støtter tiltak for

å øke kunnskap om GSP-ordningen, men ser ikke dette som tilstrekkelig. Komiteen forventer at den foreslåtte utvidelsen med 14 nye land under GSP-ordningen vil kunne endre på importmønsteret, samtidig som komiteen ønsker å gjøre oppmerksom på at utvidelsen reduserer de minst utviklede landenes relative fordele. Dette vil kreve en ekstra innsats fra Regjeringen for å støtte produksjonskapasitet i de minst utviklede landene som komiteen ber Regjeringen ta på alvor.

Komiteen har fått henvendelse fra høringsinstanser som har gjort oppmerksom på at Swaziland ikke er blant de nye land som får spesielle tollpreferanser. Komiteen understreket i vedtak i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006-2007) at de ulike samarbeidskonstellasjoner, spesielt i Afrika burde ses på som relevante i Afrikastrategien. Komiteen ber om at Regjeringen ser på muligheten for å sikre likere behandling mellom små, sårbare økonomier i sørlige Afrika.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ber om at Regjeringen vurderer om Swaziland kan innlemmes i GSP-ordningen med 0-toll.

Komiteen merker seg målene Regjeringen har satt for post 70 Næringsutvikling. Komiteen viser til merknadene over og vedtak i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006-2007) og ber om at målene spesielt legger vekt på behov for å øke produksjonskapasitet, sysselsetting og bearbeiding av råvarer i mottakerlandene. Komiteen støtter at Norge har en spesiell beredskap til å bistå utviklingslandene på områder der Norge har særlig kompetanse, og at Norge på forespørsel kan bidra med dette.

Komiteen viser til at mange av verdens fattigste mennesker arbeider innen landbruket. Komiteen fremhever, ut fra en fattigdomsorientert strategi, oppfølging av handlingsplanen for landbruksutvikling som innsatsområde for norsk innsats for næringsutvikling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ber om at program med private fond på jordbruksområdet, følger linjene i denne handlingsplanen. Videre at det legges spesiell vekt på å støtte og styrke organisasjonene til fattige matprodusenter på landsbygda, herunder spesiell vekt på kvinners rettigheter og deltakelse. Flertallet er spesielt oppmerksom på at behov for at importerte innsatsfaktorer i matproduksjonen ikke undergraver fattige lands matvaresikkerhet.

Komiteen merker seg at NORDFUND har økt sine investeringer innen mikrokreditt og dermed er størst innen mikrofinans i Norge. Komiteen har også merket seg Riksrevisjonens rapport for NORFUND.

Komiteen viser til Regjeringens gjennomgang av profilen i NORFUND og tilslutter seg denne, slik den fremkommer i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til rapporten "Global Inequality Fades

as the Global Economy Grows" av professor Xavier Sala-i-Martin ved Columbia University, som fremholder at fattigdomsraten målt ved mindre enn 1 USD pr. dag, falt fra 15,4 pst. av verdens befolkning i 1970 til 5,7 pst. av verdens befolkning i 2000. Dette viser etter disse medlemmers mening at globaliseringsmotstanderne tar feil, at globaliseringen ikke er et nullsumspill og at det blir stadig mindre inntektsforskjeller i verden.

Disse medlemmer er enige med Professor William R. Cline (Center for Global Development) som i studien "Trade Policy and Global Poverty" viser til at fjerning av tollhindringer globalt over en periode på 15 år, vil kunne løfte så mange som 500 millioner mennesker ut av fattigdom. Disse medlemmer viser til den anerkjente forfatteren Johan Norberg som i boken "När Människan skapade världen" (Timbro Forlag, 2006) påpeker at land som Mauritius, Kapp Verde, Ghana og Uganda, som alle har liberalisert sine økonomier de siste tiårene, har opplevd en inntektsvekst på over 50 pst. bare siden 1990. Gjennomsnittet for resten av landene i Afrika er kun 3 pst. Disse medlemmer vil således også understreke konklusjonene i en studie av Ivar Gaasland (Samfunns- og Næringslivsforskning) som viser at en familie på fire i Norge kan spare 6 400 kroner i året om Norge fjerner all toll på importert mat.

Disse medlemmer er bekymret over at Norge på Center for Global Development sin Commitment to Development Index nesten hvert år kommer dårligst ut i forhold til vår handelspolitikk overfor utviklingslandene. Disse medlemmer er positive til at Regjeringen endrer statusen til 14 nye land under GSP-ordningen og mener dette er et steg i riktig retning av en mer åpen og rettferdig verdenshandel. Disse medlemmer mener imidlertid at Regjeringen ikke går langt nok i sine tollettelser, og viser til at kostnadene for Norge som følge av de foreslåtte endringene kun er om lag 5 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at det på enkelte landbruksprodukter eksisterer en "luft-toll" på over 300 pst. Denne formen for "dirty tariffing" eller "skitne tollsatser" gjør at selv en halvering av tollsatsene vil ha liten eller marginal effekt på u-landenes muligheter til å konkurrere med norske varer. Disse medlemmer mener det er et stort paradoks at Regjeringen gir milliarder i bistand for å hjelpe utviklingslandene i å bygge opp et produksjonsapparat, for så å møte import av disse produktene til Norge med skyhøye tollsatser. Disse medlemmer er enige med direktør Søren E. Frandsen ved Matvareøkonomisk Institutt på Landbrukshøyskolen i København, som uttaler at de rike landenes forhandlingstilbud i WTO er nesten verdiløse for utviklingslandene.

Disse medlemmer viser til høringsuttalelse fra Kirkens Nødhjelp i forbindelse med statsbudsjettet for 2008, og understreker viktigheten av at overvåkings- og sikkerhetsmekanismen defineres tydeligere.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2008 foreslår fullt tollfritak for alle varer fra utviklingsland (alle fire katego-

rier på OECDs DAC-liste). Disse medlemmer viser til en negativ påløpt provenyeffekt av disse endringene på om lag 550 mill. kroner for 2008.

Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at handelsliberalisering fra industrilandenes side vil ikke alene endre hverdagen til fattige mennesker. Regional handelsliberalisering er like viktig. WTO viser til at kun 8-10 pst. av eksporten fra afrikanske land er intra-regional. Sørlege Afrika kommer spesielt dårlig ut. Disse medlemmer viser til studien "Trade Liberalization and Poverty Reduction in Sub-Saharan Africa" av Marian Tupy som viser at mens vestlige land reduserte sine tariffier med 84 pst. i perioden 1983-2003, så var det tilsvarende tallet for sørlege Afrika kun 20 pst. Disse medlemmer støtter kravet fra afrikanske statsledere om global markedsstilling, men de må selv ta grep for å åpne handelen regionalt.

Åpne markeder har fungert som en motor for velstandsutvikling og fattigdomsreduksjon verden over, og disse medlemmer mener det er nedlatende å hevde at dette ikke vil fungere i Afrika. Blant 960 millioner afrikanere i 53 land finnes det innovatører og entreprenører som, dersom de gis muligheten, vil rette søkelyset mot kontinentets utfordringer. De fattige i Afrika er ressurser, ikke klienter. Disse medlemmer mener Afrikas håp kommer fra gründere som Alieu Conteh - som startet et suksessfullt mobiltelefon-selskap i borgerkrigsherjede Kongo, ikke fra europeiske godhetsagenter.

Disse medlemmer viser til konklusjonene i Norsk Offentlig Utredning 1995:5 (Norsk Sør-Politikk for en Verden i Forandring) om at et av de strukturelle trekk som hindrer næringsutvikling i mange land i sør, er manglende tilgang på kapital. Disse medlemmer mener at tilførsel av risikovillig kapital er vesentlig for å stimulere til næringsutvikling i de fattigste landene. Disse medlemmer viser til en høringsuttalelse fra NHO som slår fast at MUL-landene kun får 2 pst. av de private investeringene som tilflytter utviklingslandene.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2008 har bedt Regjeringen utrede aspekter ved etablering av et investeringsfond for de minst utviklede landene. Et slikt fond bør kunne investere i prosjekter av ulik karakter og omfang, herunder også i mikrokredittprosjekter av litt større skala. Fondet bør søke å inkludere norske partnere i prosjekter, hvor norske firmaer med en liten inngangsbillett kan få delta. Norge har en rekke komparative fordeler og spisskompetanse innen områder som skipsteknologi, fornybar energi som sol-, vann- og vindkraft, samt innen petroleumssektoren. Av potensielle prosjekter kan nevnes: etablere småskala, spredt kraftforsyning basert på solcelleteknologi og biomembranen.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader under kap. 165 samt særmerknader i Innst. S. nr. 20 (2007-2008) fra utenrikskomiteen om utviklingsministerens redegjørelse 8. juni 2007 om enkelte utviklingspolitiske spørsmål.

Komiteen viser til betydningen av økt handel for å fremme utvikling og bekjempe fattigdom. Erfaring viser imidlertid at det ofte ikke er nok å bygge ned tollmurer for å få i gang økt import fra utviklingsland.

Komiteens medlem fra Venstre vil derfor øke bevilgningen til tiltak for å fremme utviklingslands handelskompetanse og eksport til Norge med 5 mill. kroner (kap. 161 post 70).

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.16 Kap. 162 Overgangsbistand (gap)

SAMMENDRAG

Det foreslås i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008) bevilget kr 724 000 000 til overgangsbistand (gap) i budsjettforslaget for 2008. Støtte til Afghanistan og Midtøsten, som tidligere også ble finansiert over post 70 overgangsbistand er i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008) foreslått overført hhv. til kap. 151 post 72 og kap. 152 post 78. Gap-bevilgningen er et virkemiddel for fleksibel støtte til fredsbygging og utvikling i overgangssituasjoner mellom humanitær bistand og mer langsiktig utviklingssamarbeid. Land som arbeider seg ut av voldelige konflikter eller særlig alvorlige naturkatastrofer kan ha nytte av overgangsbistand i en begrenset periode. Om støtte så skal videreføres over andre budsjettposter eller avsluttes, avklares i hvert enkelt tilfelle. Bevilgningen kan også benyttes til å styrke det internasjonale samfunns kapasitet til å bidra i overgangssituasjoner og finansiere hurtig innsats etter en fredsslutning, f.eks. gjennom FNs fredsbyggingsfond.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at den norske etableringen av overgangsbistand (gap) har vært et nybrottsarbeid som nå vekker bred interesse. Erfaringene så langt synes positive. Overgangsbistand kan også være et nyttig bidrag til virkemiddelapparatet knyttet til arbeidet i FNs fredsbyggingskommisjon.

Komiteen er fortsatt enig i at bevilgningen også brukes i land som har vært utsatt for omfattende naturkatastrofer.

I budsjettet detaljerer også Regjeringen bruken av overgangsbistanden til å styrke det internasjonale samfunns kapasitet til å bidra i overgangssituasjoner og til å finansiere hurtig innsats, fortrinnsvis i den første tiden etter en fredsslutning, f.eks. gjennom FNs fredsbyggingsfond. Komiteen er enig i dette, men vil for øvrig advare mot å anvende overgangsbistanden som en sekkepost for andre formål.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at flere av de prosjekter Norge er engasjert i, ikke fyller de krav til resultater som kan forventes. Videre mener disse medlemmer at man bør begrense og heller konsentrere denne type overgangs-

bistand. Disse medlemmer mener at fundamentet i en bærekraftig utviklingspolitikk må være at mottakslandene etter hvert skal kunne klare seg uten bistand. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.17 Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår avsatt kr 2 588 434 000 til dette kapitlet. Dette er en økning på 138 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007. Det fremheves at humanitær bistand er en integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Regjeringen ønsker ifølge proposisjonen å bidra til at forebygging av humanitære kriser skal settes høyere på den internasjonale dagsorden og arbeide for bedre internasjonal koordinering, bedre responskapasitet og finansieringsordninger. Rapporten fra FNs reformpanel vil bli fulgt opp. Arbeidet med å sikre bedre beskyttelse for internt fordrevne personer vil bli prioritert. Videre legger Regjeringen vekt på å sikre en helhetlig tilnærming og en klarest mulig rollefordeling mellom humanitær og militær innsats i internasjonale operasjoner. Det skal legges vekt på kjønnsdimensjonen i humanitær bistand. Proposisjonen viser til at respekten for grunnleggende menneskerettigheter og demokratiske verdier er svekket i kampen mot terror og at flere land med menneskerettighetsproblemer har økt sin geopolitiske innflytelse. Regjeringens arbeid for menneskerettighetene videreføres både multilateralt gjennom FN og med økt satsing på menneskerettighetsdialogene med Kina, Indonesia og Vietnam.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er enig i at humanitær bistand er en integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Humanitær bistand er videre et virkemiddel i forsoningsarbeid og for å forebygge konflikter. Komiteen vil likevel understreke at humanitær bistand er midlertidig og situasjonsbestemt og dekker andre behov enn langsiktig utviklingspolitikk. Det er også viktig at humanitær bistand ikke fører til stagnasjon i utviklingslandenes egen matproduksjon eller industriutvikling. Komiteen vil understreke at vårt hovedfokus i utviklingspolitikken må være målrettede og langsiktige tiltak som gir varige virkninger. Det betyr at arbeidet for en politisk, økonomisk og sosial utvikling er det viktigste. Komiteen erkjenner imidlertid at humanitær bistand er avgjørende for å redde liv i akutte situasjoner og for å legge et grunnlag for en videre bærekraftig og robust utvikling.

Komiteen har merket seg at Regjeringen legger vekt på at de igangsatte reformer på det humanitære området videreføres, bl.a. i tråd med rapporten fra FNs reformpanel.

Arbeidet for å integrere kvinneperspektivet i den humanitære innsatsen er en viktig del av reformprosessen. Komiteen vil i den forbindelse aktivt støtte Regjeringens handlingsplan om oppfølging av sikkerhetsrådsresolusjon 1325. Likestilling må integreres i hele prosessen forut for internasjonale operasjoner, underveis og når freden skal bygges.

Komiteen er opptatt av at matvarehjelp i størst mulig grad skal unnlate å være matvaredumping med utilsiktede virkninger på produksjonssystemer i mottakerland og regioner rundt.

Komiteen vil be Regjeringen fortsatt være behjelpelig med å hindre at genmodifiserte planter spres til mottakerregioner gjennom matvarehjelp.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil støtte Regjeringen i arbeidet for et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon som har uakseptable humanitære konsekvenser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig å arbeide for å stoppe de uakseptable humanitære konsekvensene ved bruk av klaseammunisjon. Disse medlemmer forutsetter at dette arbeidet skjer i nær forståelse og i samarbeid med våre allierte.

Komiteen vil understreke Norges menneskerettsarbeid. Komiteen konstaterer at det skjer både gjennom multilaterale organisasjoner, frivillige organisasjoner, bilaterale MR-dialoger og annen politisk kontakt. Komiteen vil også vise til de debattene som har vært i Stortinget siste året om MR-spørsmål. Komiteen vil videre vise til hvor viktig det er å føre en dialog som et aktivt arbeid mot dødsstraff.

Komiteen har merket seg at man fra norsk side har lagt vekt på at den humanitære bistanden til Burma også skal legge til rette for en nasjonal forsoningsprosess. Komiteen vil be Regjeringen være særlig opptatt av situasjonen for burmesiske flyktninger i Thailand og Bangladesh.

Komiteen har merket seg at Regjeringen støtter FNs globale menneskerettighetsarbeid gjennom bl.a. FNs Menneskerettighetsråd og FNs Høykommissær for menneskerettigheter.

Komiteen vil vise til den tiltagende forverringen av menneskerettighetene i Iran og mener at det bør opprettes en utlendingsattachéstilling ved ambassaden i Teheran.

Komiteen vil understreke betydningen av frie og uavhengige akademiske miljøer for utvikling av demokrati, likestilling og menneskerettigheter.

Komiteen vil be Regjeringen være oppmerksom på det ikke-voldelige arbeid for demokrati og menneskerettigheter som studentbevegelsen utfører i enkelte land, bl.a. i Burma, Zimbabwe og Kina. Det er viktig at slike bevegelser får støtte. Akademiske miljøer er ofte de som først kommer under angrep fra autoritære regimer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil peke på de store humanitære utfordringer som eksisterer i verden. Disse medlemmer vil derfor foreslå å øke bevilgningene til nødhjelp og humanitær bistand for å bekjempe humanitære katastrofer. Store menneskemasser er på flukt og søker trygghet fra krig og undertrykkende regimer, og disse medlemmer mener det er både riktig og viktig å sørge for rask og effektiv hjelp slik at de land som er mottagere av store flyktningsstrømmer, makter denne oppgaven. Disse medlemmer mener at "hjelp i nærområdene" bør være utgangspunktet for Norges engasjement knyttet til disse problemene.

4.1.18 Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår et budsjett på kr 1 830 250 000 for kap. 164 i 2008. I saldert budsjett for 2007 var beløpet kr 1 700 250 000. Dette innebærer en økning på 130 mill. kroner. Kapitlet omfatter post 70 Fred, forsoning og demokratitiltak, post 71 ODA-godkjente tiltak på Balkan, post 72 Utvikling og nedrustning og post 73 Andre ODA-godkjente OSSE-land.

I proposisjonen er det under post 71 foreslått bevilget 600 mill. kroner, det samme som i saldert budsjett 2007. Det fremheves at landene på Vest-Balkan fortsatt er i en utpreget postkonfliktfase, og at avklaring av Kosovos fremtidige status er en meget krevende prosess som også bærer med seg faren for konflikter. Interetniske spenninger er fortsatt et gjennomgangstrekk i regionen. Regjeringen foreslår å øke sin støtte til fred og forsoningstiltak med 60 mill. kroner under post 70. Under post 73, som omfatter prosjekter i Kaukasus, Ukraina, Hviterussland, Moldova og Sentral Asia, foreslås bevilget kr 336 350 000.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen peker på at arbeidet med å bidra til internasjonal fred og sikkerhet er en overordnet oppgave i norsk utenrikspolitikk. FN er den viktigste internasjonale organisasjonen i arbeidet for å skape en fredligere verden. Komiteen merker seg at Regjeringa også i budsjett for 2008 foreslår en styrking av arbeidet med fred, forsoning og demokrati. Komiteen mener at det er viktig å fortsette samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred og konfliktløsning.

Komiteen merker seg satsingen på FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, og mener den er av stor viktighet for å få til varige fredsløsninger. Regjeringas handlingsplan for gjennomføring av 1325-resolusjonen forplikter til et gjennomgående fokus på kjønns- og likestillingsperspektiv både nasjonalt og internasjonalt. Fortsatt oppfølging i internasjonale fora vil være en viktig synliggjøring og markering. Dette er særlig viktig i FNs Fredsbyggingskommisjon, der Norge har en ledende rolle. Komiteen er enig i at Norge skal gi barn i krig og konflikt særlig oppmerksomhet ved å følge opp Sikkerhetsrådsresolusjon 1612 om Barn i væpnet konflikt.

Komiteen merker seg det fortsatte fokus og tiltak i forhold til de ODA-godkjente landene på Balkan. Målsettingen med den norske bistanden er fortsatt styrking av demokratiske institusjoner og rettsreformer/rettsvesen, respekt for menneskerettigheter, støtte til forsoning og bekjempelse av korrupsjon. Komiteen støtter at etniske minoriteter, barn og ungdom og kvinner vil være viktige målgrupper i prosjektsamarbeid. Komiteen peker på tiltak mot menneskehandel, som særlig rammer kvinner og barn. Bistand til fordrevne og flyktningretur vil fortsatt være viktig, samtidig som prosessen rundt avklaring av Kosovos status vil kreve fokus også fra norske myndigheter.

Komiteen ser positivt på styrkingen av arbeidet med blant annet institusjonsbygging, godt styresett og økonomisk utvikling, sikkerhetssektorreform og styrking av det sivile samfunn i land som Ukraina, Moldova og Hviterussland. Komiteen ber Regjeringa sikre at prinsippene i Handlingsplanen for miljørettet bistand legges til grunn for bilateral støtte til Balkan, og Kaukasus, Ukraina, Moldova, Kasakhstan og andre land i Sentral-Asia. Komiteen peker på at arbeidet for å styrke kvinners rettigheter og likestilling, opplærings- og utdanningstilbud, samt muligheter for arbeid og inntekt er viktige tiltak for å bekjempe menneskehandel. Komiteen viser til Innst. S. nr. 44 (2006-2007) om støtte til opposisjonen i Hviterussland og at Regjeringas nye strategi for Hviterussland ble presentert for Stortinget 12. juni 2007. Strategien gir en oversikt over tiltak på dette området.

Komiteen peker på at spredning av masseødeleggelsesvåpen og faren for en atomopprustning er en av vår tids største trusler. Komiteen er enig i at det er nødvendig med en helhetlig tilnærming der nedrustning og ikke-spredning støtter opp om hverandre. Det er nødvendig med bidrag internasjonalt på alle mulige måter og på ulike nivå for å føre dette arbeidet fremover. Komiteen mener at Regjeringa må arbeide for at NATO-landene skal gå foran når det gjelder nedbygging av masseødeleggelsesvåpen. NATO må kontinuerlig vurdere sin atomstrategi for å redusere atomvåpnenes rolle i internasjonal politikk. En fullstendig avskaffelse av atomvåpen er et mål som det må arbeides for.

Komiteen merker seg det arbeidet Regjeringa gjør for å forhindre ulovlig handel med håndvåpen. Det er nødvendig for å begrense konflikter og styrke fredsbestrebelsene. Komiteen støtter at det gis bidrag til utviklingsland slik at de har mulighet til å gjennomføre FNs handlingsprogram mot ulovlig handel med håndvåpen. Komiteen viser til resolusjon fra FNs Generalforsamling "Towards an arms trade treaty" og arbeidet med å komme i gang med traktatsforhandlinger i 2008. Komiteen er tilfreds med at Regjeringa har tatt et initiativ til å starte en prosess for et internasjonalt forbud mot klasevåpen som har uakseptable humanitære konsekvenser. Over 80 land støtter nå Oslo-erklæringen om å forhandle fram et slikt instrument innen 2008, og komiteen imøteser dette viktige arbeidet.

Komiteen viser til at klimaendringer og miljøforringelse kan gi grobunn for konflikter, og at interesse-

konflikter knyttet til utnyttelse av naturressurser er et viktig element i mange pågående konflikter. FNs klimapanel advarer mot faren for økt konflikt som følge av klimaendringer. Regjeringen bes derfor legge frem konkrete forslag til hvordan en langsiktig innsats for bærekraftig, deltakende og rettighetsbasert ressursforvaltning kan innrettes for å minske faren for ressurskonflikter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at arbeidet med fred og forsoning må gjøres på en mer kostnadseffektiv måte, og ønsker å stimulere til dette gjennom en reduksjon av kapitlet.

Disse medlemmer mener at ODA-prosjektene på Balkan og i andre ODA-godkjente OSSE-land må begrenses som en totalvurdering av effekten av benyttede bistandsmidler. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere bevilgningene til dette formålet.

4.1.19 Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

SAMMENDRAG

Under kap. 165 foreslår Regjeringa en bevilgningsøkning på 64 mill. kroner, fra kr 603 000 000 i saldert budsjett for 2007 til kr 667 000 000 i 2008-budsjettet. Hoveddelen av midlene under dette kapitlet går til kapasitets- og kompetanseutvikling innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland. Regionale forskningsorganisasjoner gis støtte over dette kapitlet, og utviklingsforskning i Norge og Norden er også omfattet. Forskningen skal støtte opp om de fem satsingsområdene i utviklingspolitikken. Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklings-samarbeidet skal følges opp med økt innsats. Forskning knyttet til oppfølging av tusenårsmaal 4 og 5 foreslås støttet over nytt kap. 169 og ikke som tidligere under post 70. Post 71 Faglig samarbeid skal videreføre og legge til rette for faglig samarbeid med norske fagmiljøer etterspurt av utviklingsland, primært innenfor områdene ressursforvaltning, energi, styresett, miljø/klima og likestilling. Proposisjonen viser til Olje for utvikling som en viktig satsing i denne sammenhengen.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil understreke at opplæring, forskning og høyere utdanning er basis for utvikling og for å nå målene i utviklingspolitikken.

Det er viktig at forskningskompetanse på utviklings-spørsmål styrkes for videreutvikling av norsk utviklings-samarbeid, og for å sikre relevant kompetanse om forholdet mellom industrialiserte land og utviklingsland, og om endringsprosesser i utviklingsland.

Komiteen har merket seg omfanget av evalueringsvirksomheten, blant annet en felles giverevaluering av budsjettstøtte. Det er for første gang gjort en systematisk gjennomgang av hvordan evalueringer følges opp i bistandsforvaltningen, og komiteen merker seg at de fleste evalueringer fører til endringer.

Komiteen peker på at hoveddelen av midlene går til kapasitets- og kompetansebygging innen høyere

utdanning og forskning i utviklingsland. Investeringer i høyere utdanning, forskning og teknologisk utvikling er viktig for styrking av demokratiet, institusjoner og det sivile samfunn, og er en forutsetning for fattigdomsbekjempelse, økonomisk, miljømessig og samfunnmessig utvikling. Komiteen legger vekt på det brede samarbeidet mellom institusjoner i utviklingsland og i Norge. Dette samarbeidet er basert på likeverd og partnerskap. Det bidrar til kompetanse- og kapasitetsbygging ved institusjoner i utviklingsland, samtidig som at samarbeidet tilfører norske institusjoner verdifull kunnskap og erfaring.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at matmangel, ørkenspredning og avskoging er store utfordringer for utviklingslandene. Disse medlemmer mener det er viktig at den hjelp som gis kan støtte opp om den langsiktige utviklingen i et land. Disse medlemmer mener at det i tillegg er positivt om tiltak er kostnadseffektive, har enkel logistikk, og kan forankres på mottaksområdet. Disse medlemmer viser til at "biomembranen" fremstår som et godt eksempel som kombinerer dette, og kan derfor være et interessant virkemiddel i Norges bistand til å bekjempe matmangel, avskoging og ørkenspredning. "Biomembranen" har flere funksjoner og kan blant annet gi ørkenområder nytt liv ved å hindre vann i å fordampe eller synke dypt ned i jorden. I tillegg skal den kunne redusere vinderosjon av matjord fordi den binder jordsmonnet sammen.

Disse medlemmer mener at det bør settes av ressurser til uttesting av "biomembranen" fra Albedo Technologies, og foreslår derfor at det legges inn 2 mill. kroner på denne posten som øremerkes dette formålet.

Disse medlemmer viser til at ca. 1,6 milliarder mennesker ikke har tilgang til elektrisitet, og at ytterligere over 2 milliarder mennesker har "kvist og grener" som primær energikilde. Disse medlemmer viser til at mange underutviklede land preges av dårlig utbygd infrastruktur for produksjon og overføring av elektrisitet. I den sammenheng fremstår småskala, lokal el-produksjon som en nødvendig tilnærming for å øke tilgangen til elektrisitet. Disse medlemmer viser videre til norsk kompetanse rundt solenergi, og ønsker at norsk solcelleteknologi i større grad vurderes brukt i bistandsarbeidet for å spre tilgang til elektrisitet.

Disse medlemmer foreslår derfor at det bevilges 2 mill. kroner til et begrenset prøveprosjekt for bruk av norsk solcellekunnskap i bistandssammenheng.

Disse medlemmer viser til en rapport fra det tyske utviklingsinstituttet DIE som anslår at det globale forbruket av vann økte med 30 pst. i perioden 1980 til 2000. Disse medlemmer viser til forsker Anton Earle ved African Center for Water Research som fastslår at jordbruket i utviklingsland i gjennomsnitt legger beslag på over 50 pst. av de tilgjengelige vannressursene, men bidrar til under 10 pst. av bruttonasjonalprodukt. I flere utviklingsland legger jordbruket beslag på oppimot 95 pst. av tilgjengelige ferskvannressurser. Disse medlemmer viser til at om lag 70 pst. av

verdens vannforbruk går til matproduksjon, og mener rapporten "Water - More Nutrition Per Drop" fra Stockholm International Water Institute inneholder interessante forslag til løsninger på hvordan man kan produsere mer mat med mindre vann.

Disse medlemmer viser til den tidligere egyptiske vann- og irrigasjonsministeren Mahmoud Abu-Zied som fremholder at økt eksport av "vannintensive" produkter fra vannrike land til vannfattige land og eksport av "ikke-vannintensive" produkter fra vannfattige land, kan bidra til bedre utnyttelse av knappe ressurser samt bidra til global produktivitetsøkning. Disse medlemmer deler den egyptiske ministrens oppfatning av at matsikkerhet ikke betyr å være selvforsynt med mat, men at en stabil tilgang til mat kan sikres gjennom en kombinasjon av innlands produksjon samt internasjonal handel med matvareprodukter. Disse medlemmer viser til konseptet virtuelt vann som refererer til det volum vann som behøves for å produsere en bestemt vare eller tjeneste. Disse medlemmer vil i så måte peke på artikkelen "Beyond the Watershed: Avoiding the Dangers of Hydro-Centricity and Informing Water Policy" av professor Tony Allan ved School of Oriental and African Studies, om hvordan handel med virtuelt vann i form av landbruksprodukter har avhjulpet vann- og matkriser og bidratt til bærekraftig utvikling i flere land i Midtøsten og Nord-Afrika.

Disse medlemmer viser til en rapport fra DIE som anslår at om lag 8 pst. mindre vann trengtes globalt i perioden 1997 til 2001 som følge av handel med virtuelt vann i form av f.eks. mais og hvete. Disse medlemmer mener derfor at handel med virtuelt vann er en viktig forklaring på hvorfor vannfattige land har økonomisk vekst, tross mangel på vannressurser.

Disse medlemmer viser til at samfunnsviteren Fredrik Segerfeldt i boken "Water for Sale: How Business and the Market Can Resolve the World's Water Crisis" påviser hvordan handel med vann kan bidra til å hindre konflikter. Disse medlemmer deler i så måte oppfatningen til professor Tony Allan ved School of Oriental and African Studies, som slår fast at oppnåelsen av "flere jobber pr. dråpe" istedenfor "mer avling pr. dråpe" har vært nøkkelen til avverging av flere vannkriser i Midtøsten.

Disse medlemmer viser til at Daniel Malzbender ved African Center for Water Research identifiserer sørlige Afrika som en region hvor virtuelt vann kan implementeres politisk. Noen av de vannrike landene som Angola, Den demokratiske republikken Kongo, Mosambik og Zambia er velegnet til å produsere korn, mens mellominntektsland som Botswana, Sør-Afrika og Namibia er vannfattige og kan importere mer mat siden de har den institusjonelle, økonomiske og menneskelige kapitalen til å bruke vann i andre mer effektive sektorer av økonomien.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at Regjeringen foreslår å bevilge 368 mill. kroner til forskning, kompetanseheving og evaluering, en økning på 33 mill. kroner i forhold til

saldert budsjett for 2007. Disse medlemmer mener langsiktige forskningsprogrammer som står omtalt i budsjettproposisjonen om fattigdomsbekjempelse, om konflikt, fred og utvikling og global helse- og vaksinasjonsforskning er av stor viktighet.

Disse medlemmer mener imidlertid også at forskning knyttet til andre prioriteringer innen utenrikspolitikken bør tilgodeses og foreslår derfor en omdisponering av en andel av bevilgningsøkningen til kap. 165 til 02-området. Disse medlemmer mener Norge trenger mer forskning knyttet til utviklingen i Russland, Kina, Kaukasus og Sentral-Asia. Styrket forskningssamarbeid kan også være et viktig utenrikspolitisk virkemiddel. Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.20 Kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak

SAMMENDRAG

I proposisjonen foreslår Regjeringen for 2008 å bevilge kr 329 116 000 under kap. 166 Ymse tiltak. Post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, er ny som egen post. Bevilgningen til denne posten lå tidligere under post 71 Internasjonale prosesser og konvensjoner. Det foreslås for 2008 bevilget 288 mill. kroner til post 72 og 39 mill. kroner til post 71.

Post 72 skal benyttes til oppfølging av Regjeringens Internasjonale klimastrategi og for å sikre utviklingslandenes deltagelse i de internasjonale prosessene på miljø- og klimaområdet. Post 71 benyttes til å støtte opp om utviklingslands deltagelse i internasjonale prosesser og møter.

Post 70 Ymse tilskudd er en post som blant annet kan benyttes når det er ønskelig å bevilge midler raskt til nye tiltak hvor gitte rammer er for små. Det foreslås i proposisjonen å bevilge kr 2 116 000 under denne posten. I tråd med forslag til vedtak VII kan også norske nødhjelpsleveranser til FN kunne forskutteres med inntil 25 mill. kroner over denne posten, som i budsjettet for 2007.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er enig i at utviklingsland skal støttes for å kunne delta i utformingen av internasjonale regelverk og retningslinjer, samt følge opp internasjonale toppmøter og konvensjoner. Dette gjelder særlig med hensyn til å integrere de minst utviklede land i den globale handel, og bidra til at de kan ivareta sine interesser på handelsområdet. Det er videre av stor betydning at det gis støtte til deltakelse fra utviklingsland i internasjonale prosesser og forhandlinger om miljø og naturressurser, samt forberedelsene og oppfølgingen av disse. Slik deltakelse bidrar til kompetansebygging og til felles forståelse av de ulike miljøutfordringene.

Komiteen er enig i støtten til tiltak for reduksjon av klimaskadelige utslipp og for tilpasning til klimaendringer i fattige land. Det er de fattigste landene, de som bidrar minst til global oppvarming, som blir hardest rammet av klimaendringene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til merknader under kap. 160 og reduserer kap. 166 med 40 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre gir subsidiært sin støtte til dette forslaget.

Disse medlemmer viser til at bevilgningen over kap. 166 Tilskudd til Ymse tiltak, har blitt mer enn femdoblet fra 86 mill. kroner i 2006 til 484 mill. kroner i St.prp. nr. 1 (2007-2008). Disse medlemmer mener at en så langt som råd bør benytte de regulære budsjettkapitler framfor ymse-kapitlet, og vil derfor foreslå at post 72 settes ned med 100 mill. kroner, og følges opp med forslag om en tilsvarende økning for å styrke miljørettet utviklingssamarbeid over de regulære budsjettkapitler for regionalbevilgningen for Afrika og kapitlet for sivilt samfunn.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2007 fremmer forslag om en reduksjon i bistandsrammen. Disse medlemmer vil innenfor den vedtatte rammen støtte Venstres og Kristelig Folkepartis forslag som redegjort for ovenfor.

Komiteen er opptatt av å styrke kontakten mellom Norge og muslimske land, herunder spesielt mellom enkeltmennesker, frivillige organisasjoner, politiske partier og næringsliv, jf. Innst. S. nr. 157 (2005-2006) og Dokument nr. 8:36 (2005-2006) om et utvekslings- og samarbeidsprogram mellom muslimske land og Norge.

Komiteens medlem fra Venstre foreslår at det øremerkes 3 mill. kroner til et slikt program i kap. 166 post 71. Lignende program for østeuropeiske land etter Murens fall og for Balkan etter krigene på 1990-tallet kan brukes som modell.

4.1.21 Kap. 167 Flykningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)

SAMMENDRAG

I Regjeringens forslag til budsjett for 2008 er bevilgningen redusert fra kr 430 853 000 i saldert budsjett for 2007 til kr 408 276 000 i 2007. Reduksjonen utgjør 22,577 mill. kroner. Post 21 Spesielle driftsutgifter utgjør den ODA-godkjente andelen av utgifter til flykningtiltak i Norge, som administrativt ligger under andre departementer.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen registrerer at budsjettet gjenspeiler den forventede endringen i antall flykninger under ordningen, og tiltak knyttet til deres opphold. Komiteen merker seg videre at det er budsjettet en nedgang fra saldert budsjett 2007 på om lag 22,6 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at partiet ønsker en langt strengere praksis i forhold til asylinnvandring enn hva som er gjeldende i dag. Disse medlemmer mener at praksisen med å gi opphold på humanitært grunnlag og familiegjenforening må strammes inn. Disse medlemmer vil derfor foreta en ytterligere reduksjon i bevilgningene som går via dette kapitlet.

4.1.22 Kap. 168 Kvinner og likestilling

SAMMENDRAG

Post 70 ble opprettet i 2007-budsjettet, etter at man ikke hadde hatt en separat bevilgning for kvinne- og likestillingsspørsmål på flere år. Regjeringen foreslår å bevilge 235 mill. kroner til dette kapitlet, en økning på 35 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007. I 2007 lanserte Regjeringen en handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken. Denne supplerer tidligere lanserte handlingsplaner, herunder handlingsplan for gjennomføring av sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Bevilgningen er tenkt å skulle bidra til gjennomføring av Handlingsplanen og til å styrke kvinners muligheter til å delta aktivt og på lik linje med menn i det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle samfunnsnivå. Bevilgningen vil også kunne benyttes til tiltak rettet mot menn og gutter.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er tilfreds med at kvinner og likestilling er et satsingsområde for Regjeringens utviklingspolitikk. Det store flertallet av verdens fattige er kvinner og deres barn. Oppfyllelsen av FNs tusenårsmål er sterkt avhengig av en økt satsing på og synliggjøring av kvinners status og situasjon. Komiteen har merket seg at begrepet kvinner benyttes inkluderende, slik at både jentebarn, unge, voksne og eldre kvinner omfattes. Det er viktig å ha en spesiell oppmerksomhet på jentebarn og unge jenters situasjon. Det gjelder, etter komiteens mening, spesielt visse former for vold og overgrep, som kjønnslemlestelse og tvangsekteskap, og det gjelder retten til utdanning og helse, bevegelsesfrihet og rett til å bestemme over egen kropp og seksualitet. Komiteen peker på at Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling identifiserer 4 innsatsområder: Kvinners politiske deltakelse, økonomisk deltakelse, seksuell og reproduktiv helse og vold mot kvinner.

Komiteen er enig i at FN-reformer må styrke kvinners stilling og likestilling innen FNs ulike organer. Komiteen støtter Regjeringens arbeid for å bidra til en samlet og slagkraftig FN-enhet som kan fremme kvinners rettigheter og likestilling.

Komiteen peker på forslaget om å øke den særskilte kvinnebevilgningen som ble gjenopprettet i fjor. Komiteen er opptatt av at utviklingsmidler når grasrotorganisasjoner i fattige land og at Fokus (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål) får mulighet til å fungere som et kompetansesenter i dette arbeidet.

Komiteen har videre merket seg forslag om å øke ressurser over andre kapitler: til UNIFEM, til bekjempelse av kjønnsbasert vold i Sentral-Europa og Kaukasus, til målretta innsats for kvinner og likestilling i den humanitære bistanden og til menneskerettighetsarbeidet. Det er et økt fokus på sikkerhetsrådsresolusjon 1325, og komiteen er enig i den tilnærmingen.

Komiteen vil peke på betydningen av at kvinne- og jenteperspektivet integreres innen helse- og utdanning, og i arbeidet med å bedre fattiges jordrettigheter.

Komiteen støtter Regjeringas økte fokus på lesbiske, homofile, bifile og transkjønnedes rettigheter i arbeidet med menneskerettigheter i utviklingssamarbeidet. Komiteen peker på at forholdene for LHBT-personer er alvorlig i svært mange land. I mange av de landene som mottar norsk bistand, er homofili forbudt ved lov, og straffes blant annet med døden, eller sanksjoneres på andre måter. Enda flere steder opplever LHBT-personer alvorlig diskriminering. Komiteen støtter derfor Regjeringas fokus på dette i utviklingsarbeidet, og i den bilaterale og multilaterale utenrikspolitikken.

4.1.23 Kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ

Det foreslås i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008) å opprette et nytt kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ. Det foreslås bevilget kr 1 560 041 000 til dette kapitlet. Kr 1 370 041 000 foreslås bevilget til post 70 Vaksine og helse, og kr 190 000 000 til post 71 Andre helse- og aidstiltak. Bevilgningene til tusenårsmål 4 og 5, til Vaksinealliansen GAVI og det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), er samlet under post 70. Fondene er, ifølge proposisjonen, særegne partnerskap mellom statlige og private aktører og representerer betydelige og innovative virkemidler for bl.a. de helserelaterte tusenårsmålene. Bevilgningene til legemiddelordningen Unitaid, det internasjonale partnerskap for mikrobisidier (IPM) og det internasjonale vaksineinitiativet (IAVI) er samlet under post 71.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har merket seg at Regjeringen i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008) foreslår opprettet et nytt kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, med post 70 Vaksine og helse, og post 71 Andre helse- og aidstiltak. Siden regjeringsendringen har medført at utenriksministeren overtar en del av den tidligere utviklingsministerens ansvarsområde, er det etter komiteens syn helt nødvendig at det skjer en tilpasning av budsjettstrukturen i henhold til den nye ansvarsdelingen siden det bare kan være én statsråd som er konstitusjonelt ansvarlig for én og samme budsjettpost.

Komiteen har videre merket seg at kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, har økt fra 86 mill. kroner til 484 mill. kroner siden 2006, og ser det som en fordel at større og relativt forutsigbare bevilgninger derfra legges inn i regulære budsjettposter med klare retningslinjer for bruken.

For øvrig støtter komiteen den aktive linje Regjeringen fører for å mobilisere økte ressurser til helsetiltak for å nå FN's tusenårsmål, og ser det som naturlig at dette følges opp med økte bevilgninger også i andre deler av Norges utviklingssamarbeid, herunder det statlige samarbeid med samarbeidsland, gjennom frivillige organisasjoner og multilaterale organer. Komiteen vil understreke at muligheten til å gjennomføre en systematisk og vedvarende vaksinerings av verdens barn avhenger av at det bygges ut helsesystemer som dekker alle regioner også av de fattigste landene. Dette forutsetter at man har en adekvat finansiering og logistikk, nødvendige kjølekjeder for vaksiner og lokalt helsepersonell som utfører og registrerer vaksineringsen. Erfaringen fra tidligere vaksinekampanjer, så vel som fra GAVIs nåværende satsning, er derfor at det må satses sterkt på å styrke helsevesenet og sikre langsiktig bærekraft og forutsigbarhet i tjenestene. Komiteen vil derfor framheve betydningen av at vaksineinitiativene ses i sammenheng med bistanden til å styrke helsesektoren generelt, og spesielt de regionale og lokale ledd som skal kunne gjennomføre vaksineringsarbeidet i praksis. Etter komiteens syn vil ikke minst rekrutteringen av helsepersonell til primærhelsetjenesten bli en avgjørende suksessfaktor som det er viktig å støtte gjennom utviklingssamarbeidet.

Komiteen viser til tall fra Kreftforeningen som viser at livmorhalskreft årlig krever ca. 250 000 dødsfall på verdensbasis. 80 pst. av krefttilfellene forekommer i utviklingsland. Humant papillomavirus (HPV) er en gruppe av mer enn hundre typer virus, de fleste harmløse. HPV type 16 og 18 kan bidra til utvikling av livmorhalskreft. HVP-vaksinen beskytter mot disse 2 typer livmorhalskreft som er årsak til ca. 70 pst. av livmorhalskrefttilfellene i verden. I så måte viser komiteen til høringsuttalelsen fra Kreftforeningen, hvor det vises til at vaksinasjon er ett av flere tiltak som kan bidra til at færre kvinner i utviklingsland dør som følge av livmorhalskreft. Komiteen er dermed opptatt av at denne vaksinen når ut til kvinner i utviklingsland, når det er faglig grunnlag for det.

Komiteen viser til at tuberkulose og malaria er eksempler på andre sykdommer som også må bekjempes og forebygges globalt, og spesielt i et utviklingsperspektiv. Komiteen vil fremheve som spesielt viktig at det satses videre på utvikling av nye tuberkulosevaksiner. Komiteen mener det er spesielt viktig også å se bekjempelse og forebygging av HIV/AIDS og tuberkulose i sammenheng.

Komiteen er bekymret over de langsiktige konsekvensene av president Thabo Mbekis fornektende holdning til koblingen mellom HIV og AIDS samt helseminister Dr Mantombazana Edmie Tshabalala-Msimang's uttalelser om at sitroner, hvitløk og bladbeta utgjør alternative behandlingsmetoder for HIV-smittede.

Komiteen forventer at den norske regjeringen aktivt tar del i internasjonale kampanjer og fora som legger press på den sørafrikanske regjering i forhold til å ta HIV/AIDS-epidemien på alvor.

Komiteen vil på generelt grunnlag påpeke viktigheten av å bevisstgjøre politikere og sentrale myndighetspersoner i utviklingsland om årsaker til HIV og AIDS.

Komiteen uttrykker bekymring i forhold til den økende graden av "brain-drain" fra helsesektoren i afrikanske land.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i partiets alternative statsbudsjettforslag ønsker å opprette et utenlandsbudsjett. Disse medlemmer ønsker å avsette 1 mrd. kroner på et utenlandsbudsjett for bruk til bekjempelse av livstruende sykdommer og verdensomspennende epidemier, så som HIV/AIDS, malaria, tuberkulose og HVP-viruset. Disse medlemmer understreker at midlene skal kunne brukes til både sykdomsbekjempelse og sykdomsforebygging, i tillegg til opplysningsarbeid og spesielt vaksineprogrammer. Disse medlemmer ønsker at midlene som skal fordeles, for eksempel kan gå igjennom Bill & Melinda Gates Foundation og GAVI.

Disse medlemmer viser til at i april 2006 ble den mest omfattende sykdomsstudien til dags dato utgitt. Studien er utført av Disease Control Priorities Project (DCCP) og er arbeidet frem av nærmere 500 eksperter fra 34 land. Den 1 400 siders rapporten som ble presentert, er et samarbeid mellom Fogarty International Center of the U.S. National Institute of Health, Verdensbanken, Verdens Helseorganisasjon og Population Reference Bureau, i tillegg til støtte fra Bill & Melinda Gates Foundation. Disse medlemmer viser til at fire store globale helseutfordringer blir spesielt fremhevet i studien: Hjerte- og karsykdommer, kreft og kroniske luftveissykdommer, HIV/AIDS-epidemien, trusselen om et nytt influensavirus tilsvarende spanskesyken og malaria, tuberkulose, lungebetennelse og diaré.

Disse medlemmer viser til at siden HIV/AIDS ble oppdaget i 1981, har 65 millioner mennesker blitt smittet av HIV og 25 millioner mennesker har dødd på grunn av AIDS, ifølge tall fra UNAIDS' rapport "2006 Report on the global AIDS epidemic". Disse medlemmer viser til at Afrika sør for Sahara er det tyngst rammede området i verden for HIV/AIDS; ifølge UNAIDS lever 25,8 millioner mennesker med HIV i dette området. Disse medlemmer viser videre til at Sentral-Asia og Øst-Europa er nye vekstområder for HIV/AIDS, og fikk 270 000 nye smittede alene i 2005, ifølge tall fra UNAIDS. Hver eneste dag blir 1 500 barn i verden smittet av HIV. Disse medlemmer viser til at denne epidemien er bare en av mange som truer utviklingen i mange fattige land.

Disse medlemmer viser til artikkelen "HIV/AIDS - en katastrofe for Afrika" (Tidsskrift for den Norske Lægeforening nr. 1 2003) som slår fast at HIV/AIDS er den desidert hyppigste dødsårsaken i land sør for Sahara. Land som er spesielt hardt rammet er Botswana, Lesotho og Sør-Afrika. Disse medlemmer viser til at Sør-Afrika er det landet foruten India som har flest antall HIV-smittede på verdensbasis, og blant

annet som følge av dette, har gjennomsnittlig forventet levealder i landet falt med over 14 år siden 1990. Disse medlemmer vil understreke advarselen til professor Debbie Bradshaw ved Medical Research Council i Sør-Afrika om at levealderen i landet vil fortsette sin dramatiske nedgang uten anti-retroviral (ARV) behandling for smittede.

Disse medlemmer mener at mange av fremskrittene som gjøres i forhold til forskning på epidemien, stammer fra forskere og forskningsinstitusjoner basert i Sør-Afrika og ellers på det afrikanske kontinentet.

4.1.24 Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2007-2008) en bevilgning på kr 4 069 420 000 til kap. 170 for 2008.

Nedgangen i bevilgningen i forhold til saldert budsjett 2007, forklares ved forslaget om at post 80 Bidrag til globale fond, bortfaller, og at bevilgningene til GAVI, GFATM, Unitaid, IPM og IAVI foreslås overført til kap. 169 post 70 og 71.

FNs utviklingsprogram (UNDP) under post 70 vil i henhold til proposisjonen fortsatt være den største mottakeren blant FNs organisasjoner og programmer, med 860 mill. kroner. Sammenlignet med saldert budsjett for 2006 vil dette innebære en økning på 60 mill. kroner. UNDP er det mest sentrale av FNs fond og programmer og har som hovedoppgave å ivareta FNs utviklingsaktiviteter i mer enn 136 land. UNDP har fått et særlig ansvar i oppfølging av tusenårsmålene. Det fremheves i proposisjonen at Regjeringen støtter sterkt opp om arbeidet med å reformere og effektivisere FN og at målet om at FN på landnivå skal "levere sammen som én" står sentralt.

Også UNICEF under post 72 og FNs Høykommissær for flyktninger under post 74 vil ifølge proposisjonen få økt støtte i 2008. FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA), foreslås å motta en bevilgning på samme nivå som fjor.

Tilskuddet til Verdens matvareprogram (WFP) under post 73 gis i proposisjonen redusert støtte. Norsk matvarebistand skal gradvis vris fra langsiktig utviklingsarbeid til mer kortvarig innsats i humanitære kriser. Samtidig vil det norske bidraget til WFP få økt verdi som følge av full avbinding av den norske matvarestøtten fra 2007.

Tilleggsmidler via FN-systemet mv. under post 76 kan gis som ekstra midler til FN-organisasjoner som mottar støtte også over andre poster. Hensikten med disse midlene er å støtte opp under multilaterale organisasjoner og områder som er særlig prioritert gjennom Soria Moria-erklæringen. For 2008 foreslår Regjeringen at det bevilges kr 1 459 200 000 over denne posten, mot kr 1 496 200 000 i saldert budsjett for 2007. Særlig store innsatsområder vil være offentlige velferdstjenester, med om lag 382,5 mill. kroner, kvinner og likestilling med om lag 455 mill. kroner og miljø og bærekraftig utvikling med om lag 231 mill. kroner.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, påpeker at FN er den viktigste arenaen verdenssamfunnet har for å finne felles løsninger på de felles utfordringer verden står overfor, enten dette gjelder klimaendringene, fredsbygging, eller fattigdomsbekjempelse. Flertallet påpeker at FN derfor er og skal være høyt prioritert i norsk utenrikspolitikk.

Flertallet merker seg at Regjeringens mål er at Norges internasjonale innsats for fred og forsoning skal trappes opp, og at Regjeringen ønsker å styrke FNs rolle i verdenssamfunnet. Flertallet merker seg at Norge er 7. største bidragsyter til FN-systemet, og mener at Norge er, og fortsatt må være, en aktiv og tydelig aktør i arbeidet for fred, menneskerettigheter og bistand internasjonalt. Flertallet mener derfor det er riktig å styrke arbeidet i FN.

Videre påpeker flertallet FNs mangel på forutsigbar ressurstilgang, og støtter derfor at Regjeringen for å bidra til mer forutsigbarhet, gir flerårige tilsagn til UNDP, UNICEF og UNFPA, og understreker viktigheten av at det i tildelingen vektlegges forventninger i forhold til blant annet reform, resultatbasert styring og rettighetsbasert tilnærming.

Videre påpeker flertallet Norges viktige rolle i FNs reformarbeid, og fremhever at det er viktig fremover å fokusere på gjennomføringen, og at Norge fortsatt skal være en sentral aktør for å bidra til oppnåelsen av et reformert og mer effektivt FN. Flertallet merker seg, og påpeker viktigheten av, at FNs likestillingsarbeid har fått høyere prioritet i oppfølgingen av reformpanelets arbeid, og at Norge har spilt en viktig rolle i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til sine alminnelige merknader for begrunnelse for de reduksjoner som disse medlemmer har gjort i bevilgningene til enkelte FN-organisasjoner. Disse medlemmer mener i enkelte sammenhenger at FN-organisasjonene er tungrodd og byråkratiske, og disse medlemmer mener det kan være på sin plass å stille sterkere krav til effektivisering i FN-systemet.

Disse medlemmer viser til at det i FN eksisterer tre særorganisasjoner for fremme av palestineres sak: "Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People", "the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People", og "Division for Palestinian Rights", i FNs avdeling for politiske saker.

Disse medlemmer viser til at FN har to organisasjoner som arbeider med flyktninger og flyktningsspørsmål; herunder FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Hjelpeorganisasjonen for Palestinske Flyktninger i Midtøsten (UNRWA).

Disse medlemmer viser til tidligere leder av UNRWA, John Blandford jr., som i en rapport fra november 1951 uttalte at han forventet at de arabiske regjeringene ville ta ansvar for de palestinske flyktningene innen juli 1952. Disse medlemmer viser til

tidligere leder av UNRWA, Ralph Galloway, som i august 1958 uttalte at "de arabiske landene ønsker ikke å løse flyktningeproblemet. De ønsker å holde det som et åpent sår, som fornærmelse mot FN og som et våpen mot Israel. Arabiske ledere er uinteressert i om flyktningene lever eller dør". Disse medlemmer vil påpeke at Israel i 1994 betalte mer til UNRWAs budsjett enn alle andre arabiske land bortsett fra Saudi-Arabia, Kuwait og Marokko. Disse medlemmer mener at de arabiske landene har sviktet i forhold til å bistå med omplassering av palestinske flyktninger etter 1948.

Disse medlemmer understreker at UNHCR har et globalt mandat i forhold til å omplassere flyktninger, og finner det unaturlig at enkelte flyktningegrupper har en egen FN-organisasjon. Disse medlemmer reduserer følgelig bevilgningene til UNRWA.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.25 Kap. 171 Multilaterale finansieringsinstitusjoner

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til multilaterale finansieringsinstitusjoner med 249 mill. kroner til kr 2 000 800 000, sammenlignet med saldert budsjett for 2007. I proposisjonen foreslås det en bevilgning på kr 810 000 000 til Verdensbanken under post 70. Den 14. påfylling av IDA ferdigforhandles ventelig innen utgangen av 2007 og dette representerer anslått norsk årlig bidrag for 2008. Dette er en økning på 80 mill. kroner til post 70 i forhold til saldert budsjett 2007. Bevilgningen til post 71 Regionale banker og fond foreslås økt fra kr 627 300 000 i saldert budsjett for 2007 til kr 783 300 000 i budsjettet for 2008.

Når det gjelder Verdensbanken, omtaler proposisjonen at Regjeringen arbeider for at den i større grad skal vektlegge fordelingsproblemer, aktivt jobbe for harmonisering på landnivå og gi større rom for at mottakerlandene selv kan velge sin vei ut av fattigdom. Regjeringen støtter aktivt Verdensbankens arbeid mot korrupsjon.

Proposisjonen understreker at Afrikabanken har gjennomgått en rekke reformer og er blitt mer effektiv og relevant. Påfyllingsforhandlingene ventes avsluttet i desember 2007 og en markant økning er forventet. Dette begrunnes både i løftene fra G8 i 2005 og ønsket om at Afrikabanken skal bli den foretrukne kanal for multilateral bistand til Afrika.

I den omfattende samfinansieringen som Norge har med de multilaterale finansinstitusjonene, er det en målsetting for Regjeringen å påvirke og utvikle utviklingsbankenes politikk og operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer. Tema som fredsbygging, klima og miljø, olje og energi, kvinner og likestilling og korrupsjonsbekjempelse vil derfor bli prioritert.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen merker seg at Regjeringen i svar på spørsmål fra Høyre redegjør for at den økte bevilgningen til Verdensbanken er å betrakte som en øvre ramme for hva Regjeringen vil kunne bidra med i den 15. påfyllingsrunden i IDA i desember og at endelig beslutning med hensyn til Norges IDA-bidrag for perioden ikke er tatt.

Komiteen viser til at Norge for tiden innehar den nordisk-baltiske styreplassen i Verdensbanken, en posisjon som gir Norge økt mulighet til fortsatt påvirkning hva angår Verdensbankens prioriteringer og strategier.

Komiteen mener det er viktig at Verdensbanken har et nært og stadig tettere samarbeid med FN som gavner utviklingslandene og som bidrar til oppnåelse av giverlandenes utviklingspolitiske mål.

Komiteen viser til at Verdensbanken har gjort seg bemerket med et godt system for evaluering av sin egen innsats i mottakerlandene og at antallet prosjekter som karakteriseres som tilfredsstillende har økt.

Komiteen merker seg at Verdensbanken har satt energitilgang, fornybar energi og klima på dagsordenen og at et nytt overordnet rammeverk for å øke investeringene på disse områdene har blitt utarbeidet.

Komiteen mener størrelse og innretning på framtidige bidrag til Verdensbanken bør vurderes ut fra om banken vil være en effektiv kanal for å nå de utviklingspolitiske mål som Norge ønsker å fremme internasjonalt. Komiteen ser det som sentralt i denne sammenheng at Verdensbanken legger utviklingslandenes egne planer og prioriteringer til grunn for sin virksomhet og bidrar til å styrke landenes forvaltningskapasitet. Det må også legges vekt på at støtte gjennom Verdensbanken går til områder hvor banken har fortrinn framfor andre kanaler, slik som FN og de regionale utviklingsbankene.

Komiteen viser til vedtak i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006-2007) om norsk politikk for å avbinde bistand. Komiteen ser derfor fram til at også konsulentfondene til International Finance Corporation (IFC), den interamerikanske utviklingsbank (IDB) og den afrikanske utviklingsbank (AfDB) avbindes i tråd med denne politikken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å redusere bevilgningene til dette kapittel ut fra en samlet vurdering av virkemiddeffektiviteten gjennom de gjeldende finansinstitusjoner.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at kap. 171 post 71 Regionale banker og fond, i budsjettproposisjonen er foreslått økt uvanlig sterkt. I proposisjonens avsnitt om "Budsjett 2008" for denne posten er det imidlertid verken angitt noe som helst om hva økningen på 156 mill. kroner skal brukes til eller hva totalbeløpet på vel 783 mill. kroner skal brukes til. Disse medlemmer finner grunn til å påpeke at dette ikke oppfyller Stortingets behov for informasjon for å kunne utføre nødvendig styring og kontroll, og foreslår posten nedsatt med

40 mill. kroner. Den gjenværende økningen til de regionale banker og fond i 2008 vil da være 116 mill. kroner, og prosentvis flere ganger høyere enn den gjennomsnittlige økningen av bistandsbudsjettet. Disse medlemmer forutsetter at det meste av den gjenværende økning på 116 mill. kroner går til fattige land i Afrika sør for Sahara. Disse norske bidrag bør etter disse medlemmers syn sees i sammenheng med de internasjonale anstrengelser for å doble bistanden til Afrika innen 2010, slik G8-landene ble enige om på Gleneagles-møtet i 2005.

Komiteens medlem fra Venstre viser til den relativt store økningen i bevilgningen som Regjeringen foreslår å gi til Verdensbanken. Dette medlem foreslår å redusere økningen med 20 mill. kroner (kap. 171 post 70). Dette gjør at økningen til Verdensbanken fortsatt vil være over gjennomsnittet for økningen i bistandsbudsjettet sett under ett.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.26 Kap. 172 Gjeldslettetiltak

SAMMENDRAG

Det foreslås å bevilge 300 mill. kroner under kap. 172. Bevilgningen skal ifølge proposisjonen benyttes til gjeldslettetiltak i regi av Verdensbanken, IMF, FN, regionale utviklingsbanker, andre utviklingsrelaterte organisasjoner eller andre kreditorland. Regjeringen foreslår i 2008 å prioritere gjeldslette for land etter krig, konflikt og katastrofer, styrke fattige lands kapasitet til effektiv og ansvarlig administrasjon av gjeld, betalingsbalanse og valuta og samarbeide strategisk med Verdensbanken for å drive den gjeldspolitiske agenda fremover. Norges fordringer overfor utviklingsland er nedadgående. Dette skjer i takt med gjeldslettingen for de fattigste og mest gjeldstyngede land (HIPC-land) med gjeld til Norge, og ved ensidige norske gjeldslettetiltak. Bilateral gjeldsletting kommer i tillegg til annen bistand og kan skje uten bevilgning når det er innenfor gjeldsplanens ramme på 3,173 mrd. kroner, såfremt de aktuelle land og fordringer er innenfor rammen. 21 utviklingsland er omfattet av gjeldsplanen.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til budsjettforslaget og merker seg at det foreslås bevilget 300 mill. kroner til gjeldslettetiltak under kap. 172 og at disse midlene skal gå til gjeldsletting, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging i land hvor Norge har utestående fordringer.

Komiteen viser i så måte til at Handlingsplanen om gjeldslette for utvikling som ble lagt frem i 2004, fikk bred oppslutning i Stortinget og er fortsatt retningssivende for norsk gjeldspolitikk.

Komiteen merker seg at Norge ved utgangen av 2006 hadde ettergitt til sammen 1,933 mrd. kroner av utviklingslandenes bilaterale gjeld til Norge.

Komiteen er tilfreds med at Norges fordringer overfor utviklingsland er nedadgående og at dette skjer med bakgrunn i gjeldslette for de fattigste og mest gjeldstyngede landene (HIPC-land) med gjeld til Norge, samt ved ensidige norske gjeldslettetiltak. Komiteen er imidlertid bekymret over at tendensen rundt nedgang i fordringsmassen bremses av land som Burma, Liberia, Somalia og Sudan som ennå ikke har kvalifisert seg for behandling under HIPC-initiativet og av land som Elfenbenskysten og Guinea, som har sporet av denne behandlingen. Komiteen vil understreke viktigheten av å få disse to landene inn på rett spor i forhold til HIPC-initiativet.

Komiteen merker seg at det i de senere år kun unntaksvis har vært behov for bevilgning ved bilateral gjeldslette, og da med relativt små beløp. Behovet for bevilgning oppstår bare i den grad Norge måtte forplikte seg til gjeldsreduksjon overfor land eller fordringstyper som ikke omfattes av gjeldsplanens ramme.

Komiteen er fornøyd med at Norge i 2007 slettet Egypts, Ecuadors, Perus og Jamaicas gjenværende gjeld til Norge som skrev seg fra den feilslåtte, norske skipseksportkampanjen og at dette skjedde uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å rapportere de ettergitte beløpene til OECD/DAC som utviklingsbistand.

Komiteen viser til at giverlandene til Verdensbanken og Afrika-banken har besluttet at disse to institusjonene skal gis full kompensasjon for den gjeldslette som gis, gjennom tilleggsbevilgninger fra giverlandene. Komiteen er enig i fundamentet i denne ordningen som hindrer at de fattige landene selv indirekte betaler for sin egen gjeldslette i form av reduserte overføringer.

Komiteen noterer seg at IMF's Exogenous Shock Facility (ESF), som har som hensikt å dempe effekten av ytre økonomiske sjokk i de fattigste landene, på det nåværende tidspunkt ikke er benyttet av noen av disse landene. Norge skal over en tre- til femårsperiode frem til 2010 bevilge 240 mill. kroner til dette fondet. Komiteen er enig i at midlene først blir overført når noen har benyttet seg av ordningen og det er et uttalt og påviselig behov for ytterligere bidrag.

Komiteen er positiv til at Regjeringen har satt det som en målsetting for 2008 å styrke fattige lands kapasitet til effektiv og ansvarlig administrasjon av gjeld, betalingsbalanse og valuta.

Komiteen viser til at kondisjonalitet som knyttes opp til godt styresett; herunder antikorrupsjon, demokratisk deltakelse, transparens og ansvarlighet, er et virkemiddel som benyttes i gjeldsletteforhandlinger. Komiteen viser i så måte til studien "The Global debt campaign: What are the next steps?" av Network Institute for Global Democratization, hvor det blant annet fremholdes at kondisjonalitet knyttet til gjeldsrelaterte tiltak kan ha positive virkninger i forhold til å forhindre fremtidige gjeldsproblemer i fattige land. Komiteen vil likeledes understreke viktigheten av at landenes prosedyrer knyttet til låneprosessen er transparente og at befolkningen gjennom ulike demokratiske kanaler

fritt kan gi uttrykk for sine synspunkter i forhold til denne. Denne formen for "bottom-up" kondisjonalitet forutsetter legitimitet ved belåning, som i sin tur kan redusere mulighetene for uansvarlig låneopptak, minke risikoen for korrupsjon samt bidra til at fremtidige lån benyttes på en rettferdig måte.

Komiteen er av den oppfatning at bedret finansforvaltning, åpenhet rundt staters økonomiske disposisjoner, et effektivt og ukorrupt revisjonssystem og en velfungerende sentralbank er sentrale elementer for å sikre en stabil og fattigdomsorientert politikk og for å forhindre at nye gjeldsproblemer oppstår.

Komiteen vil spesielt understreke betydningen av å få igangsatt en internasjonal dugnad når det gjelder sletting av såkalt illegitim gjeld. Det er dypt urettferdig at befolkningen i fattige land fortsatt skal lide som følge av gjeld som er pådratt de respektive landene under udemokratiske, korrupte og utviklingshemmende regimer som har gjort sine befolkninger til gjeldsofre for egen vinnings skyld.

Komiteen vil imidlertid også fremheve det ansvaret som påligger de stater som villig har belånt regimer som har hatt manglende legitimitet i befolkningen, og som således er medskyldige i at enkelte stater har havnet i et slikt gjeldsuføre.

Komiteen ber Regjeringen om å følge opp arbeidet rundt etableringen av en internasjonal gjeldsdomstol for behandling av spørsmål knyttet til illegitim gjeld.

Komiteen viser for øvrig til sine fellesmerknader knyttet til gjeldslette i Innst. S. nr. 93 (2004-2005) fra utenrikskomiteen om felles kamp mot fattigdom. En helhetlig utviklingspolitikk (jf. St.meld. nr. 35 (2003-2004) og Innst. S. nr. 20 (2007-2008) fra utenrikskomiteen om utviklingsministerens redegjørelse 8. juni 2007 om enkelte utviklingspolitiske spørsmål.

4.2 Justisdepartementet

Det vises til pkt. 2.2 i innstillingen.

5. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen opprettholde det norske generalkonsulatet i Minneapolis og om nødvendig komme tilbake til Stortinget med forslag om tilleggsbevilgning til kap. 100 dersom det ikke finnes inndekning ved omprioriteringer innen samme kapittel.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen opprettholde det norske generalkonsulatet i Edinburgh og om nødvendig komme tilbake til Stortinget med forslag om tilleggsbevilgning til kap.100 dersom det ikke finnes inndekning ved omprioriteringer innen samme kapittel.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Rammeområde 4 (Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2008 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 486 311 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> .	16 000 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71	Diverse tilskudd	31 713 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn ..	137 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	17 522 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 232 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter	27 122 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	55 206 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 281 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	125 000 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	750 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	650 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	60 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	270 927 000	
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	25 598 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	867 677 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> .	13 757 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	181 920 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 843 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	250 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	518 600 000	
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	245 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	221 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	50	Fredskorpset	170 000 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 213 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	89 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	9 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i> .	160 500 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetning	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	724 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 253 434 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	820 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	600 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	336 350 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	318 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	210 000 000	
166		Tilskudd til ymse tiltak		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	2 116 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	188 000 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	408 276 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	235 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 370 041 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	190 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) .	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 459 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79	Ekspert, juniorekspert og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	743 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	407 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	143 487 000	
		Totale utgifter		<u>26 689 960 000</u>

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Gebyr	58 992 000	
	2	Gebyr - utlendingssaker	14 300 000	
	4	Leieinntekter	1 947 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	3 072 000	
		Totale inntekter		78 311 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Ymse inntekter, post 1 Salgsinntekter fra salg av bostandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene hvert år under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

VI

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan foreta bestillinger utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	25 mill. kroner

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	2 900 mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
	73	Den norske finansieringsordningen	2 500 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	200 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energieffektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2007-2010.
3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD over 10 år i perioden 2008-2017.

VIII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling.

IX

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 4 400 mill. kroner.

X

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

XI

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utstående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av

8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XIII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

1. fravike Bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.
2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIV

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XV

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil 5 år fra og med 2006.

Forslag fra Venstre:*Forslag 4***Rammeområde 4
(Utenriks)****I**

På statsbudsjettet for 2008 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 486 311 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> ..	16 000 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71	Diverse tilskudd	31 713 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn ...	137 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	17 522 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 232 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter	27 122 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	55 206 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 068 281 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	125 000 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	750 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	650 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	60 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	280 927 000	
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	25 598 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	867 677 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> ..	13 757 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	181 920 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 843 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	250 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	518 600 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	245 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	221 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	50	Fredskorpset	170 000 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 213 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	89 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	9 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i> .	160 500 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	314 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetning	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	724 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 253 434 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	820 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	600 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	336 350 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	318 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	210 000 000	
166		Tilskudd til ymse tiltak		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	2 116 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	188 000 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	408 276 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	235 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 370 041 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	190 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) ..	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 459 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FN's fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	790 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	743 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	407 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	143 487 000	
		Totale utgifter		<u>26 689 960 000</u>
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Gebyr	58 992 000	
	2	Gebyr - utlendingssaker	14 300 000	
	4	Leieinntekter	1 947 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	3 072 000	
		Totale inntekter		<u>78 311 000</u>

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Ymse inntekter, post 1 Salgsinntekter fra salg av bistandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene hvert år under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan foreta bestillinger utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	25 mill. kroner

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	2 900 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	2 500 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	200 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energieffektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2007-2010.
3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD over 10 år i perioden 2008-2017.

nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 4 400 mill. kroner.

X

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

XI

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

IX

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for

XII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XIII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

1. fravike Bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det

internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.

2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIV

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XV

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil 5 år fra og med 2006.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonene og det som står foran, og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

**Rammeområde 4
(Utenriks)**

I

På statsbudsjettet for 2008 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 486 311 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71	Diverse tilskudd	31 713 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	17 522 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 232 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter	27 122 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	55 206 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 281 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	125 000 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	750 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	650 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	60 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	270 927 000	
	71	Fred- og demokratitiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	25 598 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	867 677 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	166 920 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 743 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	250 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	558 600 000	
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	245 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	261 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	50	Fredskorpset	170 000 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 158 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	7 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i> ...	160 500 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetning	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	724 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 253 434 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratitiltak, <i>kan overføres</i>	820 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	600 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	336 350 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	318 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	210 000 000	
166		Tilskudd til ymse tiltak		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	2 116 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	248 000 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	408 276 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	235 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 370 041 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	190 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 459 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79	Ekspert, juniorekspert og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	783 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	407 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	143 487 000	
		Totale utgifter		26 689 960 000
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Gebyr	58 992 000	
	2	Gebyr - utlendingssaker	14 300 000	
	4	Leieinntekter	1 947 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	3 072 000	
		Totale inntekter		78 311 000

II

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Ymse inntekter, post 1 Salgsinntekter fra salg av bistanseieendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene hvert år under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan foreta bestillinger utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	25 mill. kroner

VII

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	2 900 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	2 500 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	200 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energieffektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2007-2010.

3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD over 10 år i perioden 2008-2017.

VIII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling.

IX

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 4 400 mill. kroner.

X

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

XI

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utstående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til

utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XIII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

1. fravike Bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.
2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIV

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XV

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil 5 år fra og med 2006.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 29. november 2007

Olav Akselsen

leder og ordf. for kap. 151

Vidar Bjørnstad

ordf. for kap. 103, 104 og 116

Morten Høglund

ordf. for kap. 118, 140 og 141

Dagfinn Høybråten

ordf. for kap. 150 og 169

Siv Jensen

ordf. for kap. 172

Anne Margrethe Larsen

ordf. for kap. 160 og 166

Marit Nybakk

ordf. for kap. 115 og 163

Alf Ivar Samuelsen

ordf. for kap. 161 og 167

Erna Solberg

ordf. for kap. 171

Knut Petter Torgersen

Anette Trettebergstuen

ordf. for kap. 153, 170 og 480

Øyvind Vaksdal

ordf. for kap. 100 og 3100

Ågot Valle

ordf. for kap. 164, 165 og 168

Finn Martin Vallersnes

ordf. for kap. 152 og 162